

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ, ІНЖЕНЕРІЇ ТА ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА АЕРОКОСМІЧНОЇ ГЕОДЕЗІЇ ТА ЗЕМЛЕУСТРОЮ

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач випускової кафедри

_____Юрій ВЕЛИКОДСЬКИЙ

«__»_____2021 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА
(ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА)
ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТРА
ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 193 «ГЕОДЕЗІЯ ТА ЗЕМЛЕУСТРІЙ»

Тема: «Еколого-економічний механізм формування та охорони зелених зон в містах»

Виконавець: студентка групи ЗК-201 МЗ

Тесленко Катерина Андріївна _____

Керівник: д.е.н., доцент Белоусова Наталія Володимирівна _____

Консультант розділу «Охорона навколишнього середовища» :

д.т.н., професор Дудар Тамара Вікторівна _____

Консультант розділу «Охорона праці»:

асистент Якимець Ірина В'ячеславівна _____

Нормоконтролер: к.е.н, доцент Стецюк Михайло Петрович _____

КИЇВ 2021

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет екологічної безпеки, інженерії та технологій

Кафедра аерокосмічної геодезії та землеустрою

Спеціальність 193 «Геодезія та землеустрій»

Освітньо-професійна програма «Землеустрій та кадастр»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач випускової кафедри

_____ **Юрій ВЕЛИКОДСЬКИЙ**

«_____» _____ 2021 р.

ЗАВДАННЯ

на виконання дипломної роботи

Тесленко Катерині Андріївні

1. Тема роботи: «Еколого-економічний механізм формування та охорони зелених зон в містах», затверджена наказом ректора від 11 жовтня 2021 року № 2208/ст.
2. Термін виконання роботи: з 11.10.2021 р. по 31.12.2021 р.
3. Вихідні дані роботи: нормативно-правова база України у сфері регулювання земельних відносин в Україні: Конституція України, закони України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, статистичні дані Державної служби статистики України, Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру, а також наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених з питань використання земель, формування організаційно-правових та економічних механізмів управління земельними ресурсами.
4. Зміст пояснювальної записки. Формування організаційно-економічного механізму охорони зелених зон в містах на засадах сталого розвитку територій. Характеристика об'єкту дослідження. Землеустрій як інструмент збереження рекреаційно-природоохоронних функцій населених пунктів. Охорона навколишнього середовища. Охорона праці.
5. Перелік обов'язкового ілюстративного матеріалу: 10 таблиць, 16 рисунків.
6. Календарний план-графік

№ з/п	Завдання	Термін виконання	Підпис керівника
1	Опрацювати методичну літератури за темою дипломної роботи	11.10.2021-24.10.2021	
2	Охарактеризувати об'єкт і предмет дослідження	25.10.2021-27.10.2021	
3	Дослідити законодавчу базу в галузі охорони та збереження навколишнього середовища	28.10.2021-30.10.2021	
4	Сформувати основні аспекти охоронних заходів рекреаційних та природоохоронних міських територій	01.11.2021-12.11.2021	
5	Розглянути землеустрій як інструмент збереження рекреаційно-природоохоронних функцій населених пунктів	13.11.2021-25.11.2021	
6	Визначити особливості відведення земельної ділянки по утриманню зелених насаджень	26.11.2021-04.12.2021	
7	Сформувати напрями рішення проблеми формування систем озеленення міст	05.12.2021-07.12.2021	
8	Дослідити основні екологічні проблеми землекористування в місті Києві та надати пропозиції щодо їх розв'язання	08.12.2021-15.12.2021	
9	Провести розрахунки з охорони праці Сформувати висновки до дипломної роботи	17.12.2021-20.12.2021	
10	Оформлення та захист магістерської роботи	20.12.2021-31.12.2021	

7. Консультанти з окремих розділів:

Розділ	Консультант (посада, П.І.Б)	Дата, підпис	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Охорона навколишнього середовища	д.т.н., професор Дудар Тамара Вікторівна		
Охорона праці	асистент Якимець Ірина В'ячеславівна	2.11.2021	2.11.2021

Дата видачі завдання: 11 жовтня 2021 р.

Керівник дипломної роботи: _____ Белоусова Н.В.

Завдання прийняв до виконання: _____ Тесленко К.А.

РЕФЕРАТ

Дипломна робота на тему: «Еколого-економічний механізм формування та охорони зелених зон в містах» має: загальний обсяг 128 сторінки, 10 таблиць, 16 рисунків, 80 використаних джерел.

Мета роботи: визначення еколого-економічного механізму формування та охорони зелених зон в містах на прикладі м. Києва.

Об'єктом дослідження є місто Київ як територія формування еколого-економічного механізму охорони міських зелених зон.

Предметом дослідження є еколого-економічний механізм формування та охорони зелених зон в містах, з дотримання нормативно-правових і регуляторних документів.

Методи дослідження. Теоретико-методологічну основу магістерського дослідження склали наукові концепції та положення економіки природокористування і охорони навколишнього природного середовища, теорії менеджменту та екологічного управління, загальної теорії систем. Для вирішення поставлених задач у дипломній роботі використовувались загальнонаукові і спеціальні методи наукових досліджень, зокрема: статистичний і порівняльний аналіз, методи аналізу ієрархії, абстрактно-логічний, системно-структурного аналізу, факторний, розрахунково-аналітичний, економіко-математичний. У дослідженні було використано законодавчі та нормативні акти Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України щодо охорони навколишнього природного середовища, офіційні матеріали Держкомстатистики України та міських управлінь статистики з питань розвитку екологічних та економічних аспектів державної політики; монографії та науково-аналітичні статті вітчизняних та зарубіжних авторів, інформаційні матеріали, опубліковані в періодичних виданнях.

Практичне застосування результатів магістерської роботи. У магістерській роботі здійснено теоретичне узагальнення щодо організаційного та економічного механізму збереження зелених зон у містобудівних системах.

Запропоновані рекомендації можуть бути практично застосовані органами місцевого самоврядування, природоохоронними органами при розробленні й оцінці результатів реалізації міських програм розвитку зелених зон, а також для курсового та дипломного проектування.

ЗЕЛЕНІ ЗОНИ, ЗЕМЛІ ЗАГАЛЬНОГО КОРИСТУВАННЯ, МІСЬКЕ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ, ЗЕМЛЕУСТРІЙ, ВІДШКОДУВАННЯ ЗБИТКІВ, ОБМЕЖЕННЯ, ОБЛІК ЗЕМЕЛЬ, ОХОРОНА ЗЕМЕЛЬ.

ЗМІСТ:

ВСТУП		9
РОЗДІЛ 1. ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ОХОРОНИ ЗЕЛЕНИХ ЗОН В МІСТАХ НА ЗАСАДАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ		12
1.1.	Особливості рекреаційного землекористування в умовах сучасного розвитку земельних відносин.....	12
1.2.	Стійкий розвиток міського землекористування на засадах сталого розвитку.....	17
1.3.	Організаційні засади обліку зелених зон та зелених насаджень в Україні.....	23
1.4	Основні аспекти охоронних заходів рекреаційних та природоохоронних міських територій.....	28
1.5	Законодавча база в галузі охорони та збереження навколишнього середовища.....	31
Висновки до 1 розділу		35
РОЗДІЛ 2. КОМПЛЕКСНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОБ'ЄКТУ ДОСЛІДЖЕННЯ		37
2.1.	Суть природних ресурсів, їх структура та оцінка потенціалу....	37
2.2.	Фізико-географічна характеристика м. Києва.....	41
2.3.	Стан, структура та характеристика землекористування м.Києва.....	44
2.4.	Еколого-економічні та соціальні показники розвитку м. Києва	48
2.5	Сучасні проблеми міської забудови на прикладі м. Києва.....	54
Висновки до 2 розділу		58
РОЗДІЛ 3. ЗЕМЛЕУСТРІЙ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗБЕРЕЖЕННЯ РЕКРЕАЦІЙНО-ПРИРОДООХОРОННИХ ФУНКЦІЙ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ		60
3.1.	Проект землеустрою щодо відведення земельної ділянки для експлуатації скверу.....	60
	3.1.1 Завдання на розроблення проекту землеустрою.....	61
	3.1.2. Пояснювальна записка.....	63
	3.1.3. Обмеження щодо використання земельних ділянок.....	69
3.2.	Особливості відведення земельної ділянки по утриманню зелених насаджень для обслуговування адміністративно-господарських споруд.....	70
3.3.	Напрями рішення проблеми формування систем озеленення міст	73
Висновки до 3 розділу		78

РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА.....		79
4.1.	Екологічні проблеми міста Києва.....	79
4.2.	Шляхи поліпшення екологічного стану міст.....	83
4.3.	Стратегія сталого розвитку України до 2030 р.....	87
Висновки до 4 розділу		94
РОЗДІЛ 5. ОХОРОНА ПРАЦІ		96
5.1.	Аналіз умов роботи на робочому місці.....	96
5.2.	Розробка заходів з охорони праці.....	97
5.3.	Розрахункова частина. Перевірочний розрахунок штучного освітлення офісного приміщення.....	101
5.4.	Забезпечення пожежної та вибухової безпеки у приміщенні.....	103
Висновки до 5 розділу.....		108
ВИСНОВКИ		110
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ		113
ДОДАТКИ		122

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ

КУ – Конституція України;

ЗУ – Закон України;

ЗКУ – Земельний кодекс України;

ГОСТ – Государственный стандарт (Державний стандарт);

КМУ – Кабінет Міністрів України;

ПКМ - постанова Кабінету Міністрів;

ДГК – Держгеокадастр;

КК – кримінальний кодекс;

КП – комунальне підприємство;

НДІ – науково-дослідний інститут;

ГУ – Головне управління.

ВСТУП

Актуальність теми дипломної роботи. Питання ефективного і екологічно безпечного використання земельних ресурсів, збереження існуючих лісів, парків, всіх видів зелених зон і зелених насаджень, на сьогодні є актуальними проблемами існування людства. Сучасні реалії показують, що пріоритети віддаються невпинно зростаючій щільності забудови в містах при катастрофічному зменшенні площі зелених насаджень, що, у підсумку, погіршує якість комфортного життя населення таких міст. Результатом зниження якості екологічного стану великих міст є погіршення здоров'я людей, розповсюдження старих та виникнення нових хвороб, і, як наслідок, зменшення тривалості життя населення. Це питання особливо гостро постає перед органами місцевого самоврядування, які несуть на собі відповідальність за запобігання негативних тенденцій в екологічному навантаженні територій, які попадають до сфери їх управління.

Таким чином, створення зелених зон в міських зонах є дуже важливим кроком з точки зору поліпшення екологічного стану навколишнього середовища та створення комфорту для життя й дозвілля людей у містах, що у підсумку позитивно вплине на відновлення їх розумового, фізичного і духовного здоров'я. Тому тема магістерської роботи вбачається нами актуальною та перспективною для подальшого дослідження.

Мета та завдання роботи. Метою даного дослідження є визначення еколого-економічного механізму формування та охорони зелених зон в містах на прикладі м. Києва.

Для досягнення поставленої мети вирішувались наступні **завдання**:

- уточнити поняттєво-термінологічний апарат у сфері земельних відносин;
- проаналізувати законодавчу та нормативно-правову базу в сфері земельних відносин;
- сформулювати механізм соціально-економічних відносин у системі державного регулювання процесів землекористування;

- визначити науково-практичні алгоритми раціонального використання земельних ресурсів;
- проаналізувати зарубіжний досвід раціонального використання земельних ресурсів у межах територіальних громад;
- встановити причини неузгодженості земельного та містобудівного законодавства;
- визначити специфіку розробки проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки під зелену зону в м. Києві;
- запропонувати шляхи вирішення проблеми формування системи озеленення міст.

Об'єктом дослідження є місто Київ як територія формування еколого-економічного механізму охорони міських зелених зон.

Предметом дослідження є еколого-економічний механізм формування та охорони зелених зон в містах, з дотримання нормативно-правових і регуляторних документів.

Методи дослідження. Теоретико-методологічну основу магістерського дослідження склали наукові концепції та положення економіки природокористування і охорони навколишнього природного середовища, теорії менеджменту та екологічного управління, загальної теорії систем. Для вирішення поставлених задач у магістерській роботі використовувались загальнонаукові і спеціальні методи наукових досліджень, зокрема: статистичний і порівняльний аналіз, методи аналізу ієрархії, абстрактно-логічний, системно-структурного аналізу, факторний, розрахунково-аналітичний, економіко-математичний. У дослідженні було використано законодавчі та нормативні акти Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України щодо охорони навколишнього природного середовища, офіційні матеріали Держкомстатистики України та міських управлінь статистики з питань розвитку екологічних та економічних аспектів державної

політики; монографії та науково-аналітичні статті вітчизняних та зарубіжних авторів, інформаційні матеріали, опубліковані в періодичних виданнях.

Наукова новизна отриманих результатів. У дипломній роботі здійснено теоретичне узагальнення основних аспектів еколого-економічного механізму формування та охорони зелених зон в містах на прикладі міста Києва, надані науково-практичні рекомендації щодо вирішення питання алгоритму створення зелених зон у містах. Вищезазначене дало змогу сформулювати теоретико-методологічні положення, висновки і пропозиції, які повною мірою відображають розв'язання завдань дослідження відповідно до поставленої мети магістерської роботи та є її науковим доробком.

Практичне застосування результатів магістерської роботи. У дипломній роботі здійснено теоретичне узагальнення щодо організаційного та економічного механізму збереження зелених зон у містобудівних системах.

Запропоновані рекомендації можуть бути практично застосовані органами місцевого самоврядування, природоохоронними органами при розробленні й оцінці результатів реалізації міських програм розвитку зелених зон, а також для курсового та дипломного проектування.

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, 5 розділів, списку використаних джерел, висновків і додатків. Загальний обсяг роботи становить 128 сторінок. В роботі використано: 16 рисунків, 10 таблиць. Список використаних джерел становить 79 найменувань.

РОЗДІЛ 1. ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ОХОРОНИ ЗЕЛЕНИХ ЗОН В МІСТАХ НА ЗАСАДАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ

1.1. Особливості рекреаційного землекористування в умовах сучасного розвитку земельних відносин

На сьогодні глобалізація розвитку суспільства є невід'ємною частиною всесвітнього прогресу. Можна легко відстежити, як в Україні, так і у всьому світі активізується урбанізація та спостерігається переважання частки міст над селами. Варто звернути увагу, що поруч з поширеною урбанізацією територій стоїть значний вплив життя міста на землекористування і того довкілля, яке нас оточує [52]. З кожним роком через це знижується привабливість екосоціосистем, постійно зростає проблема щодо озеленення територій і водночас зменшення місць для рекреації населення. Відповідно до такого прогресивного розвитку суспільства посилюється антропогенна дія (вплив) на природні ресурси. Саме тому зараз сучасне суспільство якомога частіше привертає увагу громадськості на проведення дій, які пов'язані з відновленням, захистом та збереженням того ресурсного потенціалу, який у них залишився [52].

Наша країна посідає одне з провідних місць в Європі за рівнем забезпеченості природними рекреаційними та історико-культурними ресурсами та використовує лише менше третини від наявного туристичного та рекреаційного потенціалу. На сьогодні рекреаційна діяльність має забезпечувати здорову взаємодію людини з природою, яка не пов'язана з виробничою діяльністю й займає чинне місце в процесі, що стосується задоволення потреби суспільства [52]. Широкомасштабний розвиток урбанізації, постійне пропагування необхідності цієї ідеї серед суспільства, докорінне перетворення ландшафтів призвело до зниження рекреаційної цінності ландшафтів [54]. У залежності від цього досить поширеною

стає ситуація, коли рекреаційні зони формуються на землях, які є малопродатними для подібного виду господарського землекористування. Все це може негативно відобразитися на якості відпочинку, різноманітності рекреаційної діяльності. До того ж за такої умови стає неможливим залишитися в рекреаційній сфері ландшафтів, які задовольняють потреби суспільства у нормальному відпочинку.

Територія України багата на привабливі для відпочинку землі, ландшафт яких має досить привабливі для можливого відпочинку параметри [55]. Одночасно, більша частина рекреаційно-продатних земель та інших природних ресурсів активно деградує, спостерігається поступове зменшення своєї рекреаційної цінності. Причиною таких наслідків може бути неправильно організоване використання такої землі або інтенсивна експлуатація. В Україні спостерігається тенденція щодо використання не за своїм функціональним призначенням земель, які мають у собі цінні рекреаційні ресурси, але ці території не залучені в рекреаційну індустрію [56]. Це говорить про те, що на сьогодні проводиться досить неякісна оцінка потенціалу рекреаційних земель і ресурсів, що з ними пов'язані, немає конкретного науково обґрунтованого підходу до її вивчення.

В Україні зміна адміністративно-директивної економіки на ринкову не могла пройти безболісно. Через недосконалість та незавершеність процесу реформування земельних відносин досить часто спостерігаються випадки, за яких відбувається незаконне оволодіння земельними ділянками [53]. На жаль та система заходів адміністративної відповідальності, яка має регулювати діяльність у сфері земельних відносин, не може в повній мірі вплинути на основні проблеми, які досить часто зустрічаються на практиці, але на законодавчому рівні на них ще не звернули достатньо уваги, щоб змінити ситуацію на краще. Йдеться не тільки про незаконне заволодіння земельними ділянками, а й про раціональне використання наявних територій та охорона земель. Відповідно до ст. 211 ЗКУ, сьогодні зменшено кількість осіб, які мають нести адміністративну відповідальність за

протиправні дії щодо псування і забруднення сільськогосподарських та інших земель, які можуть мати рекреаційне призначення.

Відповідно до ст. 51 ЗКУ до земель, які мають рекреаційне призначення, маємо відносити землі, які використовуються для того, щоб проводити спортивні заходи, організувати відпочинок населення, туризму тощо, зелені насадження міста та інших населених пунктів, земельні ділянки, на яких збудовано пансіонати, туристичні бази, дитячі та спортивні табори та інші аналогічні до них об'єкти, а також ті земельні ділянки, які було надано з метою спорудження інших об'єктів, які мають рекреаційний характер [56].

У зв'язку з таким різноманіттям рекреаційних земель та об'єктів з'явилася необхідність у визначенні «рекреаційного землекористування». Простішими словами, рекреаційне землекористування можна визначити той порядок, умови і форми використання земель, які забезпечують максимальне отримання рекреаційного ефекту [51].

Відповідно до визначення А. М. Третяка, рекреаційне землекористування можна розглянути, як конкретно визначену ділянку земної поверхні, яка має свої чітко окреслені межі на місцевості, яка відповідно до права власності може використовуватися людиною і виступає як об'єкт відносин екологічного, рекреаційного та іншого характерів, існування якої призначене для проведення рекреаційної діяльності. У такому ключі території, які потенційно розглядаються, як рекреаційні, виступають не як категорія земель, а більше розглядається під розумінням якісна категорія, яка має у своїй меті віднести конкретну місцевість, яка може бути земельною ділянкою або ж її частиною для задоволення потреб населення у відпочинку [52]. Саме тому передбачено визначення конкретної території рекреаційною практично на всіх категоріях земель, які передбачає ЗКУ.

Як бачимо на рис. 1.1, загальна площа земель, яка потенційно та фактично придатною для проведення рекреаційної діяльності (особливим фактором визначення виступає те, чи є радіаційно-забрудненою територія) займає близько

12,8% від усього земельного фонду України, що становить 108,7 тис. га, й сконцентрована за своєю більшістю у Карпатському, Причорноморському, Подільському, Поліському регіонах [52].

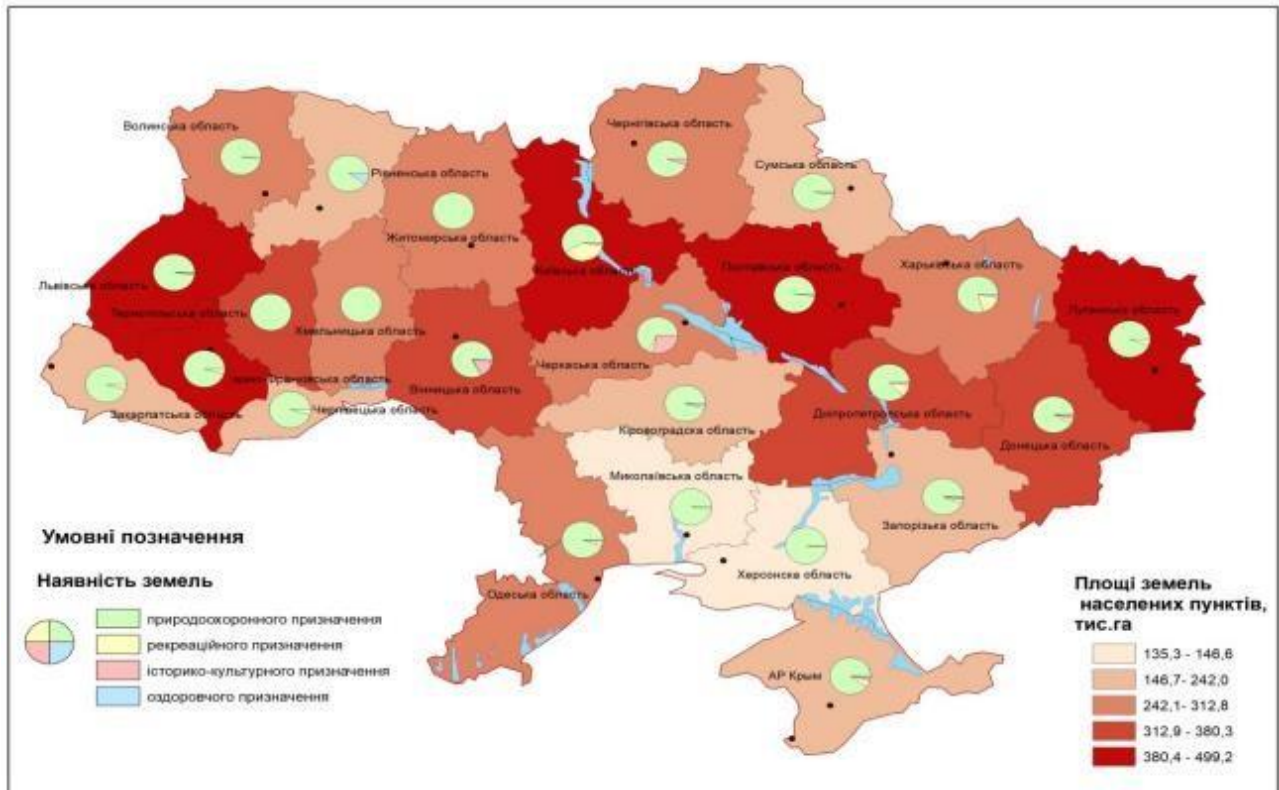

Рис. 1.1. Просторовий розподіл площ земель населених пунктів та наявності земель природоохоронного, рекреаційного, історико-культурного та оздоровчого призначення [52]

В аспекті землекористування рекреаційна діяльність не має визначатися малою за площею територією, яка є досить обмеженою. Для ефективного її провадження необхідно залучати досить велику частину території, яка має відповідні природно-рекреаційні ресурси. Саме тому окремі категорії, які є у складі земельного фонду України, можуть потенційно використовуватися у рекреаційній діяльності. За призначенням такі землі поділяються на оздоровчі, природно-заповідні, історико-культурні, рекреаційні та інші, що мають природоохоронний характер [52].

Загалом, рекреаційний потенціал зосереджується на землях практично всіх категорій за основним цільовим призначенням, однак найсприятливішими умовами для рекреації характеризуються землі рекреаційного, оздоровчого, історико-культурного, природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення, лісгосподарського призначення і водного фонду (рис.1.2) [61].

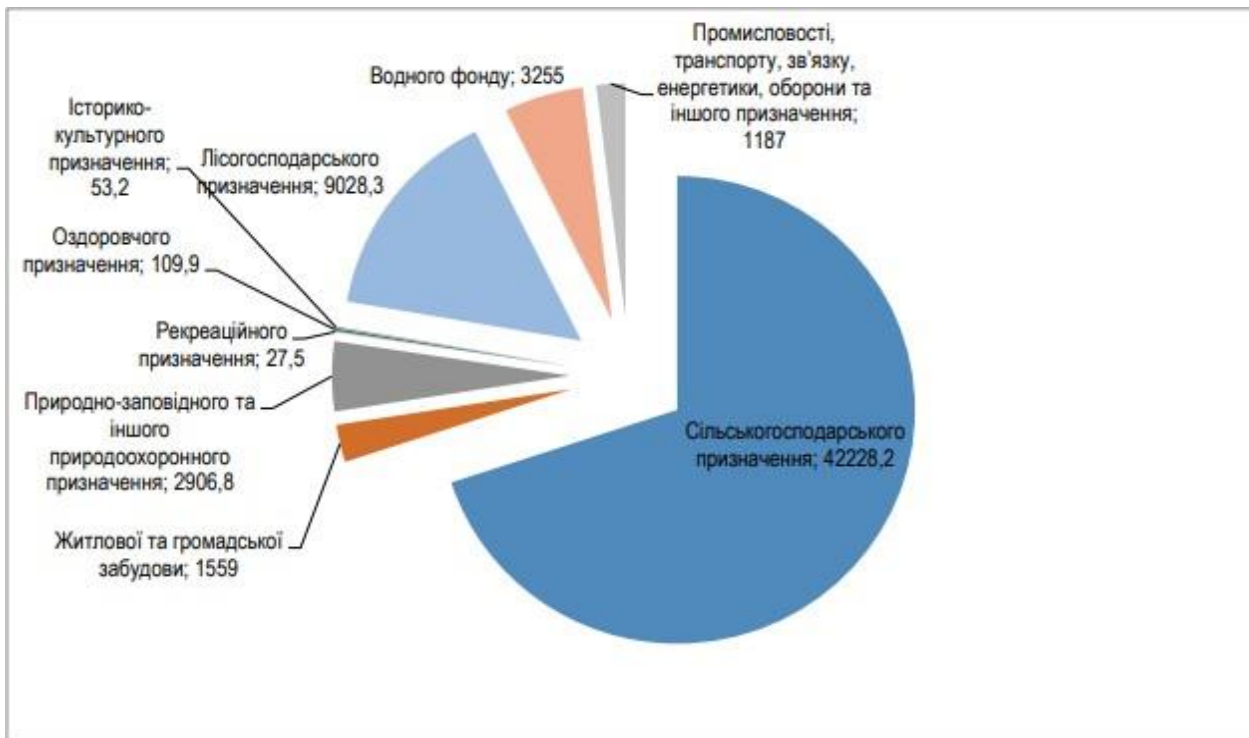

Рис. 1.2. Розподіл земельного фонду за категоріями, тис. га [61]

Отже, в умовах сучасного розвитку земельних відносин у сфері рекреаційної діяльності найбільш гостро постає питання щодо конкретного визначення рекреаційного потенціалу на законодавчому рівні, який дозволить більш ефективно використовувати ті земельні ділянки, які можуть мати рекреаційний характер. Доопрацювання всіх прогалин у ЗКУ дозволить більш раціонально використовувати землі, що мають рекреаційне призначення, а також зможе захистити їх від втрати своєї рекреаційної цінності що спостерігається протягом останніх років на території України [12].

1.2. Стійкий розвиток місцевого землекористування на засадах сталого розвитку

На сьогодні міста є центром тяжіння всього фінансового, економічного та трудового потенціалу України. Одночасно з тим, що місто можна визначити центром економічного зростання всієї країни в цілому, все гостріше постає проблема загострення екологічних проблем. У історичній ретроспективі функції міста постійно змінювалися й поступово набирали всі ознаки тієї форми, яку ми можемо спостерігати зараз. Разом з тим, поступова видозміна функцій міста завжди мала вплив на прилеглі йому території. У майбутньому це призвело до погіршення екологічного фону урбанізованих територій, так як саме до міст найбільше тяжіють зони промисловості, які пов'язані з виробництвом певної продукції і в результаті – шкідливими викидами в атмосферу [23]. Основні функції міського землекористування, які встановилися протягом тривалого періоду часу, можемо визначити на рис. 1.3.

Рис. 1.3. Функції міського землекористування міських територій [23]

У сучасних умовах розвитку досить важливим для суспільства є максимально повне забезпечення облаштування територій міст таким чином, щоб створене середовище було максимально корисним для задоволення потреб населення. Багатофункціональність використання земельних ресурсів міста забезпечує складність механізму управління містом. Досить гостро постає питання раціонального використання земель протягом тривалого періоду часу. Земельна

політика міста має бути спрямована на підвищення використання ефективності земельних ресурсів для того, щоб перетворити його на потужний самостійний фактор розвитку міста [58].

Механізм раціонального землекористування містом має базуватися на відповідності використання землі до її економічної цінності, тим самим спрямовуючи всі дії на охорону земель від деградації [23]. Досить часто недооцінюється роль раціонального використання земельно-ресурсного потенціалу в економіці міста, що є важливою складовою загальної політики розвитку міста. Виходячи з історичного досвіду, для того щоб використовувати землі максимально раціонально, необхідно зберігати наступну пріоритетність:

- збереження балансу між екологічними вимогами та економічною доцільністю використання земель;
- збереження як інтересів правовласників відповідних земельних ділянок, так і громадян, які проживають на цій території для уникнення конфліктів;
- кожний захід, який впливає на діяльність міста, має містити наукову обґрунтованість та нести за собою екологічну, економічну і соціальну ефективність;
- використання земельного потенціалу міста має бути раціональним та максимально ефективним [56].

Земельні відносини у містах постійно видозмінюються або ж одні приходять на зміну іншим. Історично склалося, що у ході встановлення різних форм власності на землю, відбувається залучення великої кількості місцевих територій у цивільний оборот. Це вимагає більш якіснішого регулювання встановлених відносин, удосконалення законодавчої бази для уникнення суперечностей. Таким способом можна забезпечити максимально комфортний рівень умов проживання для населення. При міському землекористуванні законодавством України передбачено наступні види прав на земельні ділянки:

- власність;
- постійне користування;

- оренда;
- суперфіцій та емфітевзис;
- сервітут, інші види.

Земля на території міста може перебувати у державній, комунальній або приватній формах власності (відповідно до ЗКУ). Серед зареєстрованих земельних ділянок (рис. 1.4) найбільшу частку складає приватна власність (понад 94%), комунальна власність ледве сягає 4%, а державна становить близько 1% від земель міст України. Також до аналізу не враховано землі, які перебувають у власності інших країн, міжнародних організацій та колективній власності, які складають приблизно 0,04% [52].

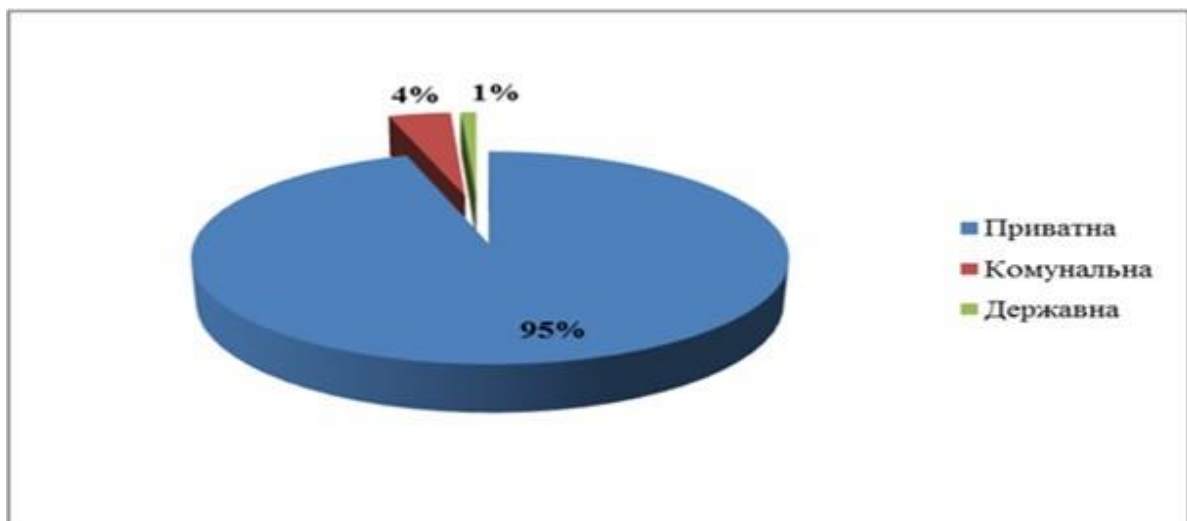

Рис. 1.4. Розподіл земель міст за формами власності на території України [52]

Процес широкої урбанізації територій України зумовлює переоцінку політичного, економічного та соціального значення земельних ресурсів. На сьогодні економіко-природничі ресурси міста визначають його роль та впливовість в цілому. Наявність потенціалу конкретних територій ще не є запорукою успішну діяльності конкретно визначеного міста. Ефективна політика місцевого самоврядування, раціональне використання наявних земельних ресурсів дозволить місту процвітати та максимально задовольняти потребу своїх жителів, покращуючи свої соціально-економічні показники [23].

Зазвичай саме недосконалість з боку організації бюджетного процесу, неповна система законодавства в області оподаткування значно обмежує можливості міської адміністрації, яка може сприяти більш ефективній системі комерційного використання земельної нерухомості, яка відтворюється за рахунок власних коштів міста. Саме тому існує потреба у вивченні соціально-економічних процесів створення та використання міського землекористування, визначення сучасних можливостей оперування земельним капіталом для того, щоб якнайшвидше отримати бажані результати від ефективної роботи міста [52].

До того ж, за минуле десятиліття постала нагальна потреба в збалансуванні між відносно високим рівнем економічного потенціалу і невисоким рівнем життя і якості міського середовища. Саме цей дисбаланс може призвести до сповільнення розвитку мегаполісу або ж до зниження його конкурентоспроможності у порівнянні з глобальними містами світу.

Одним з найкращих методів щодо визначення основних факторів, які можуть вплинути на успішність життєдіяльності міста в цілому, можна скористатися безпосередньо думкою населення, яке «знаючи кухню зсередини» можуть чітко співставити всі переваги та недоліки, які виникають у місті. На рис. 1.5 надаються фактори, які виявилися визначальними щодо розвитку міста та максимального забезпечення всіх потреб населення [23].

Рис. 1.5. Основні інтереси жителів та критерії успішності сталого розвитку міського землекористування [23]

Отже бачимо, що основними критеріями успішності виявилися такі напрямки, як: освіта, безпека, здоров'я населення, дохід, зайнятість, житлові умови, дозвілля і відпочинок, містобудівна система та навколишнє середовище.

Тобто, сталий соціально-економічний розвиток міських територій здійснюється при поєднанні, з одного боку, гідних умов для ефективної життєдіяльності мешканців міста, з іншого боку, збалансованого раціонального функціонування підприємств міського господарства за умов комплексного використання ресурсного потенціалу зі створенням сприятливих умов його збереження, розширеного відтворення та поліпшення якості навколишнього середовища, що формується містом [56].

За історичною ретроспективою, місто поступово розвивалося за діловим, соціально-економічним, виробничо-побутовим напрямком. Саме тому постала нагальна потреба у регулюванні відносин між суб'єктами, які є учасниками таких змін. Поступово зростає значимість земельного і містобудівного законодавства. Для того, щоб найбільш раціонально розподілити, використовувати та забудовувати землі не вистачало відповідних планувальних, містобудівних і землевпорядних документів. Саме тому перед органами міської влади постає задача активізувати процеси по розробці необхідної документації як інструмента оперативного управління територіями [58]. До того ж, поступове збільшення щільності населення змушує врегульовувати інтереси різних груп і верств суспільства у сфері землекористування.

У сфері міського землекористування основними законодавчими актами на території України є «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про землеустрій», «Про охорону земель», «Про оренду землі», «Про плату за землю» та багато їм супутніх.

Основним за юридичною силою нормативно-правовим актом є Земельний кодекс України, який регулює земельні відносини відповідно до Конституції України.

Для функціонування та розвитку міського землекористування значна частина правових норм Кодексу має основоположне значення. Для прикладу, він визначає основні повноваження ВРУ, ВР АР Крим, органів місцевого самоврядування, а також органів виконавчої влади у галузі земельних відносин.

Додатково ті питання, які виникають у сферах використання природних ресурсів та охорони довкілля, має вирішувати Цивільний кодекс України. Комплекс питань, пов'язаних з справлянням плати за землю вирішує Податковий кодекс України.

Отже, з поступовим розвитком міста та урбанізації територій, змінюється і формат міського землекористування. Поступове формування нормативно-правової

бази, яке дозволяє врегульовувати відносини між суб'єктами-учасниками у сфері землекористування міськими територіями, підвищення щільності населення, яке передбачає виникнення нових суспільних відносин, які повинні відповідати якимось нормам, бажання підвищувати особистий рівень життя у місті – все це стало запорукою сталого розвитку міського землекористування. Людство поступово помічає, що кожне місто має свій базовий природно-ресурсний потенціал, збалансоване користування яким приносить свої позитивні результати як для суспільства, так і для міста в цілому в політичних чи соціально-економічних показниках. У сучасних умовах розвитку досить важливим для суспільства є максимально повне забезпечення облаштування територій міст таким чином, щоб створене середовище було максимально корисним для задоволення потреб суспільства.

1.3. Організаційні засади обліку зелених зон та зелених насаджень в Україні

Відповідно до законодавства України, зелені зони та зелені насадження повинні бути піддані реєстрації відповідним чином. Правила утримання зелених насаджень у населених пунктах України є затверджені наказом Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 10 квітня 2006 року, а саме у вигляді наказу «Про затвердження Правил утримання зелених насаджень у населених пунктах України», а також ЗУ «Про благоустрій населених пунктів». Відповідно до норм чинного законодавства, у кожному населеному пункті органами місцевого самоврядування повинен проводитися облік зелених насаджень, складений їх реєстр за видовим складом та віком.

Відповідно до наказу «Про затвердження Правил утримання зелених насаджень у населених пунктах України», всі зелені насадження можуть бути

поділені за функціональними ознаками на три окремі групи. Для більш детальнішого ознайомлення, розглянемо рис. 1.6.

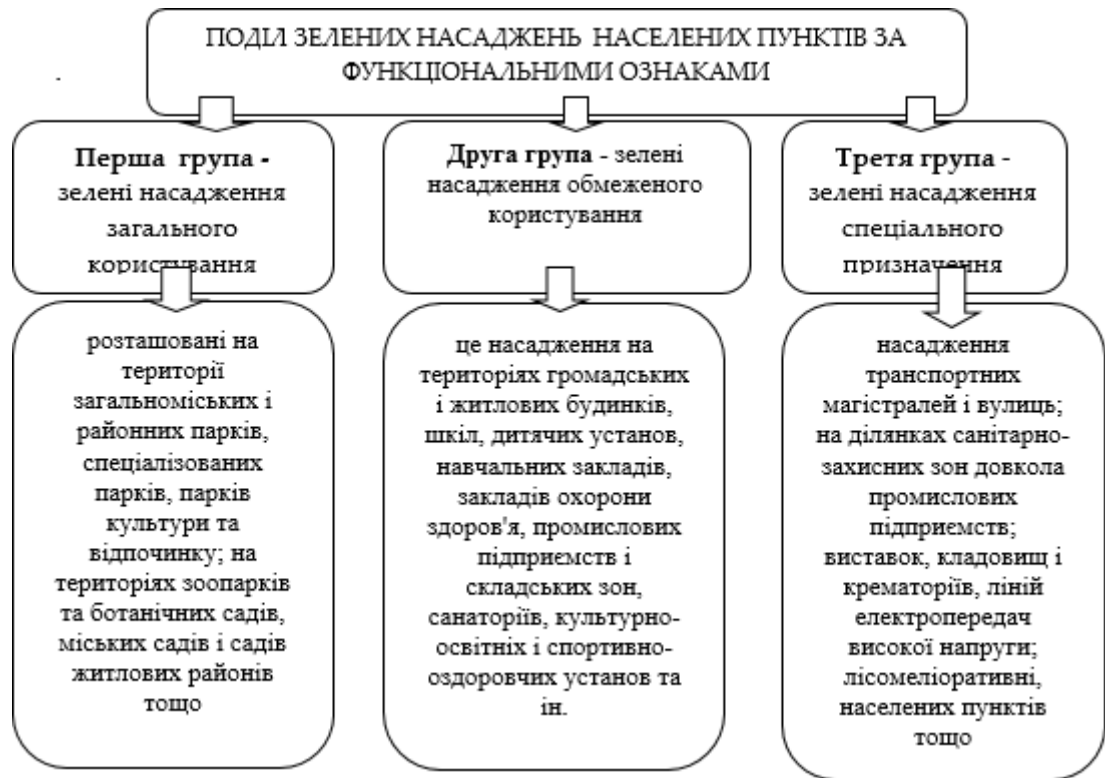

Рис. 1.6. Поділ зелених насаджень населених пунктів за функціональними ознаками [27]

Тобто, в залежності від того, яким чином використовуються й біля чого територіально знаходяться відповідні насадження, вони можуть бути віднесені до першої, другої або третьої категорії.

Зелені насадження загального користування виконують рекреаційні функції, мають бути у вільному доступі для населення й призначені для відпочинку.

З юридичної точки зору, зелені зони можна визначати, як земельні ділянки, які повністю зайняті деревними насадженнями, кущами та газонами, що виділяються в окрему категорію у містобудівній документації населеного пункту [27]. На жаль, законодавство України з питань відносин, які пов'язані з формуванням зелених зон у населених пунктах є досить обмеженим і до того ж,

розглядається тільки з точки зору містобудування та благоустрою населених пунктів. Також відповідно до Лісового кодексу України, всі насадження, що знаходяться у межах населених пунктів, не належать до земель державного лісового фонду, тобто юридично, зелені зони не регулюються екологічним законодавством й мають статус територій та об'єктів природно-заповідного фонду [60]. Технічно межі зелених зон мають бути встановлені відповідно до проектів землеустрою, розроблених та затверджених відповідно до Закону України «Про землеустрій», Земельного кодексу України, Постанови Кабінету Міністрів України від 25.08.2004 № 1094 «Про затвердження Порядку розроблення проектів землеустрою з організації та встановлення меж територій природно-заповідного фонду, іншого природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення» та інших нормативно-правових актів.

Підтримка комплексного розвитку та збереження зелених зон та зелених насаджень можуть в собі нести більш глобальний характер, ніж тільки вплив на життєдіяльність міста та суспільства в цілому. Крім цього, держава ставить перед собою більш глобальні питання, які можна вирішити за допомогою підтримки зелених насаджень, такі як [51]:

- покращення здоров'я населення, якщо порівнювати з щорічними показниками захворюваності, які обумовлені станом навколишнього середовища;
- показник переробки рослинних відходів по відношенню до обсягів їх утворення;
- якість атмосферного повітря;
- відсотковий показник, на скільки населення є задоволене станом озеленення та благоустрою населеного пункту (така оцінка отримується шляхом проведення щорічного соціологічного опитування).

Законодавство України у сфері обліку зелених зон та зелених насаджень має бути спрямоване на те, що населення буде забезпечене якісними озеленими територіями й цей рівень буде підтриманий на достатньому рівні або ж підвищений.

У ході затвердження Методичних рекомендацій з розроблення місцевих програм розвитку та збереження зелених насаджень, держава очікує збільшення площ зелених зон, а також розширення їх рекреаційних можливостей.

На жаль, більшість цікавих проектів, які дійсно заслуговують уваги, залишаються тільки на папері й навіть, якщо якась діяльність з боку держави проводилась, для населення вона є малопомітною.

Сьогодні на території України спостерігається поступовий знос зелених насаджень, який розпочався ще з початку 2000-х років. Площа зелених зон та зелених насаджень поступово скорочується. Якщо в 1968 році на одну людину в Києві припадало 24 м² зелених насаджень, то станом на 2021 рік ця цифра складає 16-18 м² [59]. Стримати негативну тенденцію масової рубки дерев досить важко, як з фізичної, так і з правової точки зору, оскільки зелені насадження хоча й охороняються ЗУ, але вони не надають достатньої безпеки міським деревам чи чагарникам потрібного їм захисту через недосконалість нормативно-правової бази [59].

За результатами 2020 року м. Київ увійшов в ТОП 200 найзеленіших міст планети й зайняв соте місце в рейтингу. Київ опинився між американським містом Філадельфія, яке на 99 місці, та містом Південно-Африканської Республіки Кейптауном (101 місце). У рейтингу найзеленіших міст Європи Київ посів 63 місце - між італійським Римом та латвійською Ригою. Для визначення рейтингу не просто було враховано кількість зелених насаджень у відсотковому співвідношенні, але й бралось до уваги те, як містяни підтримують і збагачують парки та сквери, розташування зелені по всьому місту тощо. Тож інколи в рейтингу можна побачити, що місто, яке мало трохи менший відсоток зелених насаджень, може «обігнати» інше із більшим відсотком. Це можна назвати досить позитивним результатом роботи щодо озеленення столиці України, але на жаль, така тенденція не є рівномірною по всій території України серед інших міст.

Відповідно до законодавства України органи державної влади та органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації, органи самоорганізації населення, а також прості громадяни виступають суб'єктами благоустрою і є основними діячами, хто має вживати ефективних та колективних заходів з охорони та використання зелених насаджень населених пунктів [24].

Правила утримання зелених насаджень у містах та інших населених пунктах України визначають заходи, які мають бути спрямовані на забезпечення комфортних умов для повноцінної життєдіяльності суспільства в цілому. У них визначено, що цей документ було створено з метою охорони та збереження зелених насаджень, що дозволить зберегти їх у нормальному стані, а також з метою формування насаджень, які будуть сприятливими до зміни умов клімату та навколишнього природного середовища. Правила визначають, що власники озеленених територій зобов'язані підтримувати зелені насадження у нормальному стані, поливати їх за умов сухої погоди, не допускати витоптування газонів і складання на них будівельного матеріалу, по типу піску, сміття, снігу тощо, забороняють засмічувати квітники, газони та доріжки відходами, прикріплювати до дерев рекламні щити, прив'язувати мотузки тощо. Також власники повинні вести облік та складати реєстр зелених насаджень, заносючи повноцінну інформацію про зелене насадження: видовий склад, вік і стан. За фінансове забезпечення відповідають власники чи користувачі земельних ділянок, на яких передбачається озеленення, та органи місцевого самоврядування чи місцеві органи виконавчої влади на землях комунальної чи державної власності.

За останні роки, на прикладі Києва, стан зелених насаджень та зелених зон значно покращився, територія парків зросла із 2740,7 га до 2820,15 га станом на 2018 рік. Було зроблено реконструкції та капітальні ремонти у 339 парках та скверах Києва впродовж 2015-2018 років. Такі зміни відбулися завдяки ефективному управлінню міської влади та постійному зростанню обсягів фінансування на реконструкцію, капітальний ремонт та придбання техніки по догляду за зеленими

насадженнями у місті. У будівництві втілюються системні підхід щодо влаштування автоматичного поливу у зелених зонах Києва. Поливо-зрошувальною системою охоплено більше 50 га площі парків і скверів.

Отже, організація розвитку та утримання зелених зон населених пунктів покладається не тільки на органи місцевого самоврядування. Дії як державних органів влади, так і кожного громадянина України, мають бути спрямовані на проведення соціально-економічних, організаційно-правових та екологічних заходів з метою покращення зелених зон та зелених насаджень, створювати всі умови які будуть стосуватися захисту і відновлення сприятливого для життєдіяльності людини довкілля.

1.4. Основні аспекти охоронних заходів рекреаційних та природоохоронних міських територій

Ті охоронні заходи, які є чинними на території України щодо рекреаційних та природоохоронних міських територій, ґрунтуються на основоположному законодавчому документі – Конституції України. Саме вона гарантує право власності на землю, виходячи з того, що земля є природним ресурсом і визнається основним національним багатством, який має перебувати під особливою охороною держави [16]. Виходячи з цього запроваджене земельне законодавство надає та регулює право громадянина щодо самостійного господарювання на землі, одночасно з тим, що діяльність, яка провадиться із землею не має обмежувати або надавати шкоду правам, свободам та гідності громадян, інтересам суспільства, а також впливати негативним чином на екологічну ситуацію і не псувати природні якості землі [61].

На сьогодні однією з найактуальніших проблем національної безпеки країни є раціональне та еколого-безпечне використання земельного фонду України та його всіляка охорона. Так як рекреаційні ресурси зосереджені практично на всіх

категоріях земель за основним цільовим призначенням, виникає необхідність щодо розробки землепорядної документації, яка буде визначати та затверджувати всі встановлені межі і відповідні режими охорони земель щодо використання рекреаційних територій та їх відповідних охоронних зон [61].

Державна політика у сфері охорони земель найперше і найголовніше, орієнтується на основні принципи, які відповідають ЗУ «Про охорону земель», а саме статті 3 цього закону, за якою [40]:

- земля визначається, як національне багатство Українського народу;
- вимоги щодо екологічної безпеки у разі використання землі як природного ресурсу є пріоритетним і першочерговим;
- завчасне виявлення та обмеження впливу господарської діяльності на земельні ресурси, які можуть мати негативний характер;
- держава повинна відшкодувати збитки, які були спричинені порушенням законодавства України про охорону земель;
- гармонійне поєднання юридичної відповідальності з економічним стимулюванням в галузі охорони земель;
- винесення питань щодо охорони земель має нести публічний характер;
- використання коштів Державного бюджету України та місцевих бюджетів на охорону земель.

Невід'ємною частиною діяльності, яка проводиться щодо охорони земель рекреаційних та природоохоронних міських територій обов'язково повинна включати моніторинг цих земель, спостереження над визначеними земельними угіддями для того, щоб вчасно виявити зміни, які можуть негативно вплинути на природо-ресурсний потенціал земель України.

Перед тим, як визначати доцільність охорони таких земель, держава має чітко визначити ті дії, які заборонятимуться на територіях, які мають рекреаційне призначення. Згідно ст. 63 ЗКУ на таких територіях як власникам, так і користувачам забороняється [15]:

- будь яка господарська діяльність, що може перешкоджати використанню її за своїм цільовим призначенням, або ж та, що негативно впливає на навколишнє природне середовище;

- змінювати природній ландшафт таких територій або ж проводити подібні до таких дії, що суперечать використанню цих зон для відпочинку, туризму, «рекреації».

Обмеження прав на використання таких земель визначені у ЗУ «Про землі рекреаційного призначення». Для прикладу до таких дій можна віднести діяльність, після якої землі стають непридатними до використання за призначенням, облаштування на них пунктів обслуговування автомобілів (ремонт, миття тощо), влаштування звалищ, накопичування токсичних відходів від виробництва, проведення промислової вирубки зелених насаджень, які є на цій території тощо [62].

Встановлення обмежень щодо діяльності зазвичай на практиці є недостатніми діями для того, щоб забезпечити максимальне збереження цих територій, саме тому відповідно до ЗУ «Про землі рекреаційного призначення» з метою забезпечення раціонального їх використання створюються охоронні зони, які повинні враховуватися під час розроблення документацію із землеустрою, містобудівної документації [62]. Відповідно до цільового призначення земель встановлюється розмір і режим цих охоронних зон, який має відповідати господарській діяльності на прилеглих територіях.

Відповідно до ст.10 цього закону, за охорону земель рекреаційного призначення має відповідати власник відповідної території, яка може бути у приватній, державній чи комунальній власності. Це можуть бути підприємства, установи, організації, громадяни тощо. До заходів охорони таких земель відноситься обмеження антропогенного впливу на такі землі, їх захисту від необґрунтованого вилучення заради інших потреб, а також включення цих територій до складу екологічної мережі [62].

Отже, як бачимо, на законодавчому рівні визначено заходи, які відносяться до діяльності щодо охорони земель, що мають рекреаційне призначення, а також приміських природоохоронних територій. Але більшість статей законодавства не є досконалыми та не є прописаними в деталях. Часто все перекладається на притягнення до відповідальності осіб, які винні у порушенні режиму таких земель, що не можна назвати заходами по охороні. Досить легко скористатися прорахунками законодавчих органів у складанні відповідних законів, за яких правопорушники досить часто змінюють цільове призначення природоохоронних територій, дії яких можуть нести пагубний характер на природо ресурсний потенціал цих земель. Відшкодування заподіяної шкоди не сильно відлякує таких осіб й не може цілком зупинити їх неправомірну діяльність. На мою думку, сучасного законодавства є недостатньо для того, щоб зберегти наше національне багатство та захистити від правопорушників.

1.5. Законодавча база в галузі охорони та збереження навколишнього середовища

Всі засади, які сприяють поліпшенню екологічної ситуації в Україні, в галузі охорони та збереження навколишнього середовища є визначеними в основному законі України – Конституції України. У відповідній ст. 16 цього Закону чітко визначаються обов'язки держави щодо підтримки економічної рівноваги на території України та забезпечення її екологічної безпеки [16]. Основними напрямками застосування законодавства у сфері охорони навколишнього середовища можемо визначити [63]:

- формування та затвердження всіх норм і нормативів, які стосуються природокористування (щодо рослинності, води, повітря, надр тощо). для прикладу це можуть бути ЗУ «Про охорону атмосферного повітря», ЗУ «Про тваринний світ», ЗУ «Про питну воду і питне водопостачання» тощо;

- формування та затвердження еколого-економічних показників, які стосуються державного контролю за станом довкілля за діяльністю господарських структур. Для прикладу це може бути класифікація за схемою РС-Т-С-В-Р – Рушійні сили – Тиск – Стан – Вплив – Реагування, моніторинг забруднення атмосферного повітря, зміни клімату тощо (рис. 1.7):

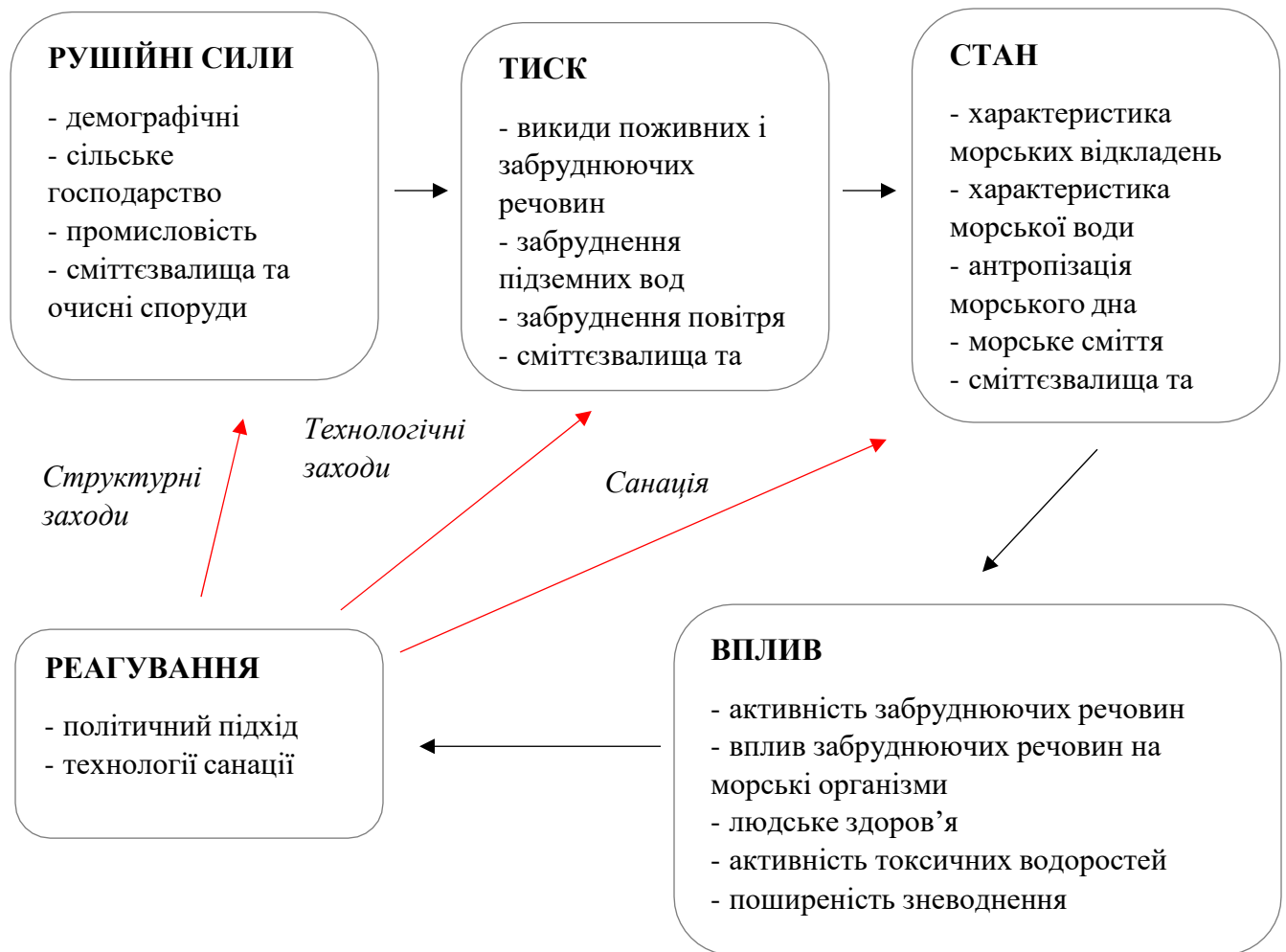

Рис. 1.7. Схема Європейської агенції з навколишнього середовища РС-Т-С-В-Р (DPSIR) [79]

За роки незалежності в Україні практично сформоване нове законодавство яке спрямоване на природоохоронну діяльність, а саме сформовано та затверджено нормативно-законодавчі акти, такі як: Конституція України, ЗУ «Про охорону

навколишнього природного середовища», ЗУ «Про природно-заповідний фонд», ЗУ «Про екологічну експертизу», а також багато інших [63]. На жаль, на практиці прийняття таких законів є досить важливим з правової точки зору, але фактично мають лише декларативний характер.

Державою передбачено створення та провадження діяльності відповідних органів державної влади, які мають реалізовувати та відповідати за реалізацію політики у сфері охорони та збереження природного середовища, а також за встановлення контролю над тим, щоб природно-ресурсний потенціал України піддавався раціональному використанню й його відтворенню. Такими органами визначено Державну природоохоронну службу України та Міністерство охорони навколишнього природного середовища України [63]. Відповідно до ЗУ «Про охорону навколишнього природного середовища» їх основними завданнями є:

- націленість державної екологічної, економічної та науково-технічної політики на безпечне функціонування навколишнього середовища й забезпечення його придатності для існування живої та неживої природи;
- захист екологічних інтересів України як всередині країни, так і на світовій арені;
- досягнення гармонійного співіснування людини і природи, без їх взаємної шкоди одна на одну;
- провадження політики, націленої на стійкий соціально-економічний розвиток.

Для підтримки нормального функціонування всіх напрямів безпеки навколишнього природного середовища було створено супутні органи виконавчої влади, такі як: Державний комітет лісового господарства України, державний комітет з водного господарства, міністерство аграрної політики, Державний департамент рибного господарства тощо [63]. Кожен з цих органів виконавчої влади має відповідати за ті питання, які пов'язані безпосередньо їх діяльністю й мають більше виконавчий характер, а не законодавчий. До основних обов'язків

відповідно до ЗУ «Про охорону навколишнього природного середовища» відносяться:

- створення та впровадження в дію нових методів і технологій ведення моніторингу;
- контроль за використанням та охороною земель, підземних надр, поверхневих вод тощо;
- вдосконалення методичного забезпечення природоохоронної діяльності;
- контроль за охоронною діяльністю об'єктів природно-заповідного фонду тощо.

Відповідно до встановленого законодавства України, а також до директив Європейського Союзу, влада орієнтована провадити свою діяльність по принципу «Сплачує той, хто забруднює» [63]. Це означає, що кожне підприємство, ефективна робота якого передбачає утворення або викиди забруднювальних речовин, повинне сплачувати відповідні екологічні платежі, обсяг яких встановлюється в залежності від кількості токсинів, яка може спричинити забруднення повітря, водоймищ, землі та інших природних надр України, які підлягають збереженню та захисту від пагубного впливу.

Відповідно до європейських вимог, політика відносно екології має постійно вдосконалюватися та адаптуватися під сучасні реалії. На сьогодні державі не вистачає прийнятної політики щодо стратегічних рішень з екологізації розвитку країни, а також інтеграції та гармонійного поєднання екологічного напрямку діяльності політики з основними визначеними цілями, що стосуються таких сфер розвитку, як соціальна, економічна, інноваційна тощо.

Висновки до 1 розділу

Територія України багата на привабливі для відпочинку землі, ландшафт яких має досить привабливі для можливого відпочинку параметри. Одночасно, більша частина рекреаційно-придатних земель та інших природних ресурсів активно деградують, спостерігається поступове зменшення своєї рекреаційної цінності. Широкомасштабний розвиток урбанізації, постійне пропагування необхідності цієї ідеї серед суспільства, докорінне перетворення ландшафтів призвело до зниження рекреаційної цінності ландшафтів. Доопрацювання всіх прогалин у ЗКУ дозволить більш раціонально використовувати землі, що мають рекреаційне призначення, а також зможе захистити їх від втрати своєї рекреаційної цінності що спостерігається протягом останніх років на території України [2].

У сучасних умовах розвитку досить важливим для суспільства є максимально повне забезпечення облаштування територій міст таким чином, щоб створене середовище було максимально корисним для задоволення потреб населення. Механізм раціонального землекористування містом має базуватися на відповідності використання землі до її економічної цінності, тим самим спрямовуючи всі дії на охорону земель від деградації. Поступове формування нормативно-правової бази, яке дозволяє врегульовувати відносини між суб'єктами-учасниками у сфері землекористування міськими територіями, підвищення щільності населення, яке передбачає виникнення нових суспільних відносин, які повинні відповідати якимось нормам, бажання підвищувати особистий рівень життя у місті – все це стало запорукою сталого розвитку міського землекористування.

Зелені насадження загального користування виконують рекреаційні функції, мають бути у вільному доступі для населення й призначені для відпочинку. Організація розвитку та утримання зелених зон населених пунктів покладається не тільки на органи місцевого самоврядування. Дії як державних органів влади, так і

кожного громадянина України, мають бути спрямовані на проведення соціально-економічних, організаційно-правових та екологічних заходів з метою покращення зелених зон та зелених насаджень, створювати всі умови, які будуть стосуватися захисту і відновлення сприятливого для життєдіяльності людини довкілля.

На сьогодні однією з найактуальніших проблем національної безпеки країни є раціональне та еколого-безпечне використання земельного фонду України та його всіляка охорона. На законодавчому рівні визначено заходи, які відносяться до діяльності щодо охорони земель, що мають рекреаційне призначення, а також приміських природоохоронних територій. Але більшість статей законодавства не є досконалими та не є прописаними в деталях. Часто все перекладається на притягнення до відповідальності осіб, які винні у порушенні режиму таких земель, що не можна назвати заходами по охороні.

Державою передбачено створення та провадження діяльності відповідних органів державної влади, які мають реалізовувати та відповідати за реалізацію політики у сфері охорони та збереження природного середовища, а також за встановлення контролю над тим, щоб природно-ресурсний потенціал України піддавався раціональному використанню й його відтворенню. Для підтримки нормального функціонування всіх напрямів безпеки навколишнього природного середовища було створено супутні органи виконавчої влади, такі як: Державний комітет лісового господарства України, державний комітет з водного господарства, міністерство аграрної політики, Державний департамент рибного господарства тощо.

РОЗДІЛ 2. КОМПЛЕКСНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОБ'ЄКТУ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1. Суть природних ресурсів, їх структура та оцінка потенціалу

Раціональне використання навколишнього природного середовища неможливе без повноцінного вивчення наявних природних ресурсів, без збалансованого їх використання, яке може як задовольнити соціально-економічні інтереси держави, так і бути ефективно використаними в межах конкретної території, без спричинення значних збитків природно-ресурсному потенціалу країни [64]. Здавна навколишнє середовище є ресурсом для повноцінного існування людини та задоволення її потреб. Відносно давно людство почало розуміти вплив тих чи інших природних умов, які є як позитивними, так і негативними. До того ж, поступово людина стикалася з обмеженістю природних ресурсів, розуміючи, як це вплине на її подальшу життєдіяльність [3].

Виходячи з цього поступово формувався висновок, що базою, без якого неможливе людське життя, пізніше підприємницька діяльність чи то виробництво, є природні ресурси, на основі взаємодії обох забезпечується зв'язок між суспільством і природою [64].

В економічній літературі термін «природні ресурси» досить часто базують на слові «виробництво», оскільки певні елементи природи пояснюють з погляду інтересів і потреб людського соціуму [65], хоча й у своєму матеріальному розумінні вони є природними явищами, об'єктами, поява та відтворення яких цілком і повністю залежить від законів природи, а не від побажань людини [65].

Для прикладу, в економічній літературі І. Комар трактує природні ресурси як «речовина і енергія природи, які можуть бути залучені на початковому етапі виробництва на сучасному рівні розвитку суспільства». Досить схожу наукову позицію має Ю. Саушкін, який природні ресурси визначає як елементи, які є

частинкою навколишнього середовища, й використовуються тільки як джерела енергії, виступають матеріальною сировиною для промисловості тощо; а ті природні елементи, які необхідні для процесу виробництва, розподіляє їх до природніх умов. Таким чином, природні фактори можуть як приймати, так і не приймати участь на початковому етапі виробництва, й не в залежності від цього, вони все рівно визначатимуться природніми ресурсами. В залежності від свого господарського призначення [64] природні ресурси можна поділити за ознаками (таблиця 2.1).

Таблиця 2.1

Природні ресурси відносно господарського призначення

Ознака	Групи розподілу за цією ознакою	Приклад / опис
За територіальною належністю	Світові	Глобальні
	Національні	На певній території
За вичерпністю	Вичерпні	Ґрунти, мінеральні ресурси
	Невичерпні	Сонячна енергія
За поновленням	Поновлювальні	Біологічні
	Частково поновлювальні	Сировинні
	Не поновлювальні	Вугілля, горючі сланці
За напрямком використання	Паливно-енергетичні	Паливно-енергетичні
	Продовольчі	Продовольчі
	Мінерально-сировинні та ін.	Мінерально-сировинні та ін.
За рівнем вивченості	Прогнозні	Стосується конкретної країни
	Виявлені	
	Детально вивчені	
За характером використання	Одноцільове використання	Сировинні
	Багатоцільове використання	Лісові, водні, земельні
За впливом виробництва	Шкідливий вплив	Біологічні
	Невеликий вплив	Атмосфера
	Не зазнають впливу	Глибинна частина літосфери

Найбільша проблема постає у не відновлюваності деяких природних ресурсів, а саме багатства надр, наприклад гарячі копалини. Використання таких ресурсів можливе лише одноразово, що призводить до їх виснаження. За умови раціонального використання ресурси надр можуть використовуватися людиною

протягом досить довгого періоду часу. Це спричинено неможливістю поповнення такого природного ресурсу, оскільки на сьогодні немає їм таких умов, за яких вони формувалися мільйони років тому.

І природні ресурси, які фактично використовуються людством в процесі виробництва, і ті, які потенційно можуть бути використовувані в господарстві, називаються природо-ресурсним потенціалом [66]. В Україні його структура визначається відповідно до рис. 2.1:

Рис. 2.1. Структура природо-ресурсного потенціалу України [66]

Тобто, природо-ресурсний потенціал України визначають всі ті явища, сили природи чи об'єкти, які можуть бути використані для того, щоб задовольнити потреби суспільства.

Сьогодні постає досить велика необхідність у співставленні поняття ресурсного потенціалу поруч з природним багатством, яке дозволить дати комплексну екосистемну оцінку природно-ресурсного потенціалу.

У природно-ресурсній структурі потенціалу України найбільшу частку займає земельний капітал (44,7%), далі мінеральний (24,8%), лісовий (7,9%) і водний (6,4%). Підсумкова вартість екосистемної складової природного багатства складає 16,2%.

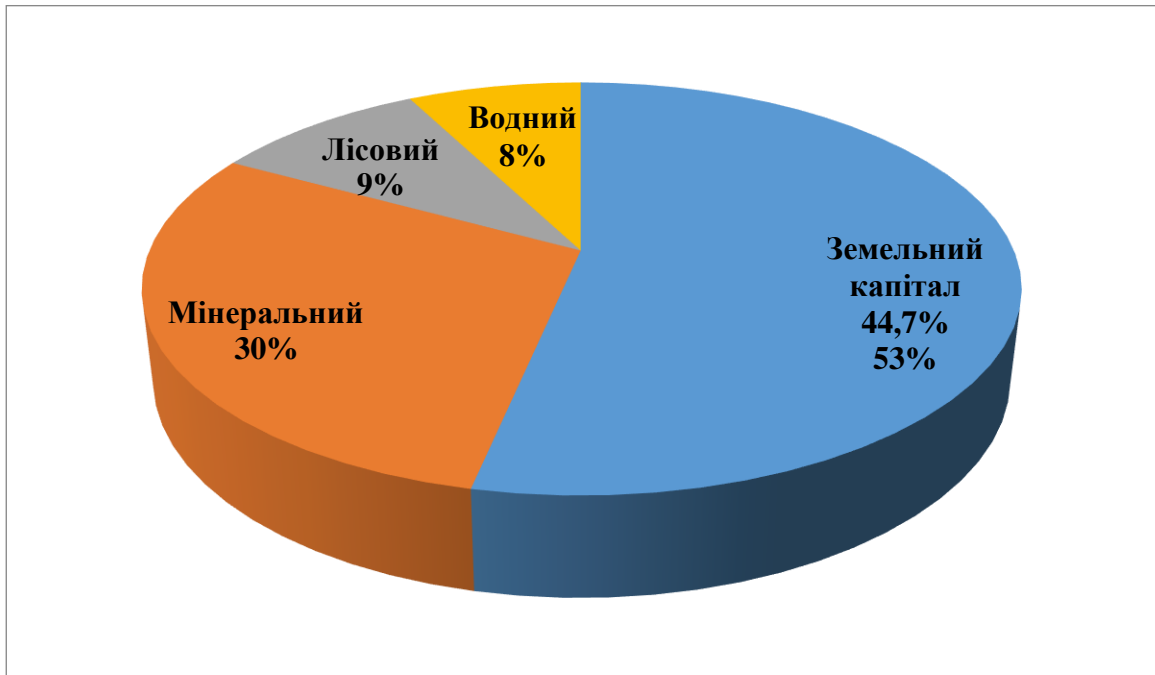

Рис.2.2. Природно-ресурсна структура потенціалу України [67]

В країні спостерігається тенденція щодо понаднормової експлуатації наявних в ній природних ресурсів, які використовуються нераціонально та без ніякої можливості їх відновлення [67].

Згідно даних Програми розвитку ООН, Україну можна віднести до тих держав, у яких забезпеченість наявними природними ресурсами є на середньому рівні. Для того, щоб оцінити природно-ресурсний потенціал України, розглянемо декілька основних видів ресурсів більш детально [67].

1) Водні ресурси. Для підтримки господарського комплексу України, який є багатогалузевим, необхідні значні об'єми водних запасів. Інтенсивність водокористування на сьогодні є значно вищим від екологічної ємності водно-ресурсного потенціалу. За даними ЮНЕСКО, Україна займає 95 місце у світі у рейтингу країн щодо раціонального використання наявних водних ресурсів, а також якості води. Водомісткість ВВП є значно вищою (у 3-5 разів) від показників розвинених країн у Європі. Це може говорити про те, що водні ресурси України використовуються нераціонально.

2) Земельні ресурси. 65% території України є залученими до господарського використання, що говорить про високий рівень освоєння життєвого простору.

3) Лісові ресурси. Україна, на жаль, не наділена високим рівнем лісистості, або хоча б достатнім для того, щоб задовольнити потреби в них національної економіки. 50% лісів – встановлено обмежене лісокористування, 16,1% - заповідні ліси, частка яких поступово зростає [4].

4) Мінеральні ресурси. В Україні мінеральні ресурси є досить вичерпними, хоча на сьогодні їх вистачає для забезпечення власних потреб. Значна частина цих ресурсів є важко видобувною. Та частка запасів, яка є найбільш якісною є досить виснаженою [67].

Отже, на природно-ресурсний потенціал країни мають досить великий вплив не тільки природно-кліматичні особливості території, які сформувалися без впливу людини, але й підхід до їх використання протягом тривалого проміжку часу, який цілком і повністю залежить від антропогенного фактору.

Кожна країна, навіть не маючи порівняно великої бази запасів ресурсів на своїй території, може мати досить великий потенціал за рахунок ефективної політики використання тих ресурсів, якими вона наділена.

2.2. Фізико-географічна характеристика міста Києва

Фізико-географічна характеристика будь якого міста, району чи області має досить важливе значення при ознайомленні з вказаною територією і в багатьох моментах є визначальною щодо того, де краще розмістити транспортну мережу, почати вести господарство, які території можуть бути заселеними людьми й бути придатними до життя.

Київ – одне з найбільших міст на території сучасної Європи за своєю площею й кількістю населення станом на 1 січня 2020 року налічує більше, ніж 3 млн. чоловік [68] й за площею понад вісімсот кілометрів квадратних, а саме 835,6 км².

Місто займає частину центру східної Європи й розкинувся по обидва боки від річки Дніпро у його середній течії, яка вже стала його візитівкою. Київ розташований у фізико-географічній зоні лісостепу та зоні мішаних лісів, що і зумовлює наявність різноманітних природних умов. Північна частина міста знаходиться на території Поліської низовини, південно-західна – на території Придніпровської височини, південно-східна – на території Придніпровської низовини [5].

На правобережній частині досить поширеним є наявність долин з невеликими річками, ярів, балок, як навпроти лівобережна – є низовинною рівнинною територією. Найбільш відомими для жителів є такі яри, як: Бабин, з яким зв'язана досить трагічна історична подія, Хрещатий, Смородинський. Також можна спостерігати наявність гір-останців. Найвищими у порівнянні з іншими є Печерська (196 м), далі Старокиївська (188 м), Батієва (176 м) та Хоревиця (174 м). Решта відносно невисоких гірських поверхонь не перевищують 170 м.

Досить логічним є те, що найнижчі території, які має місто Київ, розташовані на території річки Дніпро й відповідають його рівню води – понад 90 м над рівнем моря.

Територія сучасного міста Києва розташована на зоні стику Українського кристалічного щита та Дніпровсько-Донецької западини. Завдяки тому, що межею між двома плитами є Дніпровська зона розломів, Київ можна віднести до відносно спокійної тектонічної зони, де землетруси та інші подібні явища не спостерігаються на постійній основі [68].

Територіальне розміщення Києва зумовлює різноманітність природно-кліматичних умов, саме тому ґрунтовий покрив є досить строкатим. З північної сторони Києва, яка більше подібна до умов Полісся, зустрічаються дерново-підзолисті ґрунти, оскільки тут спостерігається переважання хвойних лісів, які у зумовлюють існування таких ґрунтів. Чорноземи, якими багата вся територія України, більш поширені на правому березі Києва, оскільки тут часто зустрічаються леси – суглинки, які є відносно сухими, добре провітрюються і досить пухкі. Під

пологом широколистяних лісів, які теж зустрічаються на території сучасного Києва, наявні сірі лісові ґрунти – переважно у природних київських лісопарках.

За водним ресурсом Київ багатий та запаси підземної води, а також на річки, озера, ставки. Водні об'єкти Києва складають 8% від всієї території, найвідомішими представниками яких є річка Дніпро, а також річки його басейну, такі як Десна, Либідь, Нивка, Сирець тощо. Досить велика кількість невеличких озер, боліт, ставків і каналів, останні з яких створено штучно. Для річок міста Києва є характерна поведінка їх навесні – поява весняних повенів, підвищення рівня води восени тощо [68].

Саме розміщення Києва біля з берегів річки Дніпро стало визначальним при встановленні зон, придатних для життя, розміщенні промислових об'єктів, а також переважання конкретних видів діяльності.

Клімат на території міста Києва визначається його територіальним положенням, він є помірно континентальним і тому досить комфортним для життя. До того ж значний вплив на клімат має Дніпро, який через його протяжність в субмеридіальному напрямку сприяє бризовому перенесенню вологого повітря, тобто потоки свіжого повітря, які прямують до міста, сформовані за різницею вдень температур між водою і суходолом.

Останній десяток років спостерігається така ситуація, що у самому місті температура повітря є вищою, ніж на його приміських територіях. Це могло бути спричинено розсіюванням тепла з наявних теплотрас, ТЕЦ, будинків тощо. Це свідчить про те, що не тільки природні умови чи розташування має вплив на сформований клімат, але і саме місто може видозмінювати кліматичні умови.

За функціональним використанням місто Київ можна поділити на наступні зони (табл. 2.2) [68]:

Зони міста Києва за функціональним використанням

Зона	Опис віднесення ділянок до цієї зони	Територіальні приклади
Селітебна	Міська і сільська забудова, негативний вплив є середнім	Житлові масиви – Виноградар, Троєщина Харківський, Оболонь, Теремки тощо
Промислова	Наявність промислових і автотранспортних підприємств, сильний негативний вплив на навколишнє середовище	Промислові вузли і зони – Шулявка, Дарницький, Подільсько-Оболонський, Тельбінський та ін.
Рекреаційна	Зони для відпочинку, туризму, збережені та захищені природні зони, сильний позитивний вплив на навколишнє середовище	Парк «Перемога», «Партизанська слава», рекреаційні ліси Броварської, Дарницької та інших зон масового відпочинку

Отже, місто Київ має достатньо ресурсів для забезпечення нормальної життєдіяльності населення. Він був, є і залишається центром тяжіння всього потенціалу країни через його зручність у розташуванні, статусу столиці, вищого рівня життя. Він є привабливим як для створення бізнесу чи роботи, так і для звичайного життя населення.

2.3. Стан, структура та характеристика землекористування міста Києва

Відповідно до Основного закону – Конституції України місто Київ має особливий статус, як столиці України. Тобто, таке місто має певні особливості щодо проведення місцевого самоврядування, хоча й Конституція прирівнює таке місто у статусі до інших регіонів України з одночасним визначенням такого як адміністративно-територіальною одиницею вищого рівня [16].

Правобережна частина Києва, а саме її центр у своїй переважній більшості, визначається історичною частиною міста, яка оточена з усіх боків забудовами, які були зведені дещо пізніше. Тут розташувалася більшість основних адміністративних, наукових, ділових центрів, історичні житлові квартали тощо. Від

загальної площі Києва ця частина займає понад половини (58,4% території міста). Решту території займає лівобережна частина (41,6% усіх земель), на якій переважають за землекористуванням «спальні» райони, житлові комплекси, й поруч з якими можна зустріти виробничі території [23].

В економічному комплексі простежується певна диспропорція, оскільки з усіх 1,35 млн наявних робочих місць у Києві, 19,7% з них розміщені на Лівому березі, і близько 36,2% мешканців міста проживає за цією територією. Відповідні показники на Правому березі складають 80,3% та 63,8%. Це пояснює той факт міграції населення щоденно з одного берегу на інший, який спричиняє створення більшого навантаження на мости та автомагістралі, а також поява проблем щодо повноцінного забезпечення обслуговування громадським транспортом.

Відповідно до даних Головного управління Держгеокадастру за складом землекористування Київ має наступну структуру (рис. 2.3) [68].

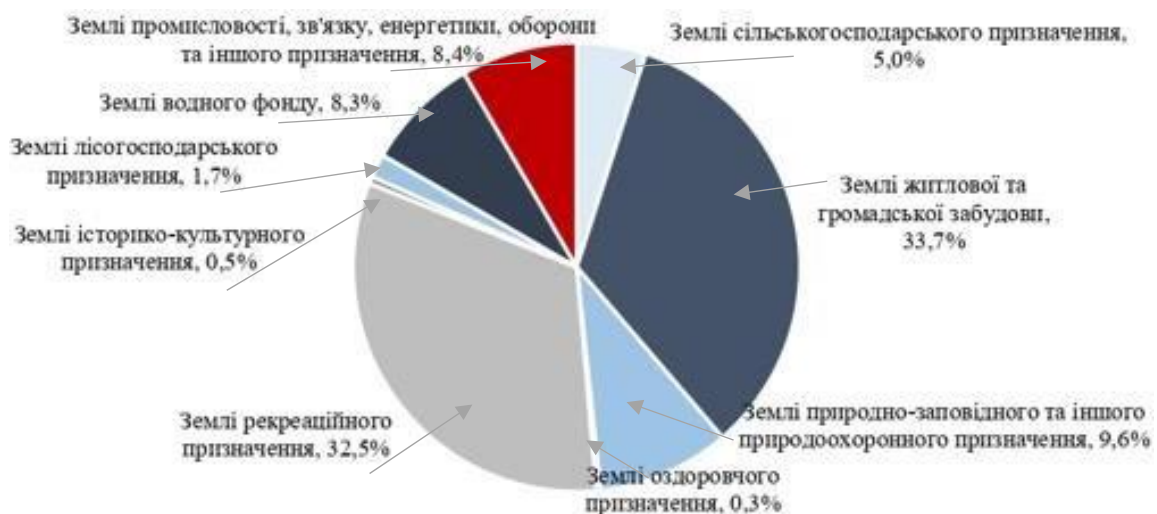

Рис. 2.3. Структура землекористування за призначенням міста Київ [7]

Аналіз структури землекористування у місті Київ свідчить про переважання частки земель житлової та громадської забудови над іншими, що є характерним для мегаполісів, до того ж столиці України. Ці землі займають 28,2 тис га й складають

Більша частина територій за лісогосподарським призначенням може відноситися до рекреаційних земель. Розширення зелених зон міста, а також зелених насаджень, які мають загальне користування не мали значний вплив на зменшення рівня забудови за житловим чи громадським призначенням.

Відповідно до генерального плану розвитку м. Києва та його приміської зони маємо наступний розподіл сучасного використання території (рис. 2.5) [1] :

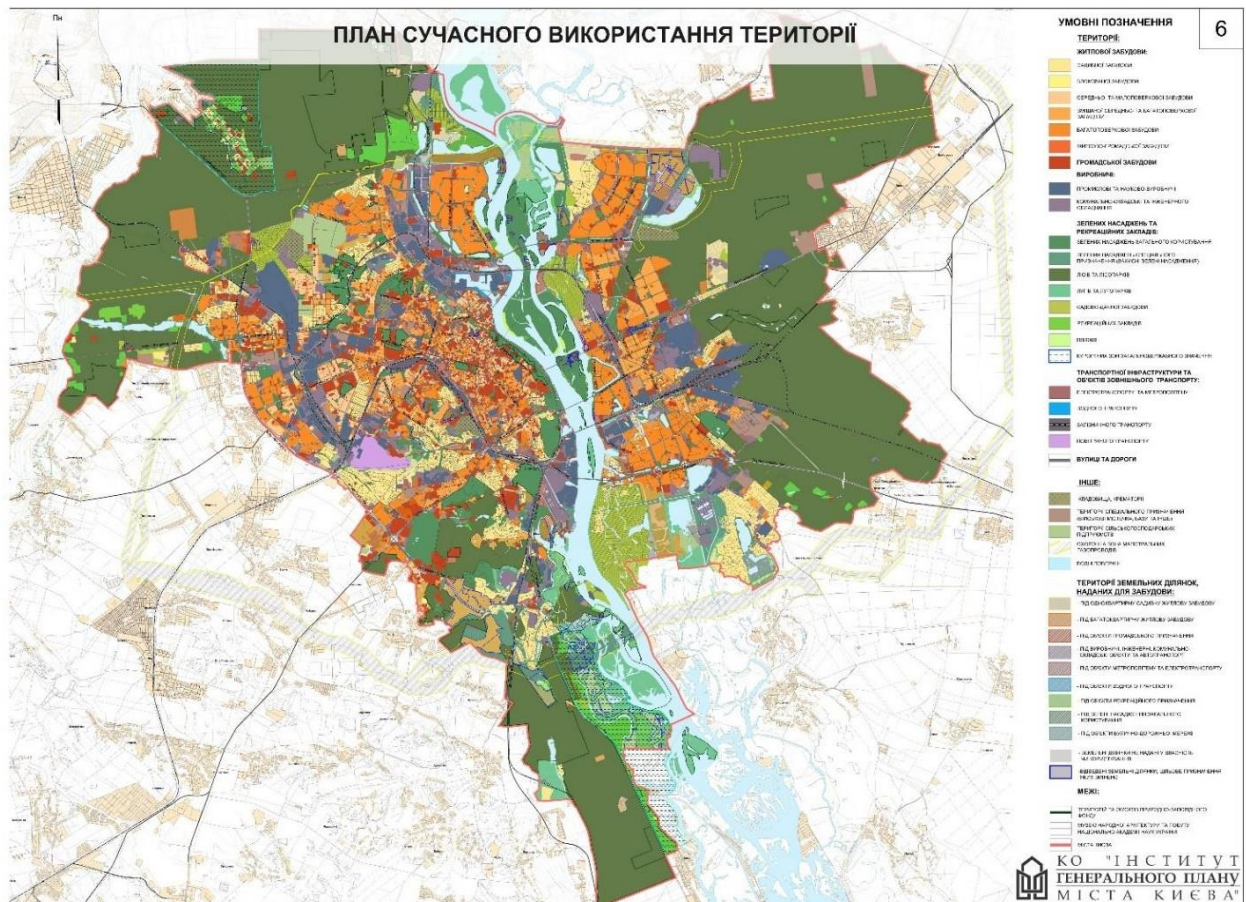

Рис. 2.5. План сучасного використання території міста Києва [1]

У сфері житлового будівництва міста Києва за останні 5 років здійснилося доуцільнення забудови тих районів, які були зведені у 60-70-х роках минулого століття, хоча й цього було недостатньо для забезпечення житла тій частині населення, які потребують соціальної підтримки. Традиційне та звичне нам середовище у центрі міста поступово втрачається через хаотичну забудову центральної частини міста [1].

Ті території, на яких за останні 5 років (період реалізації Генплану міста Києва 2020) планувався розвиток зелених зон за рахунок сільськогосподарських угідь, поступово скоротились, хоча й планувалося їх розширення. Більшість земель міста в зелених зонах була передана під приватну власність для індивідуального житлового будівництва – це спричинило обмеження можливостей створення компактної планувальної структури міста [1].

Отже, для раціонального землекористування міста Києва на виконання Указу Президента України розробляється Генеральний план міста Києва, який повинен показувати фактичні особливості землекористування, а також перспективи розвитку за умови їх раціонального використання. Складає модель розвитку міста Києва й не тільки. Ці дії є доцільними для того, щоб відповідні землі використовувалися чітко за своїм цільовим призначенням. Це дозволить економіці міста ефективно працювати як на користь державі, так і на користь суспільства.

2.4. Еколого-економічні та соціальні показники розвитку м. Києва

На території сучасного Києва майже не залишилося місць, на яких людина не провадила б свою власну діяльність, як корисну, так і шкідливу. Як і у світі, рано чи пізно настає криза у взаємовідносинах людини з природою, відбувається порушення їх взаємодії й зазвичай під впливом не якихось природних процесів, а завдяки антропогенній дії на навколишнє середовище [69]. Тривале ігнорування цієї проблеми призвело до того, що ми спостерігаємо в економіці як міста, так і країни, не відновлювальні ресурси виснажуються і їх стає недостатньо для забезпечення всіх запущених процесів людиною для покращення свого життя.

Сучасне суспільство не залишає вибору наступним поколінням. Саме тому владі кожного міста, території чи держави потрібно впроваджувати ефективні заходи, які будуть спрямовані проти випадків екологічної деградації.

Саме тому влада Києва кожні три роки затверджує комплексну міську цільову програму екологічного благополуччя міста Києва, за якою визначає основні еколого-економічні показники, що говорить про стан речей на звітний період, дозволяє простежити їх в динаміці, а також передбачає комплекс заходів, спрямованих на їх покращення або ж приведення до нормального стану [69].

За рейтингом Numbeo Київ є 10 в рейтингу по забрудненості міст Європи. Україна 4 у світі відносно кількості смертей по причині поганої екології згідно рейтингу GANP (Рис.2.6) [70].

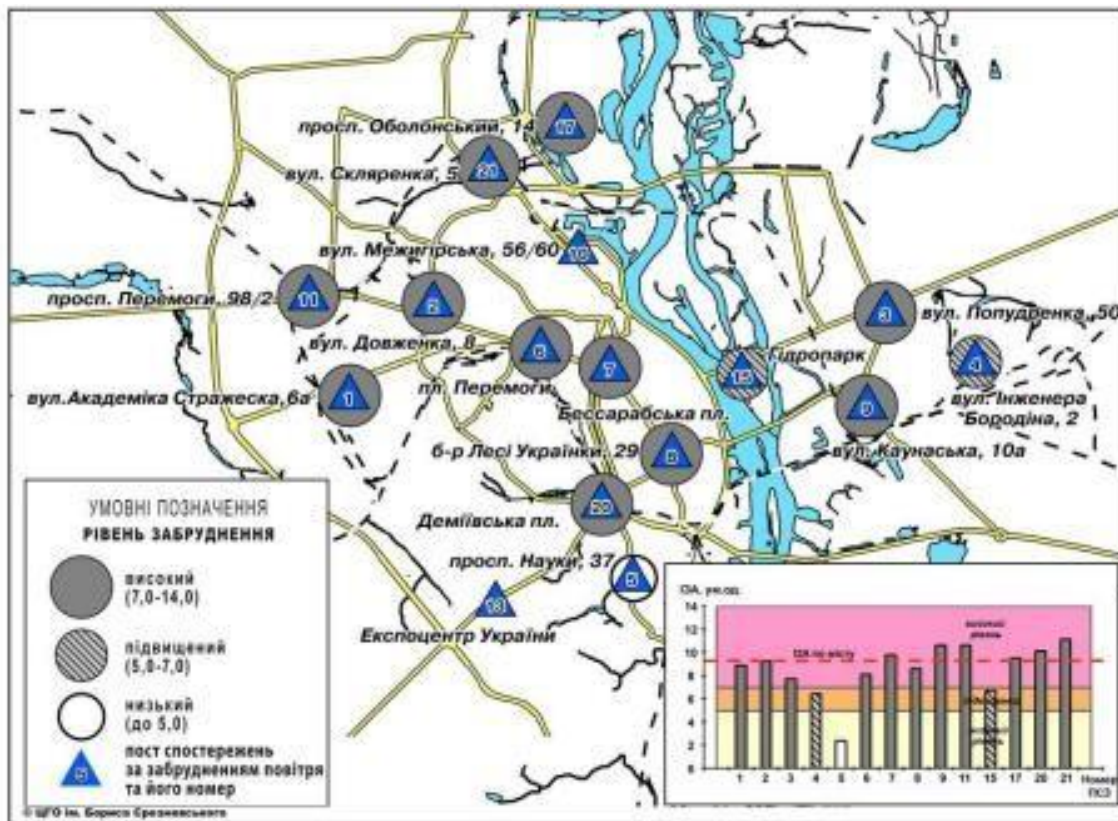

Рис. 2.5. Рівень забруднення атмосферного повітря на постах спостережень мережі моніторингу обсерваторії у м. Києві за 2019 рік [68]

На сьогодні можна виділити ТОП-5 проблем, які простежуються за еколого-економічними показниками й з якими людина постійно співіснує, а саме:

1) Токсичні викиди значного об'єму CO₂ в атмосферу. Для прикладу Дарницька ТЕС відповідно до свого Екологічного паспорту в 2 рази перевищує

допустимий рівень викидів CO₂ в повітря (5 мг/м³ чадного газу. Це одне з тих підприємств, яке не відповідає вимогам, не може модернізуватися і продовжує працювати в такому режимі, псуючи навколишнє середовище.

2) Бортницька станція аерації – найбільша очисна станція в Україні. Через застарілі технології станція працює некоректно, через що жителі, які живуть поблизу, потерпають від нестримного запаху, який поширюється на території, густо заселені людьми.

3) Сміттєспалювальний завод «Енергія». Невідповідність європейським нормативам, а також відсутність модернізації спричиняє потрапляння у повітря шкідливих речовин, які викликають хронічні захворювання у людей. У кожному кубометрі утримується приблизно 50 г пилу, вуглекислого газу, аміаку, важких металів та інших подібних речовин.

4) Автомобілі. На тих вулицях столиці, де щоденно спостерігається скупчення автомобілів, концентрація токсинів у повітрі перевищує допустиму в три-чотири рази.

5) Недостача зелених зон і щільна забудова. Чим більше зростає місто, тим більше потрібно зелених зон. Вони допомагають зберегти унікальні види рослин та тварин, поширюють туризм та відпочинок серед населення, зберігають чисте повітря.

Відповідно до динаміки обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря за 2018 та два попередніх роки ми бачимо, що тенденція є нестабільною й поступово погіршується й тільки на 2018 рік показники стають кращими (табл. 2.3.). До того ж загальна кількість дозволів щодо викидів суб'єктом господарювання постійно зростає [71], що говорить нам про пасивну діяльність влади в цьому питанні й усі прийняті рішення щодо орієнтації політики на очищення повітря мають суто декларативний характер [7].

Динаміка обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря за період 2016-2019 рр. [68]

Показники	2016 рік	2017 рік	2018 рік
Загальна кількість (одиниць) дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря, виданих у поточному році суб'єкту господарювання	278	537	582
Викиди забруднюючих речовин та парникових газів від стаціонарних джерел, тис. т	45,5	29,2	22,3
Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел у розрахунку на км ² , т	54,4	35,0	26,7
Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел у розрахунку на 1 особу, кг	15,5	9,9	7,5

За індексом забруднення повітря атмосфери (ІЗА) у Києві визначено високий рівень, хоча й знизився до 9,6 проти 10,6 у 2018 році. До слова, у червні цього року було встановлено найвищий рівень забруднюваності повітря, який одночасно був і найтеплішим місяцем з 1981 року [68].

У структурі за видами економічної діяльності обсяги викидів переважають щодо постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (82,2%, що склало 18,32 тис. т), а також переробна промисловість (7,3% - 1,62 тис. т). Загалом викиди за 2019 рік становили 22,2 тис. т [68]. Найбільші еколого-небезпечні об'єкти є у переліку таблиці 2.4 [68].

Хоча й Київ є досить розвиненим у плані гірничо-металургійних, переробних комплексів, він має низку екологічних проблем, які виступають паралельно з економічною діяльністю міста. Ці два параметри мають балансувати між собою. Ефективною робота не вважатиметься, якщо не буде звертатися увага на екологічний стан міста.

Перелік екологічно-небезпечних об'єктів

№ з/п	Підприємства (найбільші забруднювачі)	Вид економічної діяльності	Відомча належність (форма власності)
1	СВП "Київські ТЕЦ" КП "Київтеплоенерго" ТЕЦ-5	Виробництво електроенергії	комунальне
2	СВП "Київські ТЕЦ" КП "Київтеплоенерго" ТЕЦ-6	Виробництво електроенергії	комунальне
3	ПАТ "Укрпластик"	Виробництво плит, листів, труб і профілів із пластмас	приватне
4	ТОВ "Євро-Реконструкція"	Виробництво електроенергії	приватне
5	ПАТ "Київгаз"	Розподілення газоподібного палива через місцеві (локальні) трубопроводи	приватне
6	Філіал завод "Енергія" КП "Київтеплоенерго"	Оброблення та видалення безпечних відходів	комунальне

За соціально-економічними показниками місто Київ має досить великий рівень розвитку у порівнянні з іншими регіонами України, оскільки саме до столиці тяжіє більшість населення в пошуках роботи, навчання або ж постійного місця проживання. Чисельність населення станом на 1 грудня 2018 року становить 2 949 558 осіб. Упродовж останнього періоду чисельність постійно зростає. Природний рух населення характеризувався тим, що живонароджені переважають над померлими [71] – на 100 живонароджених приходиться 91 померлих [5].

Відповідно до інформації Держстатистики, робоча сила у віці 15-70 років становить 1464,6 тис. осіб, яка поступово зростає з кожним роком (у порівнянні за 2018 – 1459,3 тис. осіб) [72]. З них 94% громадян є зайнятим, а безробітним – 6%.

Проаналізувавши динаміку середньої тривалості пошуку роботи безробітними (за методологією МОП) у 2019 році цей термін склав 7 місяців (рис.2. 7). До того ж. у порівнянні з минулими роками цей показник скоротився. Але не можна не врахувати той факт, що у 2020 році за період пандемії різко скоротилося число безробітних, які втратили роботу, а також скорочення запропонованих

робочих місць, тому на мою думку тривалість пошуку роботи за COVID-19 значно подовжилась.

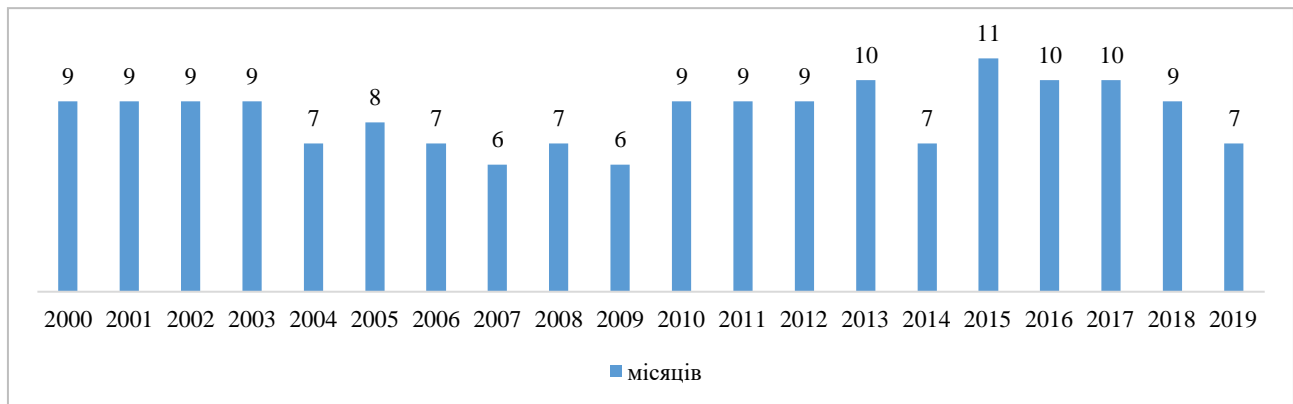

Рис. 2.7. Середня тривалість пошуку роботи безробітними [72]

На ринку праці за оперативними даними у січні-липні 2021 року 40.1 тис. осіб перебували на обліку у відповідних центрах зайнятості, що становить на 7,6% більше, ніж у відповідному періоді 2020 року, було працевлаштовано 4,5 тис. осіб (за направленням служби зайнятості), а у 2020 році за аналогічний період – 4 тис. осіб). Станом на 01.08.2021 на обліку залишалось 13,3 тис. безробітних, що на 47,5% менше ніж у відповідному періоді [73].

За доходами населення у січні–липні 2021 року середньомісячна номінальна заробітна плата штатного працівника підприємств, установ та організацій становила 19 612 грн. (в Україні – 13 458 грн.), що на 20,3% більше ніж у січні–липні 2020 року [73].

Індекс реальної заробітної плати по м. Києву у січні–липні 2021 року порівняно з відповідним періодом 2020 року становив 110,9% (по Україні – 112%) [73].

Отже, показники соціального розвитку міста Києва поступово покращуються та є одними з найкращих з-поміж всіх регіонів України. Після пандемії COVID-19 місто поступово повертається в своє русло та стабілізується його робота по всіх напрямках розвитку.

2.5. Сучасні проблеми міської забудови на прикладі м. Києва

Незважаючи на поступову розбудову міста за останнє десятиліття, позитивного росту темпів будівництва житла, об'єктів соціальної сфери, громадського харчування, реконструкцію аеропортів, метрополітену, відтворення церковних історичних пам'яток людства, норми розбудови Києва досить різняться від запланованих прогнозів. Більшість заходів щодо будівництва об'єктів транспорту та вулично-дорожньої мережі не були реалізованими за останні роки, тому спричинили погіршення умов життєдіяльності населення [1]. Невелика частина розрахункових показників щодо розбудови Києва була досягнута до нормативів, до того ж показники забезпеченості об'єктами соціальної сфери на 1000 мешканців є значно нижче прогнозованих.

В історичному аспекті можна виділити кілька етапів формування сучасної планувальної структури м. Києва, кожен з яких характеризується ускладненням її форми, виникненням нових напрямів при послідовному розширенні території міста та зростанні чисельності населення. На наш погляд, “будівельні буми”, що періодично відбувались у м. Києві, є прямим результатом зміни соцієтальних циклів, під час яких у свідомості людей виникали нові архетипи, закріплюючись зовні у вигляді нових архітектурних форм та стилів, а також принципів планування розвитку території міста.

За період з 2002 року по 2019 було введено в експлуатацію 23,0 млн кв. м. житла й цей показник відповідає прогнозованому, більше того перевищує очікування на 10,6%. Але навіть за такої швидкості середня житлова забезпеченість є нижчим на 13% від запланованого показника й нижче від середнього показника столиць країн Європи. Він становить 23,5 кв. м. на 1 особу.

На правому березі фактична частка зведення нових будівель склала 61%, а на лівому березі – 39%. На такі показники найбільше вплинув той факт, що комплексна

реконструкція мікрорайонів застарілої індустріальної забудови значно відстає, до того ж продовжує зростати дисбаланс робочих місць та розселення [1].

Проблеми, з якими стикаються виконавчі органи влади є досить зрозумілими, а саме недостатність повноцінного фінансування, відсутність житла для відселення на період проведення реконструкцій та недосконала законодавча база. Для прикладу, планувалося здійснити реконструкцію всіх 5-ти поверхових будинків індустріального домобудування 60-70 років, загальною площею 4,0 млн кв. м., оскільки по технічним вимогам такі будинки стають непридатними для проживання через їх поточний стан, чого не було зроблено.

До того ж, за вказаний період планувалося провести реконструкцію понад 4 тис. житлових будинків з відповідним приростом квартир на 1,8 млн. кв. м. Через невиконання такої поставленої задачі, у відповідність проведено ущільнення забудови в уже існуючих районах, які були сформовані ще за 60-70 років. Йдеться про Новобіличі, Південну Борщагівку, стару Дарницю тощо.

У м. Києві історичний центр намагаються “підігнати” під потреби бізнесу та адміністративної влади. Зрозуміло, що й вулиці старого міста, і будинки, яким вже понад 100 років, не мають змоги забезпечити сучасну ділову активність мегаполісу. Наслідком цього є поява багатьох новобудов, які зведено подекуди навіть всупереч вимогам ЮНЕСКО, а також багатокілометрових автотранспортних заторів на історичних вулицях. Міська влада до вирішення проблеми підходить із хибних позицій, руйнуючи історичні пам’ятки замість того, щоб перенести центри ділової активності туди, де є можливим здійснення успішної бізнес-діяльності без завдання шкоди історичній забудові [8].

Вищенаведене ще раз свідчить про необхідність повернення місту історичного районування, яке дасть змогу зберегти сучасну забудову м. Києва у цілісних районних комплексах.

Для успішного виконання владою столичних функцій та підвищення ефективності співпраці всіх гілок влади доцільно перенести адміністративний та

бізнесцентри м. Києва з історичної частини до районів Нижньої Телички і Рибальського півострова. Ці території при зміні функції промислових зон матимуть потенціал для влаштування відповідної інфраструктури. Історичні райони в цьому разі відіграватимуть роль “музеїв під відкритим небом” та “музеїв забудови” із можливістю проживання в них людей та ведення окремих видів господарської діяльності, яка поєднується з можливістю збереження архітектурних та історичних пам’яток. Програмою соціально-економічного розвитку столиці на середньострокову перспективу необхідно передбачити збільшення капіталовкладень в охорону, захист, реконструкцію історичного середовища м. Києва

Кожен епохальний цикл залишає свої зовнішні прояви в архітектурі міста, відповідаючи на певні виклики часу та обслуговуючи ті чи інші соціокультурні потреби. Руйнування цих архетипів призводить до деградації міста і, зрештою, до втрати ним історичної унікальності та занепаду. Разом із занепадом міста збіднюється духовність осіб, які мешкають у ньому. Раціональний тип мислення підміняється псевдораціоналізацією.

Через недосконалість законодавчої бази та тим, що хтось користується цим заради власної вигоди, здійснюється хаотичне розміщення висотних дисонуючих новобудов у історичній частині міста на підставі того, що було підписано кимось згоду затверджених історико-економічних обґрунтувань. Такі дії призводять до погіршення традиційного характеру історичної частини міста та порушення цінності історичного середовища [1].

Досить гостро в умовах сьогодення постає питання щодо будівництва житла для людей, яким необхідна соціальна підтримка. Не говоримо вже й про проекти, які планували запустити доступне житло для молоді, які були раптово закриті.

Станом на 01.01.2019 у житловому фонді Києва наявно десь 1000 квартир незаселеними, з яких 101 квартира розташована у новобудовах. Це свідчить про те, що в Києві різкими темпами зростає попит саме на нове житло. В цілому кількість

квартир у житловому фонді міста складає близько 1,2 млн., а кількість незаселених квартир – до 0,1 % від загальної кількості. (Наприклад за даними практики розселення у місті Берліні резервна кількість незаселених квартир складає біля 10 %). Наведені показники свідчать про актуальність розміщення житлового будівництва в місті Києві [5].

Проблеми хаотичної забудови, знищення зелених насаджень, погіршення естетики міського середовища породжуються конфліктом інтересів, а також ціннісними орієнтирами бізнесу, влади та суспільства. Відсутність соціокультурного базису при розробці містобудівної документації м. Києва призводить до невідповідності планування, управління, менеджменту об'єктивним процесам розвитку територіально просторової системи міста [9].

Висновки до 2 розділу

Базою, без якого неможливе людське життя, пізніше підприємницька діяльність чи то виробництво, є природні ресурси, на основі взаємодії обох забезпечується зв'язок між суспільством і природою. Найбільша проблема постає у не відновлюваності деяких природних ресурсів. На природно-ресурсний потенціал країни мають досить великий вплив не тільки природно-кліматичні особливості території, які сформувалися без впливу людини, але й підхід до їх використання протягом тривалого проміжку часу, який цілком і повністю залежить від антропогенного фактору.

Місто Київ має достатньо ресурсів для забезпечення нормальної життєдіяльності населення. Він був, є і залишається центром тяжіння всього потенціалу країни через його зручність у розташуванні, статусу столиці, вищого рівня життя. Він є привабливим як для створення бізнесу чи роботи, так і для звичайного життя населення.

Для ефективної роботи місто Київ має всі умови та ресурси. Для покращення його стану законодавчими органами влади було запроваджено Генеральний план міста Києва, який повинен показувати фактичні особливості землекористування, а також перспективи розвитку за умови їх раціонального використання. Складає модель розвитку міста Києва й не тільки. Ці дії є доцільними для того, щоб відповідні землі використовувалися чітко за своїм цільовим призначенням. Це дозволить економіці міста ефективно працювати як на користь державі, так і на користь суспільства.

Влада Києва кожні три роки затверджує комплексну міську цільову програму екологічного благополуччя міста Києва, за якою визначає основні еколого-економічні показники, що говорить про стан речей на звітний період, дозволяє простежити їх в динаміці, а також передбачає комплекс заходів, спрямованих на їх покращення або ж приведення до нормального стану. Показники соціального

розвитку міста Києва поступово покращуються та є одними з найкращих з-поміж всіх регіонів України. Після пандемії COVID-19 місто поступово повертається в своє русло та стабілізується його робота по всіх напрямках розвитку.

Незважаючи на поступову розбудову міста за останнє десятиліття, позитивного росту темпів будівництва житла, об'єктів соціальної сфери, громадського харчування, реконструкцію аеропортів, метрополітену, відтворення церковних історичних пам'яток людства, норми розбудови Києва досить різняться від запланованих прогнозів. Більшість заходів щодо будівництва об'єктів транспорту та вулично-дорожньої мережі не були реалізованими за останні роки, тому спричинили погіршення умов життєдіяльності населення.

РОЗДІЛ 3. ЗЕМЛЕУСТРІЙ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗБЕРЕЖЕННЯ РЕКРЕАЦІЙНО-ПРИРОДООХОРОННИХ ФУНКЦІЙ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТИВ

3.1. Проект землеустрою щодо відведення земельної ділянки для експлуатації скверу

За випадку створення нової земельної ділянки які перебували у власності державній чи комунальній, має розроблятися відповідний проект землеустрою, який стосується відведення цієї ділянки для експлуатації скверу. Також такий план має розроблятися за випадку, якщо змінюється цільове призначення аналізованої ділянки у тих випадках, які передбачені законодавством України, а саме ЗУ «Про землеустрій». За необхідності, запровадження в дію цього плану може бути реалізованим за умови передбачення поділу цієї території, або ж створення внаслідок об'єднання декількох земельних ділянок, які на вказаний період часу перебувають у власності однієї особи [74].

Відповідний проект землеустрою згідно законодавства України, а саме ст. 50 ЗУ «Про землеустрій» повинен включати [51]:

- пояснювальну записку;
- якщо земельна ділянка створюється нова, то має містити землевпорядне проектування, а також геодезичні вишукування щодо відповідної території;
- розрахунок збитковості в разі експлуатації власників землі та землекористувачів;
- розрахунок втрат можливого сільськогосподарського виробництва;
- перелік обмежень у разі експлуатації конкретної земельної ділянки;
- кадастровий план цієї земельної ділянки.

Створений проект землеустрою щодо відведення земельної ділянки під сквер може передбачати умову, за якої буде відбуватися процес формування та / або зміна

цільового призначення декількох земельних ділянок. Ця умова може бути врахована, якщо розпорядником указаних земельних ділянок передбачається єдиний орган виконавчої влади або орган місцевого самоврядування, які мають відповідати повноваженням, що визначені ст.122 ЗКУ, або ж у випадку, коли одна особа є власником земельної ділянки, що має приватну форму власності [74].

3.1.1. Завдання на розроблення проекту землеустрою

Відповідно до законодавства України, а саме ЗУ «Про землеустрій» проект, що стосується відведення земельної ділянки для експлуатації скверу має розроблятися на основі завдання, яке затверджене замовником. Цей елемент є невід'ємною частиною договору щодо проведення відповідних робіт. Створений проект землеустрою має вміщати в собі всю економічну, проектну і технічну документацію, яка обґрунтовує цільове призначення заходів з використання, а також охорони відповідних земель, має включати розрахунки, описи, креслення, графічні матеріали щодо території, яку планується відводити для експлуатації – все це передбачено складанням завдання щодо експлуатації скверу [10].

Завдання на розроблення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки для експлуатації скверу дозволяє з правової точки зору визначити всі обов'язкові положення як з боку замовника, так і з боку виконавця. Воно передбачає включення до проекту всієї необхідної документації, щоб процес експлуатації скверу відповідав усім нормам чинного законодавства, а саме ЗУ «Про землеустрій» [74].

На прикладі Додатку Б, а саме витягу з Державного земельного кадастру про земельну ділянку сформуємо завдання на виконання робіт відповідно до ЗУ «Про землеустрій», а саме на розроблення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки для експлуатації скверу за місцем розташування м. Київ, район

Святошинський, бульвар Академіка Вернадського, 63-А, 71-а, на основі шаблону, затвердженого ЗУ «Про землеустрій» (Додаток Б).

Завдання на розроблення проекту землеустрою має бути зафіксовано у формі першого додатку до типового договору про розроблення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки.

В шапці документу має бути зафіксовано основна інформація щодо замовника, а саме прізвище, ім'я, по батькові фізичної особи або найменування юридичної особи з указанням посади, підпису і дати.

У завданні на розробленні проекту землеустрою має бути вказана виконувана робота, тобто ті заходи, які мають бути указані в проекті землеустрою й передбачають основні відомості щодо бажаних робіт [74].

Далі необхідно вказати підставу для розроблення проекту землеустрою, а саме рішення органу виконавчої влади чи органу місцевого самоврядування.

Потрібно надати максимально повну характеристику об'єкта, на основі якого буде формуватися план землеустрою, тобто:

- його місце розташування (місто Київ, район Святошинський, бульвар Академіка Вернадського, 63-а, 71-а);
- форма власності (державна, комунальна чи приватна - Інформація про зареєстроване право в Державному земельному кадастрі відсутня);
- цільове призначення (18.00 Землі загального користування (землі будь-якої категорії, які використовуються як майдани, вулиці, проїзди, шляхи, громадські пасовища, сіножаті, набережні, пляжі, парки, зелені зони, сквери, бульвари, водні об'єкти загального користування, а також інші землі, якщо рішенням відповідного органу державної влади чи місцевого самоврядування їх віднесено до земель загального користування – категорія земель – землі рекреаційного призначення)

Обов'язково вказати вихідні дані [74]:

- матеріали вибору місця розташування об'єкта;

- розміри земельної ділянки;
- копії фрагментовані з планово-картографічних матеріалів, а також державні будівельні норми, які будуть виступати обґрунтуванням розмірів земельної ділянки;
- наявні обмеження (так як територія має рекреаційне призначення, необхідно вказати відомості про обмеження використання земельної ділянки з указанням підстав для виконання цього обмеження);
- земельні сервітути;
- вказати умови, за якими надається земельної ділянки (оренда чи передача власності);
- інше (якщо необхідно щось додати).

Також необхідно вказати назву об'єкту за проектом землеустрою щодо відведення земельної ділянки.

У кінці документу також необхідно зазначити найменування юридичної особи або прізвище, ім'я по батькові фізичної особи, яка виступатиме виконавцем завдання щодо складання проекту землеустрою [74].

Такий додаток до Типового договору необхідний для чіткого визначення об'єкту, щодо якого укладатиметься план землеустрою, його характеристик та вимог щодо проекту.

3.1.2. Пояснювальна записка

Сформовано на основі Додатку А

1. Підстава щодо виконання робіт

Проект землеустрою щодо відведення земельної ділянки, призначеної для експлуатації скверу за адресою м. Київ, бульвар Академіка Вернадського, 63-а, 71-а у Святошинському районі міста Києва, розроблений Київським комунальним об'єднанням зеленого будівництва та експлуатації зелених насаджень міста «Київзеленбуд» на підставі рішення Київської міської державної адміністрації у сфері містобудування та архітектури від 27.11.2019 №11933/0/012/09-19.

Інформація про документацію із землеустрою, на підставі якого має бути здійснена державна реєстрація земельної ділянки: Проект землеустрою щодо відведення земельних ділянок, 06.11.2019;КП КІЗВ, Соломко Анатолій Олександрович

2. Основні відомості про суб'єкта земельних відносин

Назва суб'єкта земельних відносин: Київське комунальне об'єднання зеленого будівництва та експлуатації зелених насаджень міста «Київзеленбуд»

Адреса: 04053 м. Київ, вул. Кудрявська, 23

Ідентифікаційний код юридичної особи: 03362123

3. Основні відомості земельну ділянку

Земельна ділянка призначена для експлуатації скверу, знаходиться відповідно до Генерального плану міста, затвердженого рішенням Київської міської ради від 28 березня 2002 року №370/1804, земельна ділянка за функціональним призначенням належить до території багатоповерхової житлової забудови.

Земельна ділянка не входить до зеленої зони / відповідно до рішення Київської міської ради від 20.12.2018 №725/3732 земельній ділянці надано статус скверу.

На час складання проекту землеустрою земельна ділянка (обліковий код земельної ділянки 75:059:0003) перебуває в категорії земель загального користування (землі будь-якої категорії, які використовуються як майдани, вулиці, проїзди, шляхи, громадські пасовища, сіножаті, набережні, пляжі, парки, зелені зони, сквери, бульвари, водні об'єкти загального користування, а також інші землі, якщо рішенням відповідного органу державної влади чи місцевого самоврядування їх віднесено до земель загального користування).

Дана земельна ділянка відноситься до земель природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення, земель оздоровчого та історико-культурного призначення.

Земельна ділянка вільна від капітальної забудови (знаходяться дитячий та спортивний майданчики, влаштований сквер).

Згідно з економіко-планувальним зонуванням, затвердженим рішенням Київської міської ради від 26.07.2007 №43/1877 «Про затвердження технічної документації з нормативної грошової оцінки земель міста Києва та Порядку її визначення – в 338 економіко-планувальній зоні, де базова вартість землі становить 837,78 грн. / кв. м (Рис. 3.1).

Рис. 3.1. Схема економіко-планувального зонування міста Києва (за даними Держгеокадастру України) [80]

Нормативна грошова оцінка земельної ділянки становить 7 820 428 грн. 46 коп. за попереднім розрахунком.

Площа земельної ділянки становить – 0,9844 га. Рельєф –однорідний. Під’їзд здійснюється з земель загального користування.

Наявні обмеження у використанні земельної ділянки.

На місцевості земельна ділянка межує (згідно кадастрового плану) :

Від А до А : Землі не надані у власність чи користування (Додаток В)

4. Топографо-геодезичні роботи

Перед початком робіт проведено топографо-геодезичні вишукування з метою визначення просторових даних щодо земельної ділянки. Виконано рекогносцировка території та визначено територію, на якій будуть проводитись топографо-геодезичні роботи.

Топографо-геодезичні роботи виконані згідно вимог Інструкції з топографічного знімання у масштабах 1:5000, 1:2000, 1:1000 та 1:500 (ГКНТА-2.04-02-98). К-1999

Польові геодезичні роботи виконано методом полярної зйомки із записом даних в «пам'ять» тахеометра. Кутові та лінійні виміри проводились із точок планової геодезичної основи з належною точністю.

Після виконання польових робіт та обробки даних складено планово-картографічні матеріали щодо відведення земельної ділянки.

5. Проектні рішення

При розробці проекту землеустрою вивчено та проаналізовано науково-технічну та проектну документацію із землеустрою, земельного кадастру, містобудування, а також правові підстави відведення земельної ділянки. Використання земельної ділянки землевласником повинно здійснюватися з дотриманням вимог с. 91 ЗКУ. Виготовлено електронний документ (обмінний файл формату «XML») для державної реєстрації земельної ділянки відповідно до вимог ЗУ «Про державний земельний кадастр». Розшифровка земель в розрізі землекористувачів та угідь приведена в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Експлікація земельних угідь

Всього земель, гектарів	У тому числі: - за земельними угіддями, гектарів;
	землі, які використовуються для відпочинку та оздоровлення
Площа земельної ділянки, гектарів	0,9844

До використання земельної ділянки суб'єкт земельних відносин зможе приступати після державної реєстрації прав на землю.

6. Погодження та затвердження проекту землеустрою

Відповідно до ст. 186-1 ЗКУ та Тимчасового порядку взаємодії між територіальними органами Державної служби з питань геодезії, картографії та кадастру на період реалізації пілотного проекту із запровадження принципу екстериторіальності погодження проектів землеустрою щодо відведення земельної ділянки під час погодження проектів землеустрою щодо відведення земельної ділянки затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 31 серпня 2016 р. №580 погоджено територіальним органом Держгеокадастру та територіальним органом у справах архітектури.

Після державної реєстрації земельної ділянки та визначення кадастрового номера, проект землеустрою подається до органу місцевого самоврядування, який затверджуватиме проект та прийматиме рішення щодо передачі земельної ділянки у власність.

7. Відповідність законодавчій та нормативно-правовій базі

Законодавча та нормативно-правова база розробки проекту землеустрою:

- Земельний кодекс України, м. Київ, 25 жовтня 2001 р., №2768-III;
- Закон України «Про землеустрій», м. Київ, 22 травня 2003 р., №858-IV;
- Закон України «Про державний земельний кадастр» м. Київ від 07.07.2011 р., №3613-VI;
- Закон України Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо визначення складу, змісту та порядку погодження документації із землеустрою від 2 червня 2015 року №497-VIII;
- Постанова КМУ від 31 серпня 2016 р. № 580 «Деякі питання реалізації пілотного проекту із запровадження принципу екстериторіальності погодження

проектів землеустрою щодо відведення земельної ділянки територіальними органами Державної служби з питань геодезії, картографії та кадастру»;

- Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо дерегуляції господарської діяльності з проведення робіт із землеустрою та землеоціночних робіт», м. Київ, 02.10.2012 р., №5394-VI;

- Перелік особливо цінних груп ґрунтів затверджений наказом Держкомзему №245, м. Київ, 06.10.2003 р.

- Інструкція про встановлення (відновлення) меж земельних ділянок в натурі (на місцевості) та їх закріплення межовими знаками затверджена наказом Держкомзему України №376, м. Київ, 18.05.2010 р.;

- Інструкція з топографічного знімання у масштабах 1:5000, 1:2000; 1:1000, 1:500 (ГКНТА-2. 04-02-98), м. Київ, 1999 р.;

- Порядок складання та затвердження індексних кадастрових карт (планів) і кадастрових планів земельних ділянок, вимог до їх оформлення, затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України № 1117 від 08.12.2010 р.;

- «Порядок ведення Державного земельного кадастру» затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 17.10.2012 р., № 1051.

Всі вищевказані закони та нормативно-правові акти застосовані із врахуванням змін та доповнень на момент розробки, погодження та затвердження проекту землеустрою.

8. *Зберігання проекту землеустрою*

Проект землеустрою виготовлено в трьох примірниках та передано:

- виконавцю робіт (архів);
- замовнику робіт;
- Державному фонду документації із землеустрою.

Отже, пояснювальна записка має містити комплексний аналіз всіх матеріалів, що містяться в документації із землеустрою. За необхідності у пояснювальній записці викладається пропонований порядок вирішення майнових

питань щодо земельної ділянки, будівель та споруд, іншого нерухомого майна, яке планується знести (перенести) під час забудови. При викладенні такого порядку може мати місце посилання на документи, які дають можливість вирішити майнові питання (договори, угоди, інші правочини, гарантійні листи, рішення суду, висновки комісій тощо). Пояснювальна записка обов'язково має бути сформована за структурою, яка буде містити максимально корисну інформацію щодо об'єкту землеустрою. Для прикладу: підстава щодо виконання робіт, основні відомості про суб'єкта земельних відносин, відомості про земельну ділянку, топографо-геодезичні роботи, проектні рішення, погодження та затвердження проекту землеустрою, відповідність законодавчій та нормативно-правовій базі.

3.1.3. Обмеження щодо використання земельних ділянок

Обмеження, які встановлено щодо використання земельної ділянки за адресою місто Київ, район Святошинський, бульвар Академіка Вернадського, 63-а, 71-а наведено в таблиці 3.2 на основі Додатку А.

Таблиця 3.2

Відомості про обмеження у використанні земельної ділянки

Вид обмеження у використанні земельної ділянки	Площа земельної ділянки	Підстава для виникнення обмеження у використанні земельної ділянки	Дата державної реєстрації обмеження	Строк дії обмеження
Охоронна зона навколо (вздовж) об'єкта енергетичної системи	0.0704 гектарів	Закон України "Про землі енергетики та правовий режим спеціальних зон енергетичних об'єктів" № 2480-VI	невідомо	безстроково
	0.0153 гектарів			
	0.0081 гектарів			
Охоронна зона навколо інженерних комунікацій	0.0462 гектарів	Закон України "Про тепlopостачання" № 2633-IV		
	0.0634 гектарів	Наказ Держкоммістобудування "Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень. ДБН 360-92" № 44		

Зона особливого режиму забудови	0.9844 гектарів	Наказ Міністерства регіонального розвитку та будівництва України «Про затвердження ДБН В.1.1-25-2009 "Захист від небезпечних геологічних процесів. Інженерний захист територій та споруд від підтоплення та затоплення" № 550		
		Повітряний кодекс України № 3393-VI		

Отже, обмеження у використанні земель (крім обмежень, безпосередньо встановлених законом та прийнятими відповідно до них нормативно-правовими актами) підлягають державній реєстрації в Державному земельному кадастрі у порядку, встановленому законом, і є чинними з моменту державної реєстрації. Відомості про обмеження у використанні земель зазначаються у схемах землеустрою і техніко-економічних обґрунтуваннях використання та охорони земель адміністративно-територіальних одиниць, проектах землеустрою щодо організації і встановлення меж територій природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення, оздоровчого, рекреаційного, історико-культурного, лісогосподарського призначення, земель водного фонду та водоохоронних зон, обмежень у використанні земель та їх режимоутворюючих об'єктів, проектах землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь, проектах землеустрою щодо відведення земельних ділянок, технічній документації із землеустрою щодо встановлення (відновлення) меж земельної ділянки в натурі (на місцевості). Відомості про такі обмеження вносяться до Державного земельного кадастру.

3.2. Особливості відведення земельної ділянки по утриманню зелених насаджень для обслуговування адміністративно-господарських споруд

Відповідно до законодавства України, відведення земельних ділянок відбувається відповідно до складеного проекту землеустрою за ЗУ «Про землеустрій». На практиці виконавчим органом влади виступає міська рада або орган місцевого самоврядування. Для прикладу, Київська міська рада приймає рішення щодо відведення конкретної земельної ділянки для експлуатації та обслуговування адміністративно-господарських будівель і споруд. У випадку, якщо на цій території є наявні зелені насадження, отримувач такого права на володіння земельною ділянкою повинен забезпечити підтримку зелених насаджень в належному стані. Контроль за виконанням подібного рішення проводиться постійною комісією Київської міської ради, яка регулює питання відносно містобудування, архітектури та землекористування. Подібні рішення приймаються, ґрунтуючись на статтях 9, 123 ЗКУ з обов'язковим указанням кадастрового номера такої ділянки, її адреси та категорією земель за видом експлуатації [22].

Охорона, утримання та відновлення зелених насаджень на об'єктах благоустрою, а також видалення дерев, які вирости самосівом, здійснюється за рахунок коштів міського бюджету залежно від підпорядкування об'єкта благоустрою, а на земельних ділянках, переданих у власність, наданих у постійне користування або в оренду, за рахунок коштів їх власників або користувачів відповідно до нормативів, затверджених у встановленому порядку [11].

Аналізуючи ЗУ «Про землеустрій» можемо зробити висновок, що утримання зелених насаджень, які належать території земельної ділянки, які призначені для обслуговування адміністративно-територіальних споруд., покладається на відповідного суб'єкта, у власності якого перебуває будівля. У цьому випадку зелена зона вважається обмеженою за користуванням. Відповідальними у питанні збереження цих зелених насаджень вважаються балансоутримувачі об'єктів, на території яких є елементи природного фонду.

За умови відведення їм такої ділянки передбачено забезпечення охорони таких територій, надання належного догляду елементам зелених насаджень, якісне їх утримання.

До того ж, відповідно до Правил утримання зелених насаджень у населених пунктах України від 10.04.2006 року передбачено заборону скоєння тих дій, які можуть нанести шкоду зеленим насадженням, а саме використання таких об'єктів не за їх функціональним призначенням, проведення будівельних робіт без дозволу, зміна їх цільового призначення без відповідного дозволу та затвердженого проекту землеустрою, винищувати елементи благоустрою та провадити шкідливу для них діяльність.

Догляд за зеленими насадженнями в місцях загального користування повинен проводитися спеціалізованими підприємствами зеленого господарства, (підприємствами, що мають спеціалізовані підрозділи з утримання зелених насаджень), які укомплектовані спеціальною технікою, механізмами, кваліфікованим персоналом, на умовах договору з власником та балансоутримувачем [12].

Постійно діюча комісія з контролю за зеленими насадженнями в місті, при оформленні земельної ділянки у власність, на стадії матеріалів вибору земельної ділянки, здійснює обстеження зелених насаджень і передає їх заявнику на збереження. На момент відведення земельної ділянки, заявник сплачує відновну вартість цих насаджень і набуває права власності на них. У разі знищення зелених насаджень до моменту набуття права власності на насадження, особа, якій вони передані на збереження, притягається до відповідальності у відповідності до чинного природоохоронного законодавства та сплачує їх відновну вартість в установленому порядку за знищене комунальне майно [11].

При розміщенні рекламних засобів, їх власник зобов'язаний облаштувати та утримувати територію з відповідним доглядом зелених насаджень, оформленням квітами, доглядом за рослинами на площі проєкції на землю висоти рекламоносія

(або у відповідності до проекту) за погодженням з уповноваженою на те особою департаменту житлово-комунального господарства

Навіть якщо земельна ділянка відводиться по утриманню зелених насаджень для обслуговування адміністративно-господарських споруд, має бути забезпечена надійна охорона зелених об'єктів, що передбачено ЗУ «Про благоустрій» [22].

Охороні та відновленню підлягають усі зелені насадження в межах міста під час проведення будь-якої діяльності, крім зелених насаджень, які висаджені або вирости самосівом в охоронних зонах повітряних і кабельних ліній, трансформаторних підстанцій, розподільчих пунктів і пристроїв. За нанесення шкоди зеленим насадженням порушник притягується до відповідальності.

Дотримання всіх цих заходів дозволить поліпшити екологічну ситуацію в країні та зберегти її природно-ресурсний потенціал. Для підтримки нормального функціонування всіх напрямів безпеки навколишнього природного середовища було створено супутні органи виконавчої влади. Незважаючи на те, що подібні зони визначаються законодавством України як зони обмеженого користування, вони все рівно виступають вдалим містобудівним елементом й забезпечують виконання свого безпосереднього рекреаційного призначення [41].

3.3. Напрями рішення проблеми формування систем озеленення міст

Неможливо не помітити, як в Україні, так і у світі зростає кількість міського населення внаслідок активних процесів урбанізації. Постає проблема розселення людей у містах, що потребує значних територій та земельних ресурсів, які належать до міського землекористування. Не рідко ці території знаходяться на раніше озелених територіях або ж на тих, що відносяться до природного оточення міста. Само тому більшість густонаселених міст України страждає від часткового або повного руйнування природних ландшафтів, які за радянський період були невід'ємною частиною міста. Насправді для підвищення екологічної безпеки міста

недостатньо поширювати тільки скорочення викидів CO₂ шляхом запровадження більш модернізованих енергозберігаючих заходів чи безпечною організацією міського транспорту. Місто може називати себе «зеленим містом» особливо за умови наявності зелених насаджень, а не тільки політики безпеки екології, яка часто має суто декларативний характер [75].

В Україні досить поширеною є практика відставання показника озеленення міста від нормативного. Саме тому досить гостро стоїть проблема щодо запровадження заходів по методам відновлення цілісності природного середовища, що стосується більшості великих міст України.

До основних принципів щодо проектування зелених насаджень у місті, які визначалися одразу після становлення незалежної України, належать [75]:

- забезпечення рівномірного розповсюдження по території міста;
- безперервність відновлення;
- сталий зв'язок із зовнішньою зеленою зоною міста.

Досить багато праць було присвячено саме проблемі співіснування природного середовища та антропогенного, а також аналіз того, яким чином компоненти природного середовища мають бути включеними до структури міста, таких науковців як: В. А. Горохов, Л. О. Машинський, М. І. Черкасова тощо, які детально аналізували містобудівний рівень проектування систем озеленення.

Досить цікавими та придатними для запровадження стали концепції американських науковців, таких як Г. Остін, який запропонував створювати в кожному місті екологічні коридори, закриті для вільного відвідування, й будуть поширювати біорізноманіття щодо рослинності, такий собі міні біологічний сад, і Я. С. Мелл, який подав пропозицію, яка передбачає використання картографічного методу, а саме накладення сітки Being, яка буде мати перед проектний аналіз території щодо того, як саме буде сформована зелена інфраструктура міста.

Основними проблемами, які можна визначити недостатність формування системи озеленення міст України, можна назвати наступні:

- нерівномірність у територіальному поширенні озеленення міста. Зелені насадження більше сконцентровані у центральних частих міст, парках, алеях та поблизу водоймищ, в той час як багатоповерхові райони не наділені хоча б незначною часткою озеленення;

- велика частина тих насаджень, що існують досить довго, потребують оздоровлення або ж зміни на молоді сажанці, поширюється ураження омелою;

- навіть нові насадження можуть не мати якісного догляду, після чого псується та не несуть належного впливу як на систему озеленення міста, так і навколишнє середовище в цілому;

- немає єдиного підходу до того, щоб якісно проводити озеленення території. Часто зустрічається недоречне висадження, коли воно не відповідає кліматичним умовам щодо посадки, невідповідність термінам тощо;

- більшість проблем щодо недостатньої системи озеленення міст списуються на недостатність фінансування державою;

- низький рівень екологічної освіти та культури деяких мешканців, що може призвести до негативного антропогенного впливу та пошкодження зелених насаджень.

Згідно з Правилами утримань зелених насаджень рівень озеленення міських вулиць має бути не меншим 25%, а території біля шкіл – 45-50%.

На мою думку, одним з реалістичних шляхів вирішення проблеми формування систем озеленення міст може стати впровадження ландшафтної урбанізації, за якої буде досягнуто баланс між природними та антропогенними компонентами. Тобто оптимізувати міське середовище можливо через архітектурно-ландшафтну реконструкцію, як «нову» природу міста і як основний засіб його реконструкції. Хоча й ландшафтний дизайн є більше орієнтованим на забезпечення потреб людей, він може стати умовою стійкого розвитку природи у місті, хоча й у такому проявленні.

Законодавство України у питанні озеленення міст є досить обмеженим і розглядається тільки під кутом містобудування та благоустрою населених пунктів [60]. Екологічне законодавство передбачає тільки їхню охорону та надання їм статусу територій та об'єктів природно-заповідного фонду [27].

Щодо проблеми формування системи озеленення міст можна розглянути пропозицію А. В. Вороніної, яка запропонувала теорію «екореурбанізації», яка ґрунтується на відновленні зв'язків людини із природою на основі переродження раніше урбанізованих територій на основі екологічного підходу. Для прикладу випадки, коли природа є новою просторовою структурою міста або побудова поетапної містобудівної моделі щодо того, як природа проникатиме в повсякденну розбудову міста, вона хаотично заповнює міський простір й природні об'єкти поступово втрачають ознаки системності [75].

У майбутньому одним з шляхів вирішення такої проблеми може стати поширення створення садів на дахах відносно невисоких будинків. Така практика вже зустрічається в багатьох країнах Європи й набуває досить поширеного значення щодо підвищення рівня озеленення міста. Зараз запровадження подібної практики в Україні є досить складним, оскільки дахи житлових будинків є перенасиченими різними комунікаціями по типу посадочних майданчиків для вертольотів, телевізійними антенами, світловими ліхтарями, надбудовами над ліфтовими шахтами, вентиляційними витяжками і ін. Тому процес виділення місця для розташування системи озеленення може стати досить проблематичним. До того ж, при проектуванні такого саду на дахах будинків потрібно враховувати надання необхідного догляду рослинам, умови їх зростання, чи будуть вони відповідними для певного типу рослин. Це могло б стати досить вигідним архітектурним рішенням в питанні озеленення міських територій, але тут одразу виникає може виникнути проблема фінансування такого проекту, оскільки створення його буде значно дорожчим від звичайного проекту спорудження будівлі.

Брак місця в місті можна вирішити знесенням частини будівель, які втратили свою значимість. На їх місці можна створити озеленені території, призначені для відпочинку та рекреації населення. Це можуть бути парки або невеликі сквери з прокладеними тротуарами [39].

Для вирішення проблем озеленення потрібно при проектуванні сучасних житлових комплексів враховувати ландшафт та варіанти озеленення для формування зеленого каркаса та подальшого розвитку екосистеми комплексу мікрорайону та міста в цілому, тобто звернути увагу на озеленення дворів і прилеглих територій, де можна створити паркові зони для відпочинку, прогулянок і заняття спортом всіх верств населення [35].

Будь які проекти систем озеленення міст мають передбачати відповідність вибору конкретної рослини до умов навколишнього середовища, в яких вона буде зростати. Переважно всього потрібно використовувати місцеві види флори, або акліматизовані до наявних природних умов. Крім того, не можна забувати й про архітектурно-художнє вирішення озеленювального об'єкта.

Крім будівельних проблем існують і проблеми морально-етичного характеру. Серед населення необхідно розвивати ідеї дбайливого ставлення до об'єктів живої природи. Для того, щоб побороти невихованість та вандалське ставлення містян до висаджених зелених насаджень, потрібно проводити просвітницьку роботу, акції для школярів, студентів та всіх охочих допомогти містян з висадження різного роду рослин [39].

Під час висадження зелених насаджень слід брати до уваги очисні властивості різних видів дерев і забезпечити їх раціональне поєднання при озелененні. Звертати увагу потрібно на крону, листки, висоту, кореневу систему дерев, адже саме від цих критеріїв буде залежати їх здатність вирішувати поставлені завдання.

Отже, озеленення міських територій має дуже велике значення для розвитку міста, тому важливо розвивати всі сфери суспільства, які так чи інакше можуть

вплинути на формування, розвиток і збереження озелених територій, які в свою чергу здатні поліпшити умови проживання людей в міському середовищі.

Висновки до 3 розділу

Відповідно до законодавства України, а саме ЗУ «Про землеустрій» проект, що стосується відведення земельної ділянки для експлуатації скверу має розроблятися на основі завдання, яке затверджене замовником. Цей елемент є невід'ємною частиною договору щодо проведення відповідних робіт. Створений проект землеустрою має вміщати в собі всю економічну, проектну і технічну документацію, яка обґрунтовує цільове призначення заходів з використання, а також охорони відповідних земель, має включати розрахунки, описи, креслення, графічні матеріали щодо території, яку планується відводити для експлуатації – все це передбачено складанням завдання щодо експлуатації скверу.

Правильна організація всієї необхідної документації щодо відведення земельної ділянки забезпечує належне виконання всіх умов, які будуть спрямовані на захист природно-рекреаційного фонду країни та збереження природно-ресурсного потенціалу.

В Україні досить поширеною є практика відставання показника озеленення міста від нормативного. Саме тому досить гостро стоїть проблема щодо запровадження заходів по методам відновлення цілісності природного середовища, що стосується більшості великих міст України. Озеленення міських територій має дуже велике значення для розвитку міста, тому важливо розвивати всі сфери суспільства, які так чи інакше можуть вплинути на формування, розвиток і збереження озелених територій, які в свою чергу здатні поліпшити умови проживання людей в міському середовищі.

РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

4.1. Екологічні проблеми міста Києва

Одним з основних напрямків реалізації політики покращення благополуччя міста є Києва є усунення екологічних проблем, які є досить поширеними у місті, або ж хоча би забезпечення мінімізації їх впливу на навколишнє середовище та на населення в цілому. У ході експлуатації всіх наявних ресурсів міста для задоволення власних потреб екологічний стан Києва стає дедалі гіршим. Нераціональне їх використання призводить до вичерпності наявних ресурсів, а також погіршення умов навколишнього середовища, тобто людство стає саме собі ворогом, спричиняючи поглиблення екологічної кризи, серед якої вони живуть і постійно користуються [76].

Найпершу і найбільш глобальну за впливом на населення міста Києва проблему можна виділити забруднення атмосферного повітря. Якість атмосферного повітря залежить не тільки від обсягів викидів в результаті діяльності, а також від структури цих речовин, які утворюються в процесі функціонування транспортного комплексу міста, теплоенергетичних систем, промисловості, міського господарства.

В останні роки структура джерел забруднювання значно відрізняється в темпах своєї динаміки. Відповідно до рисунку 4.1 обсяги викидів від стаціонарних джерел скорочуються і зростає від пересувних джерел, як для прикладу від автомобільного транспорту.

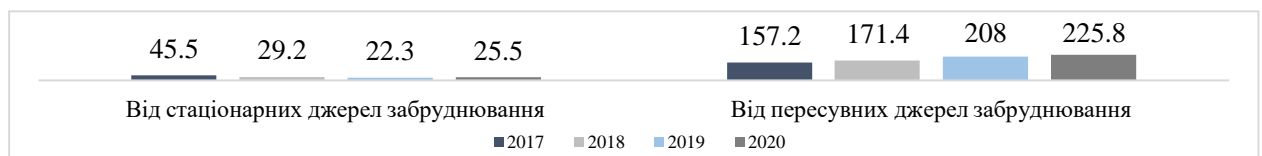

Рис. 4.1. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря в місті Києві у 2017-2020 році, тис. т [76]

Щороку зростає частка від пересувних джерел забруднення й у 2020 році вона становить 89,9%. До них належать як власні авто, так і міський транспорт.

Саме тому основі зони забруднення більше тяжіють до автомагістралей або ж сконцентровані біля великих підприємств .

Моніторинг забруднення повітря в місті Києві проводиться щорічно до того ж в різні пори року й порівнюються з показниками норми вмісту шкідливих речовин у повітрі, а також оцінюється склад та структура речовин, яких елементів більше переважає у повітрі і які з них становлять більшу небезпеку [76].

Рівень щодо того, наскільки забрудненим є повітря у 2019 році був значно завищеним від нормативних показників. Маємо наступні показники з деяких речовин: з діоксиду азоту перевищування у 3 рази, формальдегіду у 2, фенолу – у 0,3, оксиду азоту у 1,2 рази. Всі ці речовини за міжнародними класифікаціями відносяться до 2 і 3 категорії небезпеки, що є загрозою для здоров'я населення, якщо передбачається проживання в таких умовах. Рівень забруднювання як високий також прийшовся на показник концентрації забруднювальних домішок. До того ж з найбільшим рівнем цих домішок у 2019 році була зафіксована вулиця Скляренка, Каунаська, проспект Перемоги та Бессарабська площа. Найменш забрудненою територією щодо атмосферного повітря виявилася територія вздовж проспекту Науки [76].

Якщо порівнювати до 2018 року всі ці показники, то незважаючи на поступове зменшення рівня забруднюваності повітря – з 10,6 до 9,6, рівень навіть за такої умови все ж залишається високим відповідно до встановлених норм.

Відкритою залишається проблема щодо забрудненості водних об'єктів стічними водами або ж виробничими відходами, а також погіршення стану підземних водоносних горизонтів через насичення нафтопродуктами та органічними речовинами. Місто Київ є досить багатим на різноманіття у своєму складі водних об'єктів (табл. 4.1) й значного їх територіального поширення але через неналежне їх використання якість та кількість поступово скорочується. Вони

стають непридатними як для свого існування в навколишньому середовищі, так і для отримання користі з них людиною.

Таблиця 4.1

Кількість поверхневих водних об'єктів

Озера	137
Ставки	100
Водойми	38
Затоки	27
Канали	32
Річки	10
Малі річки	7
Протоки	3
Струмки	32
Джерела	35

Екологічна проблема з водоймищами виникла через те, що більшість київських річок часто приймають поверхневі стоки й живляться за їх рахунок. Й досить часто вони приймають зворотні води від промислових підприємств. Через це більшість водоймищ є забрудненими органічними, біогенними речовинами, нафтопродуктами. На окраїнах Києва можна часто зустріти явище, коли люди на схилах долин і берегів утворюють звалища, негативні компоненти яких просочуються серед землю і потрапляють у водостік. Серед таких компонентів виокремлюють: сполуки азоту, пестициди, сполуки важких металів, феноли тощо.

До того ж зараз відбувається масова забудова заплавної частини Дніпра, що призводить до зменшення пропускної спроможності русла та заплави р. Дніпро. У місті не досить притримуються Водного кодексу України, про що свідчить наявна проблема щодо неналагодженої системи відведення шкідливого поверхневого стоку, який не повинен потрапляти у відкриті водойми.

Важко не помітити досить явну проблему у місті з його очищенням від відходів. Тих технологій щодо переробки сміття та виокремлення з них ресурсоцінних матеріалів (картону, паперу, металу тощо) або хоча б сортування зараз є недостатньо. Пояснити таку проблему можна наступним чином:

- виявлення недоліків у використанні наявних технологій щодо утилізації відходів;
- неефективні технології переробки первинної сировини і матеріалів;
- недоліки системи поводження з відходами, що не були утилізовані в місцях їх утворення.

До екологічних проблем, які носять суто антропогенний фактор також можна віднести поширену урбанізацію міста. Мається на увазі його розбудова як мінімум з причини перенаселення, що в свою чергу потребує збільшення зелених зон для рекреації населення, скверів, парків тощо. Не завжди можна усунути цю проблему через катастрофічну недостачу вільних територій наприклад в центрі міста. Саме тому кожного року влада Києва намагається покращувати благоустрій міста через збільшення обсягів робіт, які стосуються озеленення, проводять масову реконструкцію вже наявних об'єктів зеленого господарства, поширюють висадження дерев серед населення тощо [76].

Поступове погіршення клімату теж не могло пройти поруч й не вплинути на довкілля як міста чи країни, так і світу в цілому. Через погіршення природних умов, досить високих температур влітку ґрунти пересушуються, об'єктам, що відносяться до зеленого господарства, не вистачає вологи, а питання щодо систем поливу певних територій міста досі лишається невирішеним. На сьогодні тільки 19,4% необхідної території забезпечена стаціонарним поливом. До того ж постає проблема щодо нерівномірності розповсюдження систем поливу в різних частинах міста, хоча й необхідність в цьому є однаковою. Для прикладу у Дарницькому районі цей показник становить 0,29%, а у Печерському районі – 93,47%. Навіть якщо проблема постає в недостачі людських ресурсів чи нормального контролю для забезпечення роботи системи поливу, можна запровадити автономні системи поливу, установка яких хоча й потребуватиме фінансових ресурсів, але може підлаштовуватися під всі пори року, погодні умови на певні території [28].

Просто помічати екологічні проблеми й говорити про них на практиці виявляється недостатньо, адже більшість прийнятих рішень щодо покращення екології міста має суто декларативний характер. На мою думку, для розв'язання таких проблем необхідно більше поширювати екологічну суспільну свідомість, щоб удосконалювати взаємовідносини людини з природою. Для прикладу, таким рішенням зараз є видання екологічного паспорта міста Києва, який повідомляє про сучасний стан речей та необхідні статистичні та довідкові дані [24].

Погіршення екологічного стану є небезпечним не тільки для навколишнього середовища, але і для здоров'я людини. Саме тому і людство і влада поступово приходять до висновку, що необхідно впроваджувати заходи, які сприяли б очищенню атмосферного повітря, збільшення кількості багаторічних зелених насаджень тощо.

4.2. Шляхи поліпшення екологічного стану міст

Для того, щоб поліпшити екологічну ситуацію у містах, необхідно спиратися не тільки на екологічну орієнтованість політики від влади, тому що це є досить ненадійним шляхом вирішення проблем, через які страждають не тільки навколишнє середовище, але й люди, які використовують всі його наявні ресурси для задоволення власних та суспільних благ. Для цього почати потрібно з себе [21].

Найбільш помітною проблемою для населення та відчутною для кожного є нерегулярний вивіз сміття, засмічення посеред міської вулиці або ж навіть у зеленій зоні, недостатність формування інфраструктури, яка мотивує до сортування сміття, а також мізерна кількість якісних сміттєспалювальних заводів, які б не причиняли негативного впливу. Ця проблема є найбільш видимою та одразу відчутною для кожного. Особливо після проведення святкування, скупчень великої кількості населення, коли місцева влада намагається слідкувати за правопорядком й зовсім не слідкує за збереженням чистоти. Навіть після проведення одного такого свята на

вулицях міста залишається дуже багато сміття, яке не прибирається вчасно й може рознестися на великі території [77].

Для прикладу можна поширювати вже популярну програму щодо сортування сміття та заохочувати до цього населення. Для прикладу, в провідних країнах Європи купуючи воду в скляній пляшці її можна потім обміняти на товари такої ж продукції або на гроші, тим самим заохочуючи населення контролювати процес підтримки екології міста. В Україні можна запровадити систему знижок: після здачі певного об'єму сміття конкретного виду, отримувати бали або бонуси, які в подальшому можна було б вигідно обміняти на те, в чому люди можуть бути зацікавленими. На мою думку, таке запровадження можливе не за участі держави, а для прикладу, якоїсь великої компанії, яка буде зацікавлена в продажі кінцевого продукту. До того ж подібний крок зможе підняти репутацію такої компанії [22].

До того ж необхідно поширювати пропаганду екологічної поведінки серед населення. Продавати продукти в екомішечках, використовувати екосумки з тканини, до чого вже давно звернули увагу великі підприємства, які пропонують екосумки зі своєю емблемою. Зараз стоячи в черзі, з 15 осіб двоє будуть мати екосумки (особливо поширено серед молоді) або ж відмовляться від шкідливих для природи пакетів на касі й нестимуть у своїх сумках чи рюкзаках [48].

Ще однією проблемою, яка зустрічається особливо часто у великих містах є погана якість повітря. Більшість людей щодня відчуває постійну головну біль, запаморочення, не дихання носу, прояв алергічних реакцій та інші розлади організму навіть не помічаючи, що причиною цьому можуть бути домішки газів у повітрі. Постійне користування транспортом спричиняє велику кількість викидів у повітря шкідливих домішок [77].

Вирішенням цієї проблеми, до чого поступово приходять молодь особливо за часів карантину – це користування велосипедами та електросамокатами. Так, відмовитися від користування автомобілем чи громадським транспортом досить складно у сучасних реаліях, але можливо хоча би обмежувати їх експлуатацію.

Звертати увагу більше на пішохідні прогулянки або ж велопогулянки тим самим займаючись активностями, які будуть корисними не тільки для міста, але й для власного здоров'я одночасно.

Також може стати досить ефективним оперативне вимірювання якості повітря. Це дозволить кожному жителю вчасно помічати цю проблему й мінімізувати шкідливі викиди в атмосферу, хоча би ті, які залежать від однієї людини. Щоби дійсно вивчати це питання доводиться аналізувати безліч документації та шукати актуальні дослідження, до того ж потрібно почати розбиратися в термінології. Насправді більшості було б цікаво дізнатися про актуальний стан повітря не витрачаючи на це багато часу. Для прикладу, встановити по найбільш заселених районах міста спеціальні індикатори, які будуть доступні кожному для розуміння, можливо у формі такого собі «світлофора», зелений колір якого означатиме хорошу якість повітря, а червоний – погіршену і т. д. плюс надавати причини такого погіршення стану у конкретному регіоні, розміщення тут промислових виробництв тощо. Це дозволить підвищити обізнаність суспільства про реальний стан речей [75].

Відсутність державної політики є також дуже значимою у питанні екології. Це одна з найбільших причин, які визначають звичайні жителі щодо питань проблем з екологією. Але все ж у 2021 році державна влада поступово стає еколого-орієнтованою. Для прикладу, 1 червня 2021 року було введено закон про заборону використання пластикових пакетів, який говорить про поступовий перехід від пластику до еколого-безпечного матеріалу, паперових пакетів тощо. Це вже можна назвати маленьким кроком для покращення навколишнього середовища. Головне, щоб затверджене законодавство мало не тільки декларативний характер, але й оперативне мало відображення і застосування у реальному житті [19].

Недостатність зелених зон зазвичай стикається з недостатністю територіального розміщення нових об'єктів природного фонду. Для цього у майбутньому одним з шляхів вирішення такої проблеми може стати поширення

створення садів на дахах відносно невисоких будинків. Така практика вже зустрічається в багатьох країнах Європи й набуває досить поширеного значення щодо підвищення рівня озеленення міста. Зараз запровадження подібної практики в Україні є досить складним, оскільки дахи житлових будинків є перенасиченими різними комунікаціями по типу посадочних майданчиків для вертольотів, телевізійними антенами, світловими ліхтарями, надбудовами над ліфтовими шахтами, вентиляційними витяжками і ін. Тому процес виділення місця для розташування системи озеленення може стати досить проблематичним. До того ж, при проектуванні такого саду на дахах будинків потрібно враховувати надання необхідного догляду рослинам, умови їх зростання, чи будуть вони відповідними для певного типу рослин. Це могло б стати досить вигідним архітектурним рішенням в питанні озеленення міських територій, але тут одразу може виникнути проблема фінансування такого проекту, оскільки створення його буде значно дорожчим від звичайного проекту спорудження будівлі [20].

Отже, подолати повністю екологічні проблеми міст на мою думку є нереальним навіть у майбутньому. Можна лише мінімізувати погіршення ситуації або ж працювати на утримання хоча би такого стану, який ми зараз маємо, без падіння.

Не завжди є коректним звинувачувати державу у недостатності законодавчої бази щодо вирішення проблем навколишнього середовища. Країна завжди починається з громадянина, який в ній проживає, аналогічно щодо міст. Запровадження якісної екологічної освіти в школах чи університетах, внесення змін до свого повсякденного життя на введення нових екологічних звичок зможе якось покращити ситуацію, яка зараз склалася.

Поступово поруч з урбанізацією стає досить поширеною екологічна освіта, особливо серед молоді. Нарешті в моді можна простежити більше поширення екологічних звичок, введення в побут аксесуарів, які дозволяють зберігати навколишнє середовище та нести йому мінімальну шкоду. Людина поступово

приходить до осмислення того, що навколишнє середовище є не тільки нашим ресурсом для життя, але і нашим домом, не піклуючись про який можна отримати негативні неминучі наслідки. Місцевій владі для покращення становища необхідно більше пропагувати правильне відношення до речей, які в подальшому можуть покращити екологічне становище в цілому.

4.3. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року

У 2018 році відповідно до Указу президента України було розроблено стратегію розвитку країни, за якою передбачалось впродовж 10 років покращення ситуації, що склалася. Влада затвердила план дій, які має притримуватися кожен для покращення ситуації як всередині країни, так і на міжнародній арені світу.

Необхідність її реалізації зумовлена такими чинниками, як [78]:

- відповідність діяльності 17 глобальним Цілям сталого розвитку, прийнятих на Саміті ООН;
- той наявний рівень ресурсо- та енергоємних галузей став екологічно небезпечним;
- невідповідність рівню розвитку та добробуту населення тому потенціалу, яким багата Україна. Мається на увазі достатній кваліфікаційний рівень населення, який не працює на повну або ж використовується неналежним чином, аграрно-промисловий потенціал, який використовується досить слабо з часів проголошення незалежності України, а також історичні і культурні традиції народу [17];
- необхідність у поступовому переході України до політики сталого розвитку, яка має громадську підтримку та науково-економічне обґрунтування.
- Кардинальні зміни, перш за все у свідомості людства, повинні передбачати у собі нові вектори, за якими тепер має розвиватися Україна, щоб не тільки відповідати європейським вимогам але й щоб налагодити добробут населення

всередині країни. Визначено та затверджено наступні вектори, за якими буде орієнтуватися Україна подальші 10 років [78]:

- вектор розвитку: введення нових реформ, забезпечення з боку держави сприятливих умов, які дозволять вести ефективну господарську діяльність, а також гармонійне поєднання економічного зростання з екологічною безпекою, тобто тими методами, які будуть нести менший вплив на навколишнє середовище;

- вектор безпеки: визначення безпеки життя і здоров'я людини тепер визначається пріоритетним. Це прийняття має передбачати в собі заходи щодо надання якісних медичних послуг, надання захисту тим верствам населення, які є менш соціально захищеними, надання доступу до якісної питної води в тих містах, де водоймища є досить забрудненими, поширення безпечних і якісних продуктів тощо;

- вектор відповідальності: відповідно до Конституції України надання гарантій кожному громадянину, незалежно від того, чи є різниця в кольорі тіла, расі, політичних чи релігійних переконаннях, можливості забезпечення отримання людиною високоякісної освіти тощо [81];

- вектор гордості: поширення толерантності серед суспільства, поваги один до одного, пропагування гордості за власну історію, культуру, державу.

Впровадження заходів, які передбачаються стратегією сталого розвитку України [78] передбачають на несуть в собі захист національних інтересів, виконання міжнародних зобов'язань, поширення боротьби за екологію. Після активізації всіх дій щодо виконання Стратегії влада бачить наступні результати у зміні країни:

- повна зайнятість населення та перемога над безробіттям;
- висока освіченість населення;
- зміна характеру економічної діяльності, поширення «зеленої економіки» серед виробників товарів і послуг;

- організація командної роботи органів державної влади та органів місцевого самоврядування з громадськими об'єднаннями та суспільством, поширення довіри один до одного;
- збереження культури і традицій нації;
- гармонійне поєднання загальнонаціональних інтересів з регіональними шляхом децентралізації влади;
- підтримання довкілля в належному стані, що буде гарантією благополуччя для теперішнього і майбутніх поколінь.

Для того, щоб легше було впроваджувати та реалізовувати Стратегію в повсякденному житті, влада хотіла залучати інноваційну діяльність, яка допоможе оптимізувати роботу над виконанням вказаних засад і дозволить покращити інноваційний простір. Це послужить стимулом для збалансованого економічного зростання, поширення еколого-безпечного виробництва та впровадження «зелених» технологій [73].

Досягнення моделі «зеленої» економіки можливе завдяки таким діям, як переробка та утилізація тих відходів, які вже сформувалися. Це дозволить ліквідувати полігони, які були призначені для масового викиду сміття, в експорті можна буде відстежувати поступовий перехід від сировини та продуктів її первинної переробки до переважання продуктів з високим ступенем доданої вартості.

Щоб зменшити викиди шкідливих речовин у атмосферу, тим самим збільшити протидію зміні клімату, передбачається перехід до отримання енергії екологічно чистої та поступова відмова від традиційних методів добування енергії, які спричиняли шкідливий вплив на навколишнє середовище та на життя людей в цілому [14].

Мета Стратегії визначається як створення сприятливих умов для теперішнього та майбутнього поколінь, впровадження нових моделей щодо зростання та економічної діяльності, які будуть відповідати всім екологічним

вимогам та можливостям ресурсів України, забезпечення високого рівня життя населення України. Вирішення цих питань має проходити під гаслом відповідності світоглядним цінностям і культурним традиціям Українського народу [78].

Також у документі чітко встановлено національні цілі з детальним описом завдання та кроками, які допоможуть їх досягти.

Перша стратегічна ціль – збалансувати економічне зростання з життєстійкою інфраструктурою та залучення низької кількості вуглецю у промисловість. Для досягнення цієї цілі влада пропонує застосувати такі заходи як повну і продуктивну зайнятість для всіх, збільшити обсяги фінансування наукової сфери, забезпечення гідних умов праці, реалізовувати проекти щодо відновлення економіки у тих регіонах України, які зазнавали втрат через ведення війни, привести у відповідність технології виробництва до міжнародних стандартів по використанню енергоефективних і екологічно безпечних ресурсів, нарощувати частку виробництва інноваційних продуктів тощо [15].

За другу стратегічну ціль влада прийняла рішення забезпечувати сталий галузевий і регіональний розвиток, особливо їх збалансовану життєдіяльність. Для цього влада планує підіймати агропромисловий комплекс, що є значною перевагою серед країн ЄС, які не досить багаті на такі ресурси, а Україна має цей невитрачений потенціал або ж використовує зараз його досить нераціонально, збільшувати площі сільськогосподарського призначення, а також надати безперешкодний доступ до надійних низьковуглецевих джерел енергії для всіх і підвищувати їх використання, на ряду з забезпеченням сталого розвитку регіонів не забувати про збереження національних цінностей і традицій.

Стратегічна ціль 3 – усунення бідності та скорочення гендерної нерівності. Для того, щоб подолати бідність держава планує і уже вводить в дію наближення мінімального рівня заробітної плати до фактичного прожиткового мінімуму, збільшити програму соціальної підтримки населення на 85%, модернізувати механізми, які стосуються забезпечення населення державною підтримкою на

оплату комунальних послуг тощо. Скорочення нерівності держава планує вирішувати завдяки підтримці зростання доходів найменш забезпечених на рівні вище середнього, скорочення диспропорції щодо надання більшості послуг між різними поселеннями, заохочення участі людей в економічне, соціальне, політичне життя країни в незалежності від того, який вона має колір шкіри, риси обличчя, національності тощо. Питання гендерної рівності планується вирішувати за допомогою регулювання нормативних документів і положень, які заохочують забезпечення рівності та недискримінації за ознакою статі, зменшення рівня гендерного насильства, забезпечити виявлення, розслідування злочинів, пов'язаних із гендерно зумовленим насильством, та притягнення до відповідальності 100 % осіб, які їх вчиняють тощо [14].

Четверту ціль влада визначає як гарантію охорони громадського здоров'я, надання якісної освіти, підвищення благополуччя населення, яка буде досягатися за рахунок введення в дію принципу «Охорона здоров'я – в усіх політиках держави», запровадити належне відшкодування соціально-економічних збитків, знижувати захворюваність на туберкульоз, рівень смертності від СНІДу, наркозалежності тощо. Також новинкою стає те, що влада передбачає налагодити соціально-психологічну роботу як серед працівників, так і серед освітян, введення якісної психологічної підтримки в повсякденний побут громадян, визнання такого лікування нормою, налагодити інформаційно-просвітницьку роботу серед населення щодо усвідомлення необхідності та поширення стандартів здорового способу життя, сприяти поширенню справедливої якісної освіти для кожного, покращення житлових умов населення [54].

П'ята ціль – досягнення збалансованого споживання і виробництва. Її виконання передбачатиме використання екологічних рахунків, поширення «зелених» державних закупівель, ввести систему збалансованого управління природними ресурси для забезпечення мінімізації втрат та пагубного впливу на навколишнє середовище і суспільство в цілому. Також необхідно покращити та

удосконалити на законодавчому рівні питання утилізації відходів та отримання з цього максимальної користі, а не шкоди, ліквідувати несанкціоновані звалища, забезпечити інтегроване управління водними ресурсами і доступ до санітарії для всіх, вживати ті заходи, що будуть боротися зі зміною клімату, а також її наслідками.

Шоста ціль – збереження наземних і водних екосистем, що передбачає збалансоване використання наземних і внутрішніх прісноводних екосистем, сприяння впровадженню методів збалансованого використання всіх типів лісів, зупинити знелісення, відновити деградовані ліси, збереження гірських екосистем, залучити фінансові ресурси для збалансованого використання біорізноманіття України.

За сьомою стратегічною ціллю передбачається рівний доступ до правосуддя. Згідно цього держава планує забезпечити виявлення, розслідування злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми, радикально скоротити кількість зброї, що перебувають у незаконному обігу, зміцнити систему контролю над незаконними фінансовими потоками, Забезпечити доступ до правосуддя і захист прав для всіх.

На мою думку, такі заходи дозволять вийти Україні на міжнародний рівень, стати хорошим прикладом для інших країн які тільки перебувають на шляху розвитку, головне, щоб поставлені цілі не тільки залишилися на папері, але й були впроваджені в життя. До того ж нескладно помітити, що безліч заходів, пов'язаних із виконанням стратегії сталого розвитку України пов'язане не тільки з державою та її обов'язками, але й з національною свідомістю кожного громадянина. Змінити країну може стати нереальною задачею, якщо не змінити світогляд всередині себе. Дотримання цих принципів може мати позитивний вплив не тільки на визначення України на міжнародній арені, але й покращення благополуччя кожного українця [78].

Висновки до 4 розділу

Одним з основних напрямків реалізації політики покращення благополуччя міста є Києва є усунення екологічних проблем, які є досить поширеними у місті, або ж хоча би забезпечення мінімізації їх впливу на навколишнє середовище та на населення в цілому. Просто помічати екологічні проблеми й говорити про них на практиці виявляється недостатньо, адже більшість прийнятих рішень щодо покращення екології міста має суто декларативний характер. На мою думку, для розв'язання таких проблем необхідно більше поширювати екологічну суспільну свідомість, щоб удосконалювати взаємовідносини людини з природою.

Для того, щоб поліпшити екологічну ситуацію у містах, на мою думку, спиратися тільки на екологічна орієнтованість політики від влади є досить ненадійним шляхом вирішення проблем, через які страждають не тільки навколишнє середовище, але й люди, які використовують всі його наявні ресурси для задоволення власних та суспільних благ. Для цього почати потрібно з себе. Не завжди є коректним звинувачувати державу у недостатності законодавчої бази щодо вирішення проблем навколишнього середовища. Країна завжди починається з громадянина, який в ній проживає, аналогічно щодо міст. Запровадження якісної екологічної освіти в школах чи університетах, внесення змін до свого повсякденного життя на введення нових екологічних звичок зможе якось покращити ситуацію, яка зараз склалася.

У 2018 році відповідно до Указу президента України було розроблено стратегію розвитку країни, за якою передбачалось впродовж 10 років покращення ситуації, що склалася. Влада затвердила план дій, які має притримуватися кожен для покращення ситуації як всередині країни, так і на міжнародній арені світу. На мою думку, затверджені заходи дозволять вийти Україні на міжнародний рівень, стати хорошим прикладом для інших країн, які тільки перебувають на шляху розвитку, головне, щоб поставлені цілі не тільки залишилися на папері, але й були

впроваджені в життя. Безліч заходів, пов'язаних із виконанням стратегії сталого розвитку України пов'язане не тільки з державою та її обов'язками, але й з національною свідомістю кожного громадянина. Змінити країну може стати нереальною задачею, якщо не змінити світогляд всередині себе. Дотримання цих принципів може мати позитивний вплив не тільки на визначення України на міжнародній арені, але й покращення благополуччя кожного українця.

РОЗДІЛ 5. ОХОРОНА ПРАЦІ

5.1. Аналіз умов роботи на робочому місці

На будь якому робочому місці, де працює людина, може настигнути величезна кількість ризиків, зв'язаних з її безпосередньою роботою. Якщо розглянути постійну роботу землевпорядника, то можемо сказати, що це зазвичай офісна робота, тому всі негативні фактори впливу пов'язані зачасту з використанням ЕОМ. Відповідно до ГОСТ 12.0.003 – 74 можна навести приклади тих факторів, які є шкідливими та небезпечними, й можуть активізуватися саме під час безпосереднього використання ЕОМ (табл. 5.1).

Таблиця 5.1

Негативні фактори впливу на людину

№ п / п	Назва фактора	Джерела виникнення	Характер дії
1	Пряме та відбите світло	Зовнішні джерела світла, діючі на екран	Шкідливий
2	Підвищення значення напруги в електричному ланцюзі	Мережа електричного струму(380/220 В)	Небезпечний
3	Підвищений рівень статичної електрики	Екран дисплея і діелектричні поверхні	Небезпечний
4	Підвищена іонізація повітря	Статична електрика	Шкідливий
5	Підвищені рівні шуму та вібрації	Пристрої охолодження ЕОМ, друкувальні пристрої	Шкідливий
6	Підвищена пульсація світлового	Лампи денного світла (люмінесцентні), екран монітора	Шкідливий

	поток		
7	Розумове перенапруження	Тривала розумова праця	Шкідливий

Обов'язок забезпечення якісних та нешкідливих умов праці має покладатися на безпосереднього керівника підприємства, завдяки чому працівник може виконувати ефективно свою роботу й показувати хороші результати, якщо він буде впевнений у захисті від впливу негативних факторів на його роботу [6].

5.2. Розробка заходів з охорони праці

Штучне освітлення у приміщеннях з ВДТ треба здійснювати у вигляді комбінованої системи освітлення з використанням люмінесцентних джерел світла у світильниках загального освітлення, які слід розташовувати над робочими поверхнями у рівномірно-прямокутному порядку. Бажане розміщення вікон з одного боку робочих приміщень. Штучне освітлення повинно забезпечити на робочих місцях ПЕОМ освітленість 300-500 лк. У разі неможливості забезпечити даний рівень освітленості системою загального освітлення допускається застосування світильників місцевого освітлення, але при цьому не повинно бути відблисків на поверхні екрану та збільшення освітленості екрану більше ніж 300 лк.

Розташовувати робоче місце обладнане ВДТ, необхідно таким чином, щоб в поле зору оператора не потрапляли вікна або освітлювальні прилади; вони не повинні знаходитися й безпосередньо за його спиною [13].

Для оздоблення приміщень з ВДТ повинні використовуватися дифузно-відбиваючі матеріали з коефіцієнтами відбиття:

- стелі - 0,7-0,8;

- стін - 0,4-0,5;

- підлоги - 0,2-0,3.

Забороняється застосовувати для оздоблення інтер'єру полімерні матеріали, що виділяють у повітря шкідливі хімічні речовини.

Робочі місця з ВДТ повинні розташовуватись на відстані не менше як 1,5 м від стіни з віконними прорізами, від інших стін - на відстані 1 м; між собою на відстані не менше як 1,5 м.

Розташовувати ВДТ на робочому місці необхідно так, щоб поверхня екрана знаходилась на відстані 500-600 мм від очей оператора (користувача), в залежності від розміру екрана. Необхідно розташовувати клавіатуру на робочому столі, не допускаючи її хитання, або на окремому столі на відстані 100-300 мм від краю ближче до працюючого.

Принтер треба розташовувати так, щоб доступ до нього оператора (користувача) та його колег був зручним; щоб максимальна відстань до клавіш управління принтером не перевищувало довжину витягнутої руки (по висоті 900-1300 мм, по глибині 400-500 мм).

Висота робочої поверхні столу повинна регулюватися у межах 680-800 мм; у середньому вона повинна становити 725 мм.

Перевагу слід віддавати модульним розмірам столу, на основі яких розраховуються конструктивні розміри; ширину слід вважати: 600, 800, 1000, 1200, 1400; глибину - 800, 1000 мм, при нерегульованій його висоті - 725 мм.

Поверхня столу має бути матовою з малим відбиттям та теплоізолюючою.

Робочий стіл повинен мати простір для ніг висотою не менше як 600 мм, шириною не менше як 500 мм, глибиною на рівні колін не менше, як 450 мм та на рівні витягнутої ноги - не менше як 650 мм. Крісло повинно забезпечувати підтримування раціональної робочої пози під час виконання основних виробничих операцій, створювати умови для зміни пози. З метою попередження втоми крісло повинно забезпечувати зниження статичного напруження м'язів шийно-плечової ділянки та спини.

Під час розташування екрана ВДТ на технологічному обладнанні, необхідно передбачити зручність зорового нагляду в вертикальній площині під кутом $\pm 30^\circ$ від нормальної лінії погляду оператора (користувача) ПЕОМ, відстань від екрана до ока працівника повинна складати 500-900 мм в залежності від розміру екрана.

Для нейтралізації зарядів статичної електрики в приміщенні, де виконуються роботи на ПЕОМ, рекомендується збільшувати вологість повітря за допомогою кімнатних зволожувачів.

З метою зменшення негативного впливу монотонії доцільно застосувати чергування операцій введення тексту та числових даних (зміна змісту робіт), чергування редагування текстів та введення даних (зміна змісту та темпу роботи) і т. ін.

Для зменшення негативного впливу на здоров'я працівників виробничих факторів необхідно, застосовувати регламентовані перерви. Тривалість регламентованих перерв наведена у таблиці, де прийняті такі позначення:

- група А - читання інформації з попереднім запитом (діалоговий режим роботи);
- група Б - введення інформації;
- група В - творча робота у режимі діалогу ПЕОМ (налагодження програм, переклад та редагування текстів та інше). (Табл. 5.2)

Таблиця 5.2

Час регламентованих перерв операторів (користувачів) залежно від категорії та групи робіт

Категорія робіт	Група роботи			Час перерви при 8 - годинній зміні, хв.
	<i>А</i> кількість знаків	<i>Б</i> кількість знаків	<i>В</i> годин	
I	20000	15000	2	20
II	21000-40000	16000-30000	2,1-4	40
III	понад 40000	понад 30000	понад 4	60

Навантаження за робочу зміну будь-якої тривалості має не перевищувати для групи робіт А - 60000 знаків, для групи робіт Б - 45000 знаків, для групи робіт В - 6 годин. Тривалість безперервної роботи за ВДТ без регламентованої перерви має не перевищувати 2 години. Тривалість обідньої перерви визначається чинним законодавством про працю та правилами внутрішнього трудового розпорядку підприємства.

При 8 - годинній робочій зміні регламентовані перерви доцільно встановити:

- для I категорії робіт за ВДТ - через 2 години від початку зміни та через 2 години після обідньої перерви (кожна тривалістю 10 хв.);

- для II категорії через 2 години від початку зміни (тривалістю 15 хв.), через 1,5 та 2,5 години після обідньої перерви (тривалістю 15 та 10 хв. відповідно або тривалістю 5-10 хв. через кожну годину роботи, залежно від характеру технологічного процесу);

- для III категорії робіт - через 2 години від початку зміни, через 1,5 та 2,5 години після обідньої перерви (тривалістю 20 хв. кожна або тривалістю 5-15 хв. через кожну годину роботи, залежно від характеру технологічного процесу).

Під час регламентованих перерв з метою зниження нервово-емоційного напруження та втоми зорового аналізатора, що розвиваються у операторів (користувачів), усунення негативного впливу гіподинамії та гіпокінезії, запобігання розвитку позотонічної втоми рекомендується виконувати комплекс вправ виробничої гімнастики, а також в спеціально обладнаних приміщеннях проводити сеанси психофізіологічного розвантаження.

У випадку виникнення у працюючих за ВДТ зорового дискомфорту та інших несприятливих суб'єктивних відчуттів, що настають, незважаючи на дотримання санітарно-гігієнічних і ергономічних вимог, режимів праці та відпочинку, слід застосовувати індивідуальний підхід у обмеженні часу робіт за ВДТ та корекцію

тривалості перерв для відпочинку або проводити заміну іншими видами робіт (не пов'язаних з використанням ВДТ).

5.3. Методика розрахунку штучного освітлення офісного приміщення

Як правило, завдання світлотехнічних розрахунків системи штучного освітлення полягає у визначенні потужності джерел світла за даною освітленістю. Для розрахунку штучного освітлення використовують в основному три методи: світлового потоку (коефіцієнт використання світлового потоку), точковий та питомої потужності. В даному підрозділі розрахунок загального рівномірного освітлення офісного приміщення робився методом світлового потоку.

Характеристика офісного приміщення:

- Висота – 3 м
- Довжина – 8 м
- Ширина – 4 м
- Площа – 32 м²
- Висота робочих поверхонь – 0,75 м
- Стіни – світложовті шпалери
- Стеля – побілена
- Підлога – світлокоричневий лінолеум
- Природне освітлення – бокове, одностороннє, вікна металопластикові подвійні склопакети
- Штучне освітлення – люмінісцентні лампи

Розрахунок штучного освітлення за ДБН В.2.5-28:2018 Природне і штучне освітлення.:

1. Висота світильника над підлогою h_0 , м.

$$h_0 = H - h_c = 3 - 0 = 3,0 \text{ м.}$$

2. Висота світильника над робочою поверхнею h' , м:

$$h' = h_0 - h_p = 3 - 0,75 = 2,25 \text{ м.}$$

3. Показник приміщення i .

$$i = \frac{a+b}{h'(a+b)} = \frac{8 \cdot 4}{2,25(8+4)} = 1,18.$$

4. Коефіцієнт використання світлового потоку η .

При $i = 1,18$ $\rho_{\text{стін}} = 50\%$, $\rho_{\text{стелі}} = 70\%$.

$$\eta = 0,51$$

5. Нормоване значення освітленості для зорових робіт середньої точності (IV розряд) $E = 200$ лк

6. Коефіцієнт нерівномірності освітлення Z для люмінесцентних ламп.

$$Z = 1,1$$

7. Коефіцієнт запасу, що використовується при розрахунку штучного освітлення $k_3 = 1,5$

8. Світловий потік однієї лампи $\Phi_{\text{л}} = 3200$ лм

9. Необхідна кількість світильників у кабінеті N . При кількості ламп в одному світильнику $n = 2$.

$$N = \frac{E \cdot k_3 \cdot S_{\text{мідл}} \cdot Z}{n \cdot \Phi_{\text{л}} \cdot \eta} = \frac{200 \cdot 1,5 \cdot 32 \cdot 1,1}{2 \cdot 3200 \cdot 0,51} = 3.$$

Отже, розрахунок освітленості роблять для того, щоб зрозуміти, скільки світильників потрібно встановити, скільки лампочок купити та наскільки яскраво освітлити приміщення. Державні органи контролюють дотримання норм і карають підприємства за порушення. Щоб уникнути штрафів і забезпечити співробітників умовами продуктивної праці потрібно знати, як розрахувати рівень освітленості. Рівень освітленості впливає на працездатність та самопочуття. Державні норми це враховують та визначають, яким має бути освітлення

приміщень, залежно від їх призначення, а також робочих місць. Знати норми недостатньо. Алгоритм розрахунку освітленості враховує площу приміщення, висоту стелі, колір стін, тип світильника, вид лампочок. Для розрахунку використовуються наведені формули. Тому цінуються послуги фахівців з комплексного розрахунку освітленості.

5.4. Забезпечення пожежної та вибухової безпеки у приміщенні

Пожежна профілактика – це комплекс заходів, спрямованих на виконання наступних завдань:

- попередження пожеж й усунення хоча б одного з компонентів необхідних і достатніх для виникнення пожежі або вибуху; обмеження поширення вогню при пожежах;
- створення умов для безпечної евакуації людей і матеріальних цінностей при пожежі;
- забезпечення успішного гасіння у початковій стадії їхнього виникнення.

Це залежить:

- від забезпечення будинку первинними засобами пожежогасіння;
- від підготовленості робітників до вмільної боротьби з вогнем ;
- від своєчасного виклику пожежних, що припускає автоматичну пожежну сигналізацію, та телефонний зв'язок.

Пожежно-профілактичні заходи ділять на три групи:

- будівельні (при проектуванні й будівництві будинків і машин);
- режимні (при експлуатації будинків і машин);
- роз'яснювальні (серед робітників).

Згідно характеру підприємства, залежно від схильності до загорання застосовуваних, вироблених або збережених у них матеріалів і речовин по вибухо- і пожежонебезпеці ділять на п'ять категорій: А,Б,В,Г,Д.

ДБН В.1.1-7:2016 Пожежна безпека об'єктів будівництва. Загальні вимоги. містить протипожежні норми проектування будинків і споруджень, а також елементів протипожежного захисту будівельної частини об'єктів.

Пожежі в приміщеннях з оргтехнікою становлять особливу небезпеку, бо поєднані з великими матеріальними збитками. Пожежа може виникнути при взаємодії горючих речовин і джерел запалювання. Джерелами запалювання можуть бути електронні схеми комп'ютерів, принтерів, пристроїв електроживлення, де внаслідок різних порушень виникає перегрівання елементів, утворюються електричні іскри та дуги, здатні спричинити займання горючих матеріалів.

При обслуговуванні, ремонтних та профілактичних роботах використовуються різні легкозаймісті рідини, прокладаються тимчасові електропровідники, здійснюється паяння. Виникає додаткова пожежна небезпека, яка потребує відповідних заходів пожежного захисту. До засобів гасіння пожежі, призначених для локалізації невеликих займань, належать вогнегасники, сухий пісок, азбестові ковдри. Приміщення, в який встановлено комп'ютери і де немає необхідності влаштування систем автоматичного пожежогасіння, необхідно оснащувати переносними вуглекислотними з розрахунку 2 шт. на кожні 20 м² в приміщеннях. Звукобірне облицювання стін, стель приміщень треба виконувати з негорючих та важко горючих матеріалів.

З метою виявлення початкової стадії займання необхідно використовувати пристрої систем автоматичного пожежогасіння там, де цього вимагають Правила пожежної безпеки.

У комплексі заходів протипожежного захисту важливе значення має правильний вибір раціональних способів та засобів гасіння пожеж згідно з ДБН В.2.5-13-98 "Інженерне обладнання будинків і споруд. Пожежна автоматика будинків і споруд". (Табл. 5.3)

Умови та засоби гасіння пожеж

Процес	Умови	Засоби
Причини горіння	- охолодження горючої речовини до $t^{\circ} < t^{\circ}$ спалаху; - зниження концентрації кисню в повітрі зони горіння; - припинення надходження пари або газів горючої речовини в зону горіння	- вода (у вигляді струменя, пари, розчину солей); - інертні гази (вуглекислота тощо); - хімічні засоби (піна, рідина); - порошкоподібні сухі суміші (пісок + флюс); - пожежні покривала з брезенту та азбесту.

Інертні гази (вуглекислота, азот, аргон та ін.) особливо доцільно застосовувати тоді, коли використання води може викликати вибух або поширення горіння, або ж пошкодження апаратури, обладнання, матеріальних цінностей.

Вода – найбільш дешева та поширена вогнегасна речовина. Це пояснюється:

- великою теплоємністю (теплота пароутворення 539 кал/г);
- високою термічною стійкістю (розкладається при $t^{\circ} > 1700^{\circ}\text{C}$);
- значним збільшенням об'єму під час пароутворення (з 1 л води утворюється 1700 л пари);
- охолодженням зони горіння.
- Воду застосовують у вигляді:
 - потужних струменів (гасять тверді горючі речовини, збивають полум'я, охолоджують поверхню);
 - дощу (гасять тверді, волокнисті сипучі речовини, легкозаймисті, горючі рідини);

- водяної пари (гасять пожежі у приміщеннях об'ємом до 500 м³ , невеликі запалювання на відкритих установках);

- водних розчинів солей (гасять речовини, які погано змочуються водою – бавовна деревина, торф, - з додаванням піноутворювачів, сульфанолів, сульфонатів, змочувачів).

- Водою не можна гасити:

- речовини, які не реагують з водою і виділяють горючі продукти реакцій (металевий натрій, калій, магній, карбід кальцію);

- метали, нагріті до $t^{\circ} > 1500^{\circ}\text{C}$, оскільки вода розкладається з виділенням гримучого газу.

Вуглекислота виконує охолоджувальну та ізолювальну функції. Азот як засіб гасіння використовують за методом розбавлення горючої речовини, для заповнення вільних об'ємів у посудинах над легкозаймистими речовинами з метою запобігання вибухів. Вуглекислоту та азот застосовують у порівняно невеликих приміщеннях під час гасіння горючих рідин та газів.

Для використання вуглекислоти необхідно врахувати її токсичність (параліч дихання і смерть при 10 % вмісту CO₂ у повітрі), а також здатність відновлюватися лужноземельними металами (гасіння заборонено).

Піни для гасіння пожеж – це суміш газу з рідиною, яка екранує тепло зони горіння від поверхні речовини запобігає виходу горючої рідини в зону горіння, охолоджує зону горіння.

Хімічна піна утворюється в результаті такої реакції, за якої в рідкому середовищі утворюється будь-який газ. Наприклад піногенераторний порошок містить кислотну та лужну частину, екстракт солодкового кореня (для надання міцності плівкам пухирців). Під час змішування порошку з водою утворюється вуглекислий газ.

Повітряно-механічна піна утворюється під час механічного змішування повітря, води і поверхнево-активної речовини.

Піни з різними характеристиками використовуються для гасіння нафтопродуктів, твердих речовин та матеріалів, легкозаймистих і горючих речовин.

До первинних систем протипожежного захисту належать: пісок, відра, лопати, протипожежні покривала (кошми); внутрішні пожежні крани; вогнегасники.

Вони повинні розміщуватися на спеціальних стендах і мати червоне забарвлення .

Висновки до 5 розділу

Отже, відповідно до законодавства України, а саме Основного Закону – Конституції – кожен громадянин має бути забезпечений належними умовами праці при виконанні своєї роботи. Будь-яке підприємство має визначати це питання як пріоритетне у своїй діяльності щодо надання та організації безпечних умов праці. Правильна організація робочого процесу, який буде нешкідливий для працівників, комфортний та якісний є запорукою ефективної роботи працівників на підприємстві. Дотримання внутрішнього розпорядку підприємства та охорони праці є запорукою безпечного робочого процесу.

На підприємствах, в організаціях, установах, незалежно від форм власності та господарювання, де технологічний процес, використовуване обладнання, матеріали є потенційними джерелами шкідливих і небезпечних виробничих факторів, що можуть несприятливо впливати на стан здоров'я працівників, а також на їхнє потомство як тепер, так і в майбутньому, повинна проводитися атестація робочих місць за умовами праці, основна мета якої повинна полягати в регулюванні відносин між власником або уповноваженим ним органом і працівниками в сфері реалізації їхніх прав на здорові й безпечні умови праці.

Атестація робочих місць повинна передбачати:

- встановлення факторів і причин виникнення несприятливих умов праці;
- санітарно-гігієнічне дослідження факторів виробничого середовища, важкості й напруженості трудового процесу на робочому місці;
- комплексну оцінку факторів виробничого середовища і характеру праці на відповідність їх характеристик стандартам безпеки праці, будівельним і санітарним нормам і правилам;
- встановлення ступеня шкідливості й небезпечності праці та її характеру за гігієнічною класифікацією;

- обґрунтування віднесення робочого місця до категорії зі шкідливими (особливо шкідливими), важкими (особливо важкими) умовами праці; аналіз реалізації технічних і організаційних заходів, спрямованих на оптимізацію рівня гігієни, характеру і безпеки праці.

ВИСНОВКИ

В умовах розвитку сучасних земельних відносин роль рекреаційного землекористування поступово набирає значимість. Природно–ресурсний потенціал на території України дозволяє визначати землі, що мають рекреаційне призначення за багатьма категоріями. Загалом, рекреаційний потенціал зосереджується на землях практично всіх категорій за основним цільовим призначенням, однак найсприятливішими умовами для рекреації характеризуються землі рекреаційного, оздоровчого, історико-культурного, природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення, лісогосподарського призначення і водного фонду. Але через прогалини у законодавстві щодо рекреаційного землекористування більшість земель втрачає свій потенціал або ж не використовує його у повній мірі. Процес широкої урбанізації територій України зумовлює переоцінку політичного, економічного та соціального значення земельних ресурсів. Ефективна політика місцевого самоврядування, раціональне використання наявних земельних ресурсів дозволить місту процвітати та максимально задовольняти потребу своїх жителів, покращуючи свої соціально-економічні показники. Підтримка комплексного розвитку та збереження зелених зон та зелених насаджень можуть в собі нести більш глобальний характер, ніж тільки вплив на життєдіяльність міста та суспільства в цілому. На жаль, більшість цікавих проєктів, які дійсно заслуговують уваги, залишаються тільки на папері й навіть, якщо якась діяльність з боку держави проводилась, для населення вона є малопомітною.

Раціональне використання навколишнього природного середовища неможливе без повноцінного вивчення наявних природних ресурсів, без збалансованого їх використання, яке може як задовольнити соціально-економічні інтереси держави, так і бути ефективно використаними в межах конкретної території, без спричинення значних збитків природно-ресурсному потенціалу країни. місто Київ має достатньо ресурсів для забезпечення нормальної

життєдіяльності населення. Він був, є і залишається центром тяжіння всього потенціалу країни через його зручність у розташуванні, статусу столиці, вищого рівня життя. Для раціонального землекористування міста Києва на виконання Указу Президента України розробляється Генеральний план міста Києва, який повинен показувати фактичні особливості землекористування, а також перспективи розвитку за умови їх раціонального використання. Ці дії є доцільними для того, щоб відповідні землі використовувалися чітко за своїм цільовим призначенням. Тривале ігнорування проблеми виснаження природних ресурсів призвело до того, що ми спостерігаємо в економіці як міста, так і країни, не відновлювальні ресурси виснажуються і їх стає недостатньо для забезпечення всіх запущених процесів людиною для покращення свого життя. Хоча й Київ є досить розвиненим у плані гірничо-металургійних, переробних комплексів, він має низку екологічних проблем, які виступають паралельно з економічною діяльністю міста. Ці два параметри мають балансувати між собою. Ефективною робота не вважатиметься, якщо не буде звертатися увага на екологічний стан міста.

За випадку створення нової земельної ділянки які перебували у власності державній чи комунальній, має розроблятися відповідний проект землеустрою, який стосується відведення цієї ділянки для експлуатації скверу. Відповідно до законодавства України, а саме ЗУ «Про землеустрій» проект, що стосується відведення земельної ділянки для експлуатації скверу має розроблятися на основі завдання, яке затверджене замовником. Пояснювальна записка дозволяє чітко прописати всю інформацію щодо конкретної ділянки, її характеристики чи місце розташування, опис топографо-геодезичних робіт, основні відомості про суб'єкта земельних відносин тощо. Цей документ обов'язково має входити до складу проекту землеустрою. Аналізуючи ЗУ «Про землеустрій» можемо зробити висновок, що утримування зелених насаджень, які належать території земельної ділянки, які призначені для обслуговування адміністративно-територіальних споруд., покладається на відповідного суб'єкта, у власності якого перебуває

будівля. Озеленення міських територій має дуже велике значення для розвитку міста, тому важливо розвивати всі сфери суспільства, які так чи інакше можуть вплинути на формування, розвиток і збереження озелених територій, які в свою чергу здатні поліпшити умови проживання людей в міському середовищі.

Одним з основних напрямків реалізації політики покращення благополуччя міста є Києва є усунення екологічних проблем, які є досить поширеними у місті, або ж хоча би забезпечення мінімізації їх впливу на навколишнє середовище та на населення в цілому. Просто помічати екологічні проблеми й говорити про них на практиці виявляється недостатньо, адже більшість прийнятих рішень щодо покращення екології міста має суто декларативний характер. Для того, щоб поліпшити екологічну ситуацію у містах, на мою думку, спиратися тільки на екологічна орієнтованість політики від влади є досить ненадійним шляхом вирішення проблем, через які страждають не тільки навколишнє середовище, але й люди, які використовують всі його наявні ресурси для задоволення власних та суспільних благ. Для цього почати потрібно з себе. Отже, подолати повністю екологічні проблеми міст на мою думку є нереальним навіть у майбутньому. Можна лише мінімізувати погіршення ситуації або ж працювати на утримання хоча би такого стану, який ми зараз маємо, без падіння.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Генеральний план розвитку м. Києва та його приміської зони до 2025 року (проект). Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kga.gov.ua/generalnij-plan/genplan2025>.
2. Гірс О. А., Новак Б. І., Кашпор С. М. Лісовпорядкування: підруч. Київ, 2004. 384 с.
3. Державні будівельні норми України. ДБН В.2.3-5-2001 «Вулиці та дороги населених пунктів». Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://brovayu.pravoznaty.org.ua/wpcontent/uploads/2012/12/DBN-V.2.3-5-2001.pdf>.
4. ДБН В.2.2-9-2009. Громадські будинки та споруди. Основні положення. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://profidom.com.ua/v-2/v-2-2/1503-dbn-v-2-2-9-2009-gromadski-budinki-ta-sporudi-osnovni-polozhenna>.
5. ДСН 3.3.6.042-99. Санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mozdocs.kiev.ua/view.php?id=1972>.
6. ДБН В.2.5.-28-2006. Природне і штучне освітлення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dnaop.com/h>.
7. ДБН 360-92** Планування і забудова територій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nvfi.biz/-norms/dbn-b-2-2-12-2018>
8. Державні будівельні норми України. ДБН Б.2.2-5:2011 «Благоустрій територій». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vmr.gov.ua/>.
9. ДБН Б.1.1-22:2017 Склад та зміст плану зонування території [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dbn.co.ua/load/normativy/dbn/b_1_1_12/1-1-0-1806
10. Державна служба з питань геодезії, картографії та кадастру України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.dazru.gov.ua/terra/control/uk/publish/article?art_id=134612&cat_id=97786
11. Деркульський Р.Ю. Удосконалення економічного механізму збереження зелених зон у містобудівних системах: дис. на здоб. наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.06 «Економіка природокористування та охорони навколишнього

середовища»/ Р.Ю. Деркульський; МОН України, Національний університет біоресурсів і природокористування України - К., 2018. - 213с.

12. Довідник із землеустрою; за ред. Л.Я. Новаковського. – 4-те вид., перероб. і доп. – К: Аграр. наука, 2015. – 492 стор.

13. Дяченко Н.В. Екологічні проблеми зеленої зони м. Києва. Містобудування та територіальне планування № 11. - Вип. 39. - С. 156-160

14. Ерозія ґрунтів. Причини і наслідки вітрової і водної ерозії. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.textreferat.com/referat-4333.html>

15. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III// База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2768-14> (дата звернення 25.12.2018 р.)

16. Конституція України від 28.06.1996р. № 254к/96-ВР// База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення 25.12.2018 р.)\

17. Кримінальний кодекс України від / 05.04.2001 № 2341-III. // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення 24.12.2018 р.)

18. Леснік О.М., Гірс О.А. Аналіз забезпечення населення Києва зеленими насадженнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [file:/ Downloads/4992-9952-1-SM%20\(2\).pdf](file:/Downloads/4992-9952-1-SM%20(2).pdf)

19. Новаковська І.О. Економічні механізми формування екологічнобезпечного сільськогосподарського землекористування / І.О. Новаковська // Агросвіт. - 2009. - №8.

20. Новаковська І.О./Платність землекористування та проблеми оцінки земель/І.О. Новаковська, В.П. Филька, В.І. Шведа //Вісник аграрної науки.: наук.-техн. журнал / Національна академія аграрних наук України. – К.: Державне видавництво «Аграрна наука», 2016. – 66-70 стор.

21. Новаковський Л. Щодо удосконалення законодавчого забезпечення земельних відносин /Л. Новаковський // Землевпорядний вісник. – 2009. – № 4. – С. 24.

22. Новаковська І.О. Основи економіки землекористування: монографія. - К.: ВЦ «Просвіта», 2013. – 224 с.

23. Новаковська І.О. Управління міським землекористуванням: монографія.- К.: Аграр. наука, 2016.- 304 с.

24. Особливості правового регулювання використання та охорони зелених насаджень в населених пунктах. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pidruchniki.com>

25. Податковий кодекс України від 02.12.2010 . № 2755-VI// База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>(дата звернення 25.12.2018 р.)

26. Про архітектурну діяльність : Закон України від 20.05.1999 № 687-XIV. // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/687-14>.

27. Про благоустрій населених пунктів : Закон України від 06.09.2005 № 2807-IV. // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2807-15>. (дата звернення 10.01.2019 р.)

28. Про бюджет міста Києва на 2016 рік : Рішення Київської міської ради від 22 грудня 2015 року № 61/61 : чинне законодавство зі змін. та доп. станом на 20 квіт. 2018 р. (відповідає офіц. текстові). URL: http://kmr.ligazakon.ua/SITE2/1_docki2.nsf/alldocWWW/4C6347AB7F28C7DBC2257F2B006DEA4E(дата звернення 09.01.2019 р.)

29. Про бюджет міста Києва на 2017 рік : Рішення Київської міської ради від 12 грудня 2016 року № 554/1558 : чинне законодавство зі змін. та допов. станом на 20 квіт. 2018 р. (відповідає офіц. текстові). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://kmr.ligazakon.ua/SITE2/1_docki2.nsf/alldoc(дата звернення 09.01.2019 р.)

30. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 01.07.2004 р. № 1952-IV// База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1952-15> (дата звернення 09.01.2019 р.)

31. Про затвердження Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 19.06.1996 № 173. // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0379-96>.

32. Про затвердження Методики розроблення оцінки впливу на навколишнє природне середовище для об'єктів поводження з твердими побутовими відходами: Наказ Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 10.01.2006

№ 8 // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0008667-06>

33. Про затвердження Методики визначення відновної вартості зелених насаджень : Наказ Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 12.05.2009 № 127.// База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0549-09>.

34. Про затвердження Методики визначення розміру шкоди, заподіяної внаслідок самовільного зайняття земельних ділянок, використання земельних ділянок не за цільовим призначенням, зняття ґрунтового покриву (родючого шару ґрунту) без спеціального дозволу : Постанова Кабінету Міністрів України від 25.07.2007 № 963. // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/963-2007-п>. (дата звернення 05.01.2018 р.)

35. Про затвердження Правил утримання зелених насаджень у населених пунктах України : Наказ Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 10.04.2006 № 105. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0880-06>. (дата звернення 05.01.2018 р.)

36. Про затвердження Програми розвитку зеленої зони м. Києва до 2010 року та концепції формування зелених насаджень в центральній частині міста : Рішення Київської міської ради від 19 лип. 2005 р. № 806/3381 : чинне законодавство зі змін та доп. станом на 20 квіт. 2016 р. (відповідає офіц. текстові). URL: <http://kmr.ligazakon.ua>. (дата звернення 25.12.2018 р.)

37. Про землеустрій: Закон України від 22.05.2003 р. № 858-IV// База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/858-15> (дата звернення 29.12.2018 р.)

38. Про курорти: Закон України від 05.10.2000 № 2026-III // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2026-14>(дата звернення 25.12.2018 р.)

39. Про основи містобудування : Закон України від 16.11.1992 № 2780-XII. // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2780-12>. (дата звернення 25.12.2018 р.)

40. Про охорону земель: Закон України від 19.06.2003р. № 962-IV// База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/962-15> (дата звернення 25.12.2018 р.)

41. Про охорону культурної спадщини від 08.06.2000 № 1805-III // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14>(дата звернення 25.12.2018 р.)

42. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 р. № 2694-XII// База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>(дата звернення 25.12.2018 р.)

43. Про мораторій на видалення зелених насаджень на окремих об'єктах благоустрою зеленого господарства м. Києва : Закон України від 02.12.2010 № 2739-VI. // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2739-17>. (дата звернення 29.12.2018 р.)

44. Про Порядок визначення та відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам : Постанова Кабінету Міністрів України від 19.04.1993 № 284. // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/284-93-п>. (дата звернення 30.12.2018 р.)

45. Про природно-заповідний фонд України від 16.06.1992 № 2456-XII // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12>(дата звернення 21.12.2018 р.)

46. Суца Л. М. Правові засади відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам в Україні. автор. дис.. на здобуття наук. ступеня канд. юр. наук за спеціальністю 12.00.06 – земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право. Національний університет «Одеська юридична академія». 2018. – 22с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle>

47. Серебрянський Д.М., Огороднікова І.І., Трубіна. М.В. Реформування підходу до оцінки земель сільськогосподарського призначення для цілей оподаткування на підставі міжнародного досвіду. – Ірпінь : НДІ фінанси. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ndi-fp.nusta.com.ua>

48. Тихенко Р.В., Колесник А.М. Землеустрій як наукова основа організації екологічно безпечного використання та охорони земельних ресурсів. Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. № 3-4. 2012, с. 28-32

49. Цивільний кодекс від 16.01.2003 р. № 435-IV.// База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення 5.01.2019 р.)

50.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: dkg.kmu.gov.ua

51. Новаковська І. О. Економіка землекористування - Аграрна наука - 2018

52. Калина Т. Є., Шушулков С. Д. / Рекреаційне землекористування урбанізованих територій // Бізнес-навігатор: науково-виробничий журнал / Випуск 2 (58) 2020. – 59-64 стор.

53. Грянка Г. / Земельні відносини як об'єкт охорони нормами адміністративно-деліктного права // Адміністративне право і процес / 3/21 – 56-80 стор.

54. Третяк В. М., Марченкова Т. П. / Рекреаційне землекористування: проблеми формування та оцінки потенціалу // Економіка. Управління земельними ресурсами та землеустрій – 123-127 стор.

55. Електронний ресурс – режим доступу:
https://tourlib.net/statti_ukr/tretyak.htm

56. Гаража О. Роль земельно-кадастрової інвентаризації у зонуванні земель населених пунктів / О. Гаража // Землевпорядний вісник. – 2014. – №12. – С. 43-47

57. Новаковський Л.Я. Концептуальні положення впорядкування території для містобудівних потреб // Землевпорядний вісник. - 2015.-№ 1- С.22-26.

58. С. М. Смирнова, В. М. Смирнов, А. І. Козак / Наукові аспекти землекористування міських територій // Економіка та держава №1, 2020. – 87-92 стор.

59. Електронний ресурс – режим доступу:
https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%97%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D1%96_%D0%BD%D0%B0%D1%81%D0%B0%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F

60. Т. Казанцев, О. Халаїм, О. Васлюк, Г. Крилова / Адаптація до зміни клімату: зелені зони міст на варті прохолоди // Український екологічний клуб «Зелена хвиля» - 2016. – 95-98 стор.

61. Шушлуков С. Д. / Соціально-економічні аспекти розвитку рекреаційного землекористування // Вісник Сумського національного аграрного університету, випуск 3 (81), 2019. – 123-125 стор.

62. Про землі рекреаційного призначення: Закон України від 18.04.2012 р. № 10367// База даних «Законодавство України» / URL:
<https://ips.ligazakon.net/document/view/jf7zz00a?an=3>

63. Петрук В.Г., Бондарчук О.В., Трач І.А., Екогеографія та екотуризм 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bondarchuk.vk.vntu.edu.ua/file/8df2350f51e80b105809eb5d01b61206.pdf>

64. Т. В. Іванова / Теоретико-методологічні засади політики врахування взаємодії всіх природних ресурсів в державі // Державне управління: удосконалення та розвиток, № 12, 2010. – 54-63 стор.

65. Кислий В. М. / Сутність природних ресурсів: політекономічний аспект // Східна Європа: економіка, бізнес та управління // Випуск 2 (13) 2018. – 87-92 стор.

66. Сенишин О. С. / Структура природно-ресурсного потенціалу розвитку продовольчого комплексу та оцінка його ефективності // Глобальні та національні проблеми економіки. Випуск 9, 2016. – 54-68 стор.

67. М. А. Хвесик, Г. О. Обиход / Природо-ресурсна сфера України: стан та шлях збереження // Повідомлення НАН України. Статті та огляди. 12.07.2019 р.

68. Екологічний паспорт м. Київ, станом на 1 січня 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ecodep.kyivcity.gov.ua/files/2020/9/1/eco_pasport_2019.pdf

69. М. А. Гнатишин / Сталий еколого-економічний розвиток: еволюція поглядів // Ефективна економіка №12, 2010. – 123-127 стор.

70. ТОП-5 проблем міста Києва. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://rubryka.com/ru/article/ecology-kyiv/>

71. Регіональна доповідь про стан навколишнього середовища у м. Києві за 2018 рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ecodep.kyivcity.gov.ua/files/2020/9/28/reg_dop_2018.pdf

72. Головне Управління статистики у м. Києві [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kiev.ukrstat.gov.ua/p.php3?c=512&lang=1>

73. Інформація про підсумки соціально-економічного розвитку м. Києва за січень-липень 2021 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://dei.kyivcity.gov.ua/files/2021/9/21/Cichen_lypen_2021.pdf

74.ЗУ «про землеустрій» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2004-%D0%BF#Text>

75.Гришина В. С. Щодо питання вивчення проблеми формування систем озеленення міст // Архітектурний вісник КНУБА ст. 330-336

76.Комплексна міська цільова програма екологічного благополуччя міста Києва на 2022-2025 роки / Звіт про стратегічну екологічну оцінку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ecodep.kyivcity.gov.ua/files/2021/7/8/zvit_mcp2022-2025.pdf

77.Екологічні проблеми і свідома поведінка: що знають жительки і жителі Києва / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ua.boell.org/uk/2019/03/05/ekologichni-problemi-i-svidoma-povedinka-shcho-znayut-zhitelki-i-zhiteli-kiieva>

78.Стратегія сталого розвитку України до 2030 року / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/JH6YF00A?an=364>

79.Електронний режим доступу: <https://mepr.gov.ua/content/ekologichni-pokazniki.html>

80. Держгеокадастр. Електронний режим доступу: <https://land.gov.ua/>

ДОДАТКИ

Додаток А

ВИТЯГ

з Державного земельного кадастру про земельну ділянку

Номер витягу НВ-2611014182020
Дата формування 04.11.2020
Надано на заяву (запит) КП КІЗВ
27.10.2020, ЗВ-9711625242020

Дані, за якими здійснювався пошук інформації у Державному земельному кадастрі

Кадастровий номер земельної ділянки 8000000000:75:059:0003

Загальні відомості про земельну ділянку

Кадастровий номер 8000000000:75:059:0003
Місце розташування (адміністративно-територіальна одиниця) місто Київ, район Святошинський, бульвар Академіка Вернадського, 63-а, 71-а
Цільове призначення: 18.00 Землі загального користування (землі будь-якої категорії, які використовуються як майдани, вулиці, проїзди, шляхи, громадські пасовища, сіножаті, набережні, пляжі, парки, зелені зони, сквери, бульвари, водні об'єкти загального користування, а також інші землі, якщо рішенням відповідного органу державної влади чи місцевого самоврядування їх віднесено до земель загального користування)
Категорія земель Землі рекреаційного призначення
Вид використання земельної ділянки для експлуатації скверу
Форма власності Інформація про зареєстроване право в Державному земельному кадастрі відсутня
Площа земельної ділянки, гектарів 0.9844

Відомості про державну реєстрацію земельної ділянки

Інформація про документацію із землеустрою, на підставі якої здійснена державна реєстрація земельної ділянки Проект землеустрою щодо відведення земельних ділянок, 06.11.2019;КП КІЗВ, Соломко Анатолій Олександрович
Орган, який зареєстрував земельну ділянку Відділ у Надвірнянському районі Міськрайонного управління у Надвірнянському районі та м. Яремчому Головного управління Держгеокадастру в Івано-Франківській області
Дата державної реєстрації земельної ділянки 04.11.2020

Відомості про обмеження у використанні земельної ділянки

Вид обмеження у використанні земельної ділянки	Охоронна зона навколо (вздовж) об'єкта енергетичної системи
Площа земельної ділянки (її частини), на яку поширюється дія обмеження	0.0704 гектарів
Підстава для виникнення обмеження у використанні земельної ділянки	Закон України "Про землі енергетики та правовий режим спеціальних зон енергетичних об'єктів" № 2480-VI 09.07.2010
Дата державної реєстрації обмеження	
Строк дії обмеження	безстроково

Відомості про обмеження у використанні земельної ділянки

Вид обмеження у використанні земельної ділянки	Охоронна зона навколо (вздовж) об'єкта енергетичної системи
Площа земельної ділянки (її частини), на яку поширюється дія обмеження	0.0153 гектарів
Підстава для виникнення обмеження у використанні земельної ділянки	Закон України "Про землі енергетики та правовий режим спеціальних зон енергетичних об'єктів" № 2480-VI 09.07.2010
Дата державної реєстрації обмеження	
Строк дії обмеження	безстроково

Відомості про обмеження у використанні земельної ділянки

Вид обмеження у використанні земельної ділянки	Охоронна зона навколо (вздовж) об'єкта енергетичної системи
Площа земельної ділянки (її частини), на яку поширюється дія обмеження	0.0081 гектарів
Підстава для виникнення обмеження у використанні земельної ділянки	Закон України "Про землі енергетики та правовий режим спеціальних зон енергетичних об'єктів" № 2480-VI 09.07.2010
Дата державної реєстрації обмеження	
Строк дії обмеження	безстроково

Відомості про обмеження у використанні земельної ділянки

Створено за допомогою програмного забезпечення державного земельного кадастру

Вид обмеження у використанні земельної ділянки	Охоронна зона навколо інженерних комунікацій
Площа земельної ділянки (її частини), на яку поширюється дія обмеження	0.0462 гектарів
Підстава для виникнення обмеження у використанні земельної ділянки	Закон України "Про тепlopостачання" № 2633-IV 02.06.2005
Дата державної реєстрації обмеження	
Строк дії обмеження	безстроково

Відомості про обмеження у використанні земельної ділянки

Вид обмеження у використанні земельної ділянки	Охоронна зона навколо інженерних комунікацій
Площа земельної ділянки (її частини), на яку поширюється дія обмеження	0.0634 гектарів
Підстава для виникнення обмеження у використанні земельної ділянки	Закон Наказ Держкоммістобудування "Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень. ДБН 360-92**" № 44 17.04.1992
Дата державної реєстрації обмеження	
Строк дії обмеження	безстроково

Відомості про обмеження у використанні земельної ділянки

Вид обмеження у використанні земельної ділянки	Зона особливого режиму забудови
Площа земельної ділянки (її частини), на яку поширюється дія обмеження	0.9844 гектарів
Підстава для виникнення обмеження у використанні земельної ділянки	Закон Наказ Міністерства регіонального розвитку та будівництва України «Про затвердження ДБН В.1.1-25-2009 "Захист від небезпечних геологічних процесів. Інженерний захист територій та споруд від підтоплення та затоплення" № 550 02.12.2009
Дата державної реєстрації обмеження	
Строк дії обмеження	безстроково

Відомості про обмеження у використанні земельної ділянки

Вид обмеження у використанні земельної ділянки	Зона особливого режиму забудови
Площа земельної ділянки (її частини), на яку поширюється дія обмеження	0.9844 гектарів
Підстава для виникнення обмеження у використанні земельної ділянки	Закон Повітряний кодекс України № 3393-VI 19.05.2011
Дата державної реєстрації обмеження	
Строк дії обмеження	безстроково

Відомості про особу, яка уповноважена надавати відомості з
Державного земельного кадастру (нотаріуса) відповідно до закону,
що надала витяг з Державного земельного кадастру про земельну ділянку

Витяг підготував та
надав

Підпис:

М.П.

Додаток 1

до Типового договору

ЗАТВЕРДЖЕНО

_____ (прізвище, ім'я та по батькові

_____ фізичної особи, найменування

_____ юридичної особи)

_____ (посада)

_____ (підпис) (ініціали та прізвище)

М.П.

_____ 200__ р.

ЗАВДАННЯ
на виконання робіт

Виконувана робота _____

Підставою для виконання роботи є _____

_____ (рішення органу виконавчої влади чи органу місцевого

_____ самоврядування)

від _____ 200__ р. N ____.

Характеристика об'єкта:

1) місце розташування _____ ;

2) форма власності _____ ;
(державна, комунальна, приватна)

3) цільове призначення _____ .

Вихідні дані:

1) матеріали вибору місця розташування об'єкта;

2) розмір земельної ділянки_____ гектарів (кв. метрів);

3) викопіювання (фрагмент) з планово-картографічних матеріалів (генеральний план будівництва об'єкта, затверджена містобудівна документація, проект землеустрою тощо), державні будівельні норми, що обґрунтовують розмір земельної ділянки;

4) наявні обмеження;

5) земельні сервітути;

6) умови надання земельної ділянки _____
(власність, постійне
_____;
користування, оренда із зазначенням строку)

7) інші матеріали (за наявності).

Документи і матеріали, що повинні бути представлені за результатами виконаних робіт_____

Проект землеустрою щодо відведення земельної ділянки _____
_____ (назва об'єкта)

виготовляється у трьох примірниках (один - замовнику, другий - органу по земельних ресурсах, третій - Державному фонду документації із землеустрою).

Виконавець_____ (прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи,
_____ найменування юридичної особи)

_____ (посада) _____ (підпис) _____ (ініціали та прізвище)

М.П.

_____ 200__ р.